

Połączenie jednostek
gospodarczych i zmiany
struktury własnościowej
Przewodnik po
znowelizowanych
standardach
MSSF 3 i MSR 27

Indeks skrótów

JP	Jednostka przejmująca
UW	Uzasadnienie Wniosków
CEO	Prezes
FASB	Rada ds. Standardów Sprawozdawczości Finansowej USA
GAAP	Ogólnie przyjęte zasady rachunkowości (standardy lokalne)
RMSR	Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (Rada)
PI	Przykłady Ilustrujące (dołączone do MSSF 3(2008))
KIMSF	Komitet ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej przy RMSR i wydawane przez niego interpretacje standardów
MSSF	Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej
WS	Wytyczne Stosowania (dołączone do MSSF 27(2008))
UNK	Udziały niesprawujące kontroli
ICD	Inne całkowite dochody
SFAS	Przepisy księgowe SFAS (Statement of Financial Accounting Standards, USA)
SKI	Stały Komitet ds. Interpretacji przy KMSR (poprzednik RMSR) i wydawane przez niego interpretacje standardów
JC	Jednostka Celowa (eng.- „Target Company”) będąca jednostką przejmowaną

W niniejszym przewodniku akapity stanowiące interpretację autora oraz przykłady niezamieszczone w MSSF przedstawiono na szarym tle.

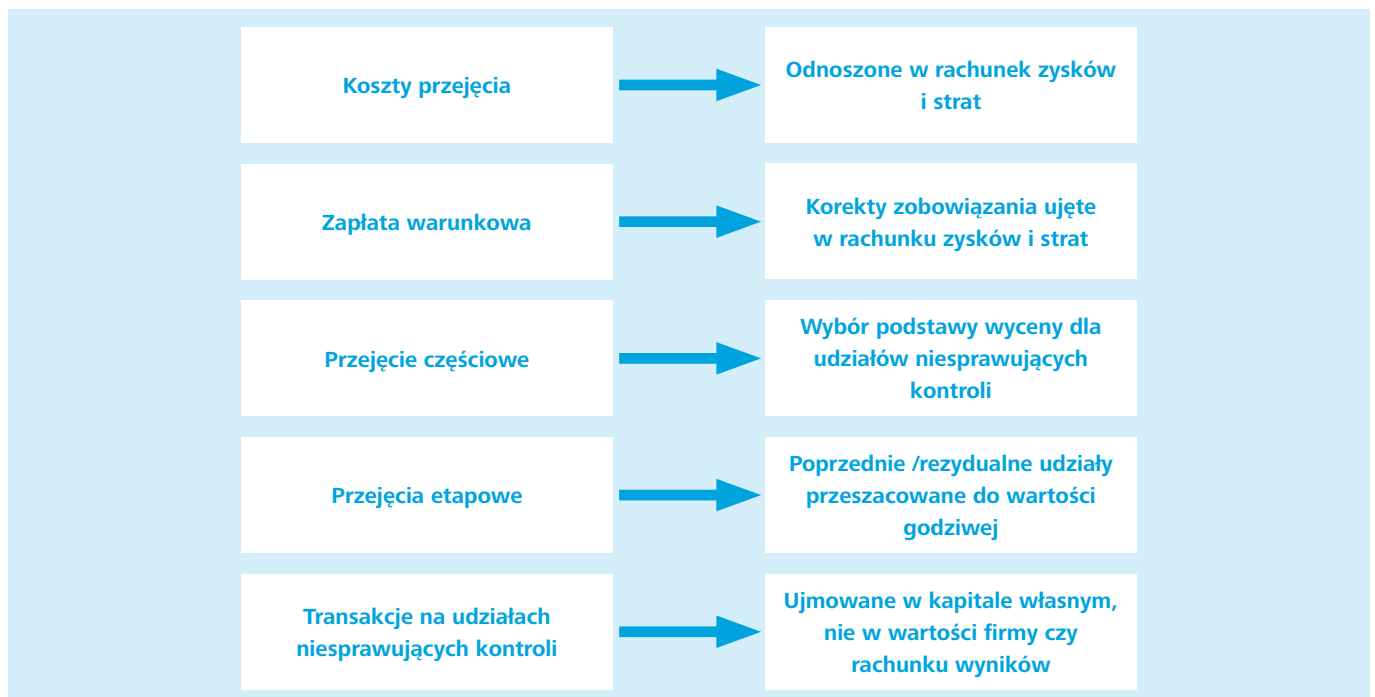
1 Wstęp

W styczniu 2008 roku Rada ds. Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (RMSR) wydała znowelizowaną wersję MSSF 3 „Połączenia jednostek gospodarczych” oraz MSR 27 „Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe”, w naszym przewodniku określane jako MSSF 3 (2008) i MSR 27(2008). W ten sposób dobiegła końca druga faza projektu dotyczącego połączeń jednostek gospodarczych – ujednociono przepisy MSSF i US GAAP.

Niniejszy przewodnik poświęcony jest przede wszystkim sposobom rozliczania połączeń jednostek gospodarczych zgodnie z MSSF 3(2008). W odpowiednich miejscach zawiera on odniesienia do MSR 27(2008) – w szczególności w odniesieniu do definicji kontroli, rozliczania udziałów niesprawujących kontroli oraz zmian struktury własnościowej. Pominęto natomiast inne aspekty MSR 27 (np. wymogi dotyczące sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego oraz szczegółowe procedury konsolidacji).

1.1 Najważniejsze zmiany standardów

W poniższej tabeli zestawiono pięć podstawowych zmian wprowadzonych w wersjach z roku 2008. Ich objaśnienia znajdują się pod tabelą.

- **Koszty przejęcia** – Koszty poniesione w związku z przejęciem innej jednostki (np. wynagrodzenie za poszukiwanie celu przejęcia, wynagrodzenie za usługi doradcze, za obsługę prawną, rachunkową, wycenę oraz za konsultacje i inne usługi profesjonalne) ujmują się w kosztach w okresie, w którym zostały poniesione i odpisuje się (zamiast, jak poprzednio, dodawać do wartości firmy). Koszty poniesione w związku z emisją instrumentów dłużnych lub papierów wartościowych nadal ujmują się zgodnie ze standardami dotyczącymi rachunkowości instrumentów finansowych. Zmiana ta odzwierciedla ukierunkowanie Rady na wynagrodzenie zbywcy, nie na płatność regulowaną przez nabywcę. Szczegółowe objaśnienie tej zmiany przedstawiono w punkcie 9.4.
- **Zapłata warunkowa** – Zapłata z tytułu przejęcia, w tym umowy dotyczące zapłaty warunkowej, ujmują się i wycenia się w wartości godziwej na dzień przejęcia. Późniejsze zmiany tej wartości godziwej mogą mieć znaczenie wyłącznie w przypadku, gdy mają miejsce w „okresie wyceny” i wynikają z dostępu do dodatkowych informacji dotyczących faktów i okoliczności występujących na dzień przejęcia. Wszystkie inne zmiany (np. wynikające z faktu, że jednostka przejmowana zrealizowała planowane przychody, osiągnęła określoną cenę udziałów lub kamień milowy w projekcie badawczo-rozwojowym) rozlicza się zgodnie z odpowiednimi MSSF. Oznacza to na ogół, że zmiany wartości godziwej zapłaty ujmują się w wyniku finansowym (np. jeżeli zapłatę warunkową zalicza się do zadłużenia zgodnie z MSR 32 „Instrumenty finansowe: prezentacja”). To kolejny dowód na zmianę ukierunkowania Rady na wynagrodzenie zbywcy, nie na płatność regulowaną przez nabywcę. Efektem takiego podejścia jest oddzielenie i osobne rozliczenie aspektów transakcji niestanowiących połączenia jednostek gospodarczych. Zapłatę warunkową omówiono szczegółowo w punkcie 9.2.

- **Przejęcia częściowe** – Przejęcie częściowe oznacza przejęcie udziałów sprawujących kontrolę, ale proporcjonalnie do udziałów w jednostce przejmowanej znajdujących się w posiadaniu innych inwestorów określanych jako „udziały niesprawujące kontroli” (dawniej „udziały mniejszościowe”). Jednostka może, indywidualnie dla każdej transakcji przejęcia, wycenić takie udziały niesprawujące kontroli albo proporcjonalnie do ich udziału w możliwych do zidentyfikowania aktywów netto jednostki przejmowanej (jest to wymóg zawarty w poprzedniej wersji MSSF 3) lub w wartości godziwej (jest to opcja nowa - obowiązkowa w US GAAP). Wybór metody wpływa na wielkość kwoty ujmowanej drugostronnie jako wartość firmy. Zasadę stojącą u podstaw rozliczania UNK wyjaśniono szczegółowo w punkcie 2.1., zaś wytyczne rachunkowe przedstawiono w punkcie 8.3.
- **Przejęcie realizowane etapami** – Przejęcie realizowane etapami oznacza objęcie udziałów sprawujących kontrolę w toku dwóch lub więcej oddzielnych transakcjach. Rada przyjęła zasadę, że zmiana kontroli jest znaczącym wydarzeniem gospodarczym. Wobec tego nowelizacja MSSF 3 i MSR 27 uzupełniają się. W efekcie połączenie jednostek gospodarczych uznaje się za dokonane i rachunkowość przejęcia stosuje się od dnia przejęcia kontroli. Wartość firmy ujmuje się zatem, a aktywa netto przeszacowuje do wartości godziwej tylko w przypadku transakcji oznaczającej przejęcie kontroli, pomijając wcześniejsze czy późniejsze transakcje przejęcia udziałów w danej jednostce. Przy wycenie wartości firmy przeszacowuje się poprzednio przejęte udziały do wartości godziwej, a zyski ujmuje się w wyniku finansowym (wraz z przeniesieniem na wynik finansowy zysków poprzednio ujętych w innych całkowitych dochodach, jeżeli taki wymóg wiąże się ze zbyciem). Analogicznie w przypadku zbycia udziałów sprawujących kontrolę udział rezydualny przeszacowuje się do wartości godziwej i w chwili zbycia ujmuje w wyniku finansowym. Zasadę stojącą u podstaw takiego podejścia wyjaśniono szczegółowo w punkcie 2.2., zaś przejęcia realizowane etapami omówiono w rozdziale 12.
- **Transakcje na UNK** – Po przejęciu kontroli i zastosowaniu rachunkowości przejęcia wszelkie późniejsze transakcje dotyczące udziałów w jednostce zależnej zawarte między jednostką dominującą a udziałowcami niesprawującymi kontroli (dotyczy to zarówno transakcji przejęcia, jak i zbycia niepowodujących utraty kontroli) rozlicza się jako transakcje kapitałowe. Wobec tego nie powstaje dodatkowa wartość firmy, a udział jednostki dominującej nie ulega zwiększeniu; aktywów netto nie przeszacowuje się do wartości godziwej ani nie ujmuje się zysku ani straty z tytułu zmniejszenia udziału jednostki dominującej. Transakcje dotyczące udziałów niesprawujących kontroli omówiono szczegółowo w rozdziale 12.

Szczegółowy wykaz zmian w stosunku do poprzedniej wersji standardów znajduje się w Załączniku 1. (str. 108)

2 Zasady leżące u podstaw nowelizowanych standardów

Nowelizacja MSR 27 i MSSF 3 dokonana w 2008 roku opiera się o dwie podstawowe zasady.

2.1 Koncepcja jednostki

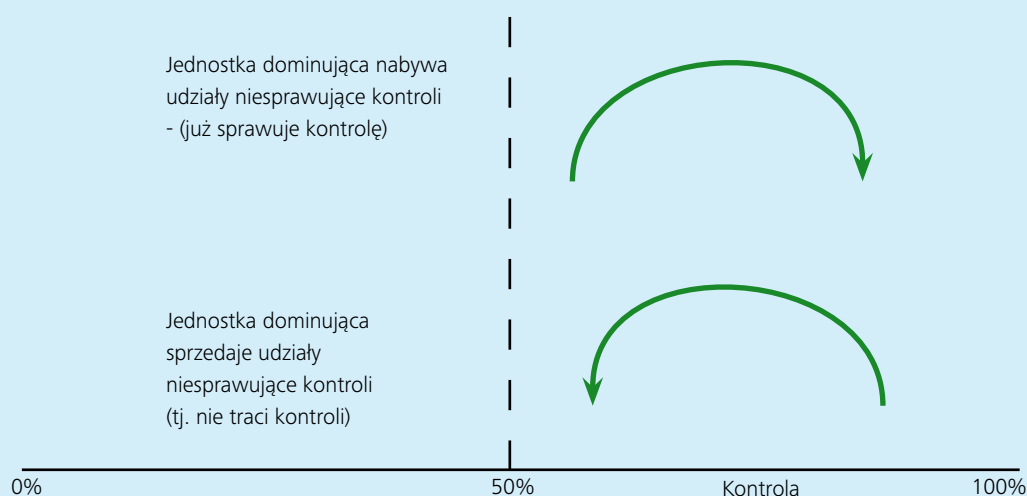
Choć standardy nie stosują określenia „koncepcja jednostki”, Rada zauważyła, że „nie uwzględniono pełnego pojęcia jednostki ani charakterystycznych dla niego metod ujętych w nowelizacji MSR 27 dokonanej w 2008 roku”. Niemniej na różnych etapach projektu regulacji zagadnienia połączenia jednostek gospodarczych standardy uległy zmianie koncepcyjnej w zakresie klasyfikacji i wyceny.

Jeżeli chodzi o klasyfikację, zmiana dotyczy odejścia od oddzielnego ujmowania UNK od kapitału własnego i zobowiązań w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej i od odejmowania od „wyniku” w sprawozdaniu z całkowitych dochodów (zwykle określanego mianem „koncepcji jednostki dominującej” lub „koncepcji właścicielskiej”) na rzecz ujmowania UNK w kapitale własnym (jest to cecha „koncepcji jednostki”). Zmiana ta ma charakter dwuetapowy.

- Po pierwsze, w ramach nowelizacji MSR 27 dokonanej w 2003 roku, Rada wprowadziła wymóg prezentacji udziałów mniejszościowych (tak wówczas określano UNK) w skonsolidowanym sprawozdaniu z sytuacji finansowej w kapitale własnym, ale oddzielnie od kapitału własnego jednostki dominującej. W sprawozdaniu z całkowitych dochodów udział mniejszości w dochodzie netto prezentowano w formie alokacji, nie odliczeń. Odpowiada to pogładowi Rady, że udziały mniejszościowe nie stanowią zobowiązań grupy.
- W roku 2008 wprowadzono dalsze zmiany wynikające z przekonania Rady, że UNK (udziały niesprawujące kontroli, nazwa stosowana obecnie) stanowią część kapitału własnego. Wobec tego transakcje między udziałowcami niesprawującymi kontroli a udziałowcami jednostki dominującej nie wpływające na kontrolę ujawnia się obecnie jako zmiany w kapitale własnym, tak że wartości firmy nie ujmują się w chwili zwiększenia udziałów jednostki dominującej i nie ujmują się zysku ani straty z tytułu zmniejszenia udziałów jednostki dominującej (patrz punkt 12.3).

W odniesieniu do wyceny Rada nie wdrożyła całej propozycji zawartej w projekcie z roku 2005 skupiającej się na wartości godziwej połączenia jednostek gospodarczych, a co za tym idzie, zawierającej wymóg określenia wartości godziwej w oparciu o udziały jednostki dominującej oraz niesprawujące kontroli wycenione w wartości godziwej (czasem określanej jako wartość godziwa ubruttowiona lub metoda pełnej wartości godziwej). Zamiast tego Rada dopuszcza możliwość indywidualnego podejścia do każdej transakcji przejęcia, co pozwala na wstępną wycenę UNK w wartości godziwej lub proporcjonalnie do udziału w wartości możliwych do zidentyfikowania aktywów netto (patrz punkt 8.3). Przyjęte zasady wyceny UNK wpływają na początkową wycenę wartości godziwej, która jest kwotą rezydualną.

Transakcje w całości ujmowane w ramach jednostki

2.2 Przekroczenie granic rachunkowości - zbycie

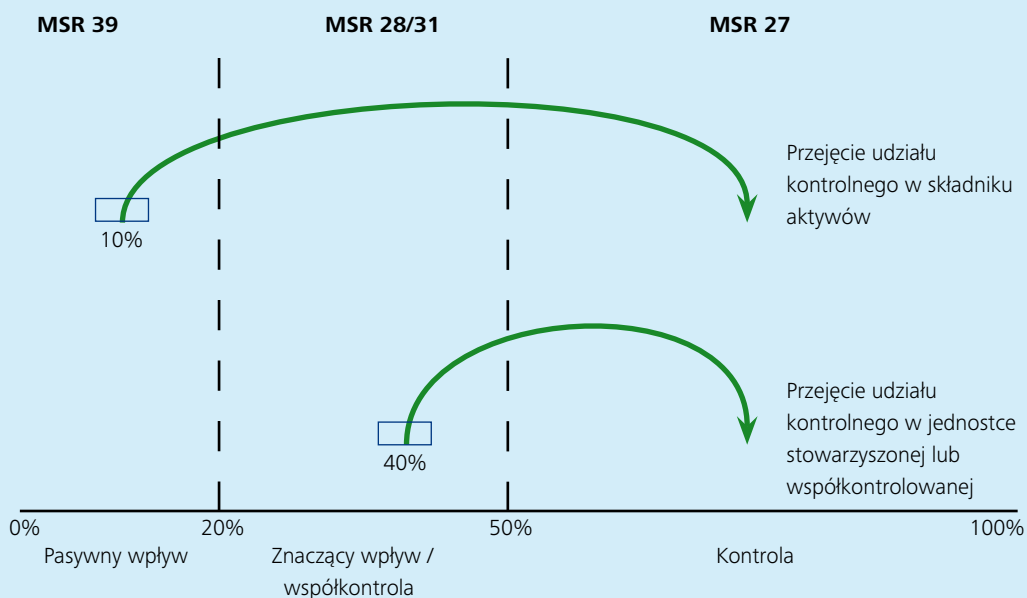
Termin „przekroczenie granic rachunkowości” opisuje zmianę metody rozliczania (np. wyceny w wartości godziwej, rachunkowości kapitału własnego, konsolidacji proporcjonalnej lub pełnej) w wyniku zwiększenia lub zmniejszenia udziału w kapitale własnym innej jednostki. Przed wprowadzeniem nowelizacji w 2008 roku realizowane etapami transakcje nabycia udziałów sprawujących kontrolę traktowano jako szereg oddzielnych transakcji nabycia, przy czym wartość firmy ujmowano jako sumę wartości firmy wynikających z poszczególnych transakcji. Przy transakcjach zbycia stosowano różne metody wyceny udziałów rezydualnych, ale zwykle wyceniano je przez odniesienie do rezydualnego udziału poprzednich wartości bilansowych (np. udziału rezydualnego aktywów netto i wartości firmy).

W ramach nowelizacji z roku 2008 połączenia jednostek gospodarczych rozliczane zgodnie z MSSF 3 ograniczone są do chwili przejęcia kontroli nad inną jednostką i nie dotyczą poprzednich ani kolejnych transakcji niezwiązanych ze zmianą kontroli. Zmiana udziałów w kapitale własnym przekraczająca granicę rachunkowości – powodująca zmianę sposobu rozliczania - uznawana jest za znaczące zdarzenie ekonomiczne. Transakcje taką rozlicza się wówczas tak, jak gdyby pierwotny składnik aktywów (w przypadku zwiększenia udziałów w kapitale własnym) lub rezydualny składnik aktywów (w przypadku zmniejszenia udziałów w kapitale własnym) został zbyty w cenie odpowiadającej jego wartości godziwej i niezwłocznie odkupiony za tę samą cenę. Implikacje powyższej zmiany:

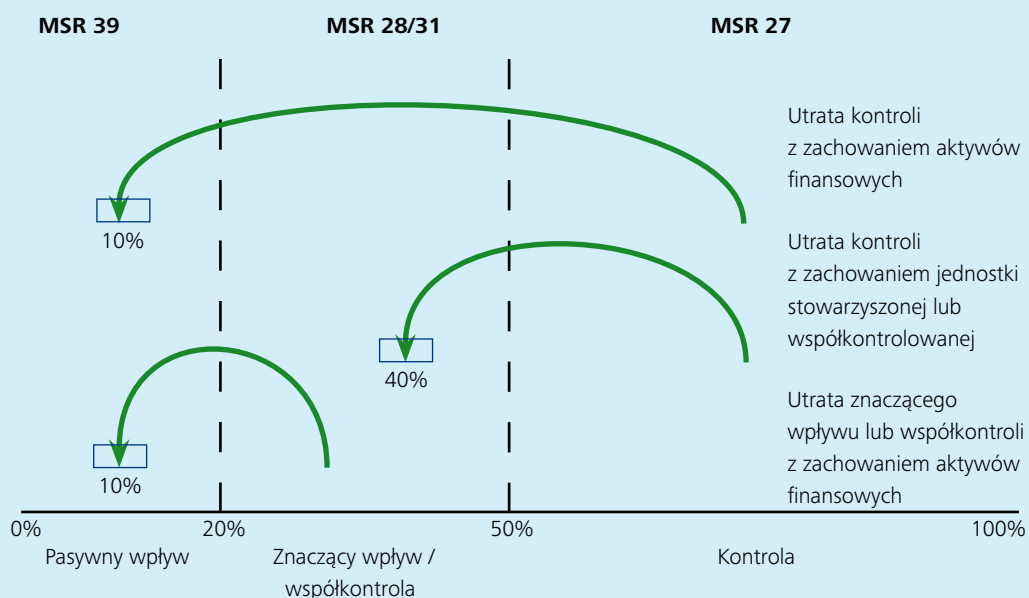
- Poprzednia wielkość udziałów (założmy 10%) rozliczana zgodnie z MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”, zwiększona do poziomu udziału sprawującego kontrolę (założmy 75%) wskutek połączenia jednostek gospodarczych podlega przeszacowaniu do wartości godziwej na dzień przejęcia, a wynikający z niej zysk ujmuje się w wyniku finansowym. Analogicznie zyski ujęte uprzednio w innych całkowitych dochodach przenosi się na wynik finansowy zgodnie z wymogami zawartymi w odpowiednich MSSF (patrz punkt 12.1).
- Poprzednia wielkość udziałów (założmy 40%) rozliczana jako jednostka stowarzyszona zgodnie z MSR 28 „Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych” lub jako jednostka współkontrolowana zgodnie z MSR 31 „Udziały we wspólnych przedsięwzięciach”, zwiększona do poziomu udziału sprawującego kontrolę (założmy 75%) wskutek połączenia jednostek gospodarczych podlega przeszacowaniu do wartości godziwej, a wynikający z niej zysk ujmuje się w wyniku finansowym (patrz punkt 12.1).
- W chwili zbycia udziałów sprawujących kontrolę udziały zachowane w byłej jednostce zależnej ujmuje się w wartości godziwej na dzień utraty kontroli. Wartość godziwa znajduje odzwierciedlenie w wyliczeniu zysku lub straty ze zbycia przypisywanej jednostce dominującej i staje się początkową wartością bilansową dla celów dalszych rozliczeń udziałów zachowanych zgodnie z MSR 28, MSR 31 lub MSR 39 – zależnie od okoliczności (patrz punkt 12.4).
- Podobne warunki obowiązują w odniesieniu do zbycia części udziałów jednostce stowarzyszonej lub współkontrolowanej, gdzie udziały rezydualne rozlicza się jako aktywa finansowe zgodnie z MSR 39 (patrz punkt 12.5).

Choć znowelizowane standardy jednoznacznie traktują wyżej opisane przypadki, nie zajmują się transakcjami w przedziale od 15% do 25%, czyli takimi, które dotyczą inwestycji rozliczanych zgodnie z MSR 39 oraz MSR 28 (jednostki stowarzyszone) lub MSR 31 (jednostki współkontrolowane), (patrz punkt 12.2).

Transakcje obejmujące przeszacowanie posiadanych udziałów

Transakcje obejmujące przeszacowanie zachowanych udziałów

Połączenia jednostek gospodarczych realizowane etapami oraz transakcje zbycia części udziałów omówiono szczegółowo w rozdziale 12.

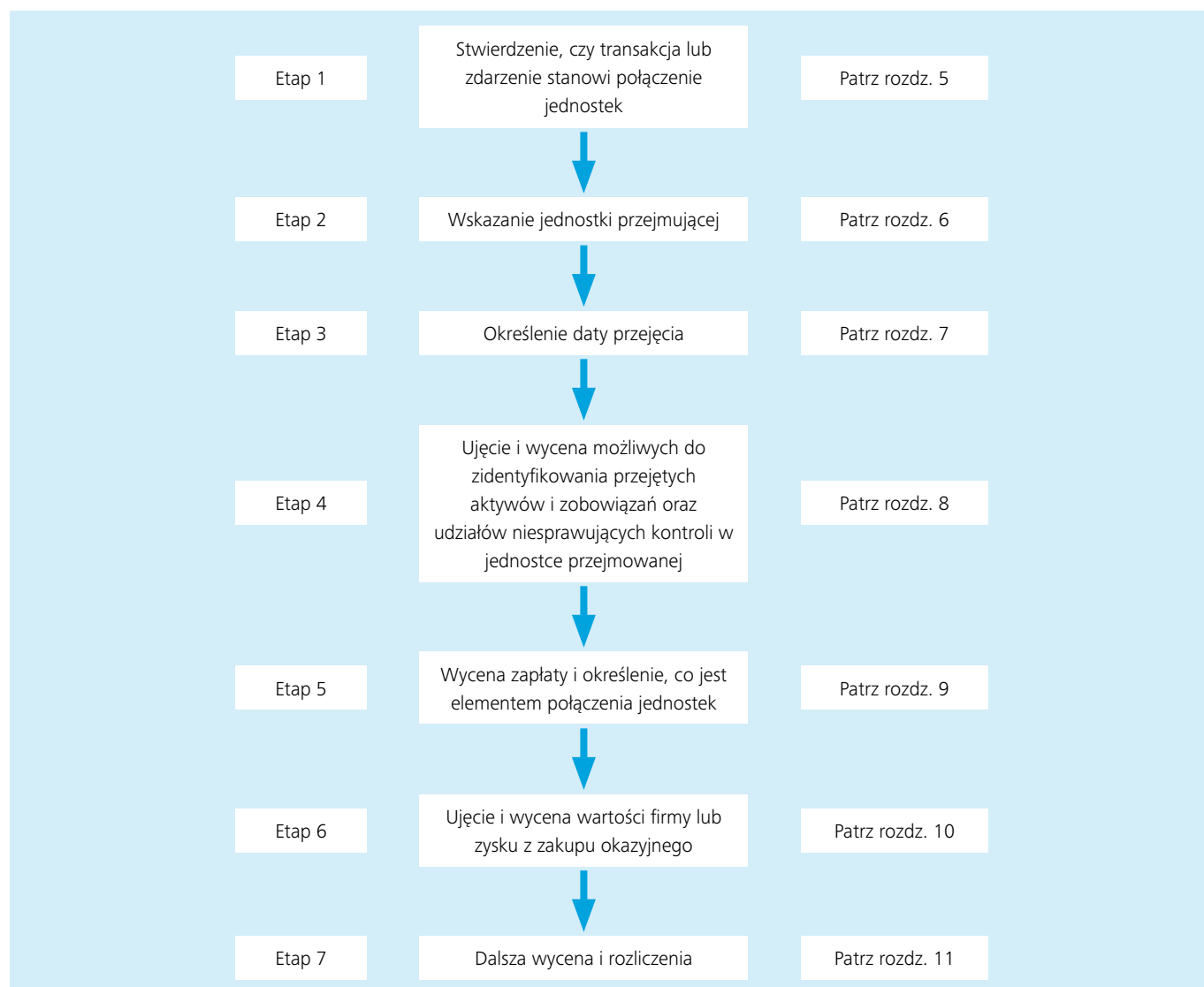
3 Metoda konsolidacji przejętych jednostek

[MSSF 3(2008).4] Prócz konieczności określenia, czy transakcja lub inne zdarzenie stanowi połączenie jednostek (**MSSF 3(2008).3**) wymienia się cztery etapy stosowania metody przejęcia:

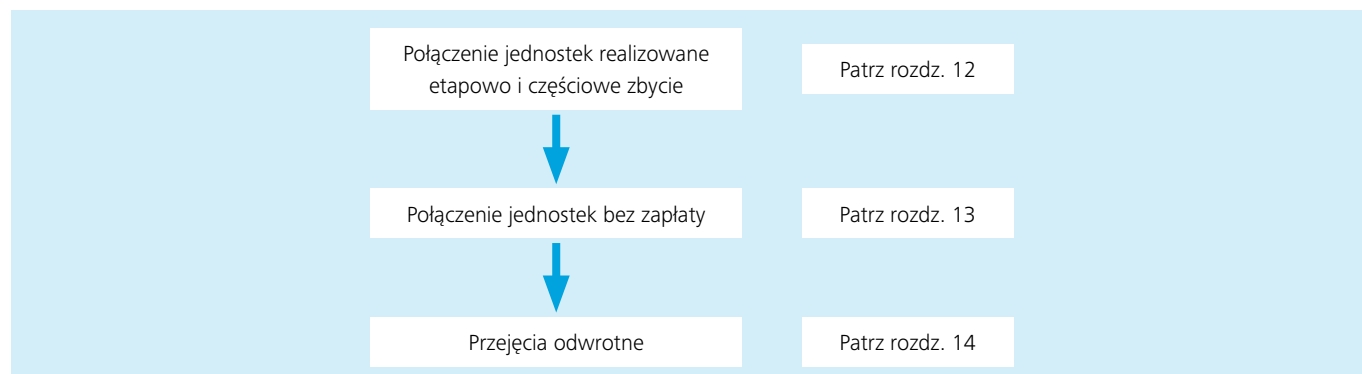
[MSSF 3(2008).5]

- (a) zidentyfikowanie jednostki przejmującej;
- (b) ustalenie dnia przejęcia;
- (c) ujęcie i wyceny możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów, przejętych zobowiązań oraz wszelkich niekontrolujących udziałów w jednostce przejmowanej oraz
- (d) ujęcie i wyceny wartości firmy lub zysku z okazynego nabycia.

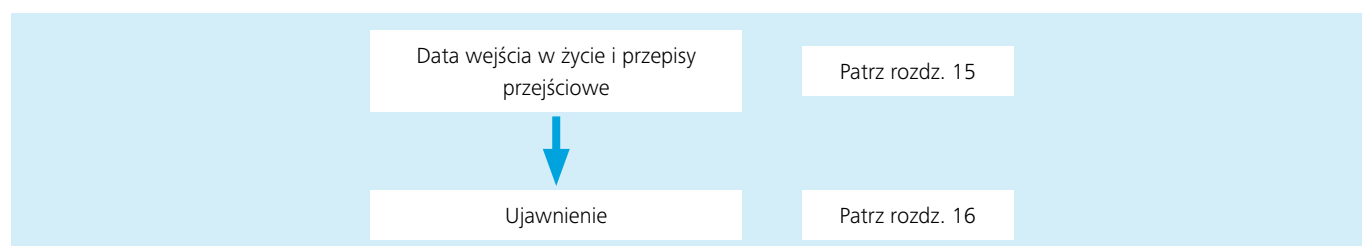
Biorąc jednak pod uwagę wszystkie wymagania zawarte w standardzie musimy uwzględnić siedem odrębnych etapów przedstawionych na wykresie poniżej i opisane w jednym z rozdziałów niniejszego przewodnika.

Kolejne rozdziały opisują specyficzne sytuacje.

Ostatnie dwa dotyczą okresu przejściowego i wymaganych ujawnień.

4 Zakres

MSSF 3(2008) dotyczy transakcji lub innych zdarzeń spełniających definicję połączenia jednostek. **[MSSF 3(2008).2]**

4.1 Definicja połączenia jednostek

Połączenie jednostek definiuje się jako:

Transakcja lub inne zdarzenie, w którym **jednostka przejmująca** obejmuje kontrolę nad jednym lub większą liczbą **przedsiębiorstw**.

Transakcje określane niekiedy jako „prawdziwe fuzje” lub „fuzje równych” stanowią także **połączenie jednostek** w rozumieniu niniejszego MSSF. **[MSSF 3(2008)(Załącznik A)]**

4.2 Transakcje poza zakresem MSSF 3(2008)

MSSF 3(2008) nie dotyczy następujących typów transakcji:

[MSSF 3(2008).2]

- tworzenia wspólnych przedsięwzięć;
- nabywania składnika aktywów lub grupy aktywów niestanowiących przedsięwzięcia (kwestię tę omówiono w rozdziale 5) oraz
- połączenia jednostek lub przedsięwzięć znajdujących się pod wspólną kontrolą (patrz punkt 4.2.2).

Połączenia jednostek obejmujące jednostki wzajemne wchodzi w zakres MSSF 3(2008), ale wersja MSSF 3 z roku 2004 nie obejmowała ich (patrz punkt 10.2.3). Analogicznie połączenia jednostek jedynie na podstawie umowy, a nie poprzez transakcje wymienne, wchodzi w zakres MSSF 3(2008) ale były wyłączone z zakresu MSSF 3(2004) (patrz rozdział 13).

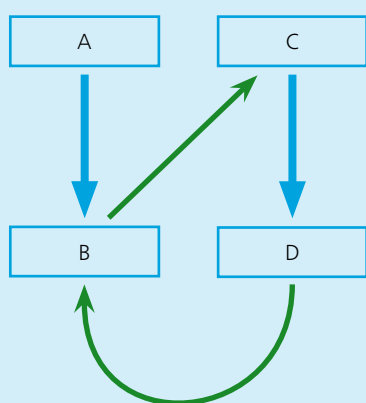
Zakres MSSF 3(2008) w porównaniu do MSSF 3(2004)		
	MSSF 3(2004)	MSSF 3(2008)
Tworzenie wspólnych przedsięwzięć	☒	☒
Przejęcie składnika aktywów (lub grupy składników) niestanowiącego przedsięwzięcia	☒	☒
Jednostki współkontrolowane	☒	☒
Połączenie obejmujące jednostki wzajemne	☒	☒
Wyłączenie na podstawie umowy (podwójne notowanie, układ scalający)	☒	☒

4.2.1 Tworzenie wspólnych przedsięwzięć

W uzasadnieniu wniosków do MSSF 3(2008) mówi się, że zanim Rada będzie w stanie sformułować wytyczne rachunkowe dotyczące tworzenia wspólnego przedsięwzięcia, konieczna jest realizacja dalszych prac i że Rada nie chce odkładać wydania MSSF 3(2008).

Jeżeli jednak jednostka dominująca wnosi do wspólnego przedsięwzięcia jednostkę zależną, a w zamian otrzymuje udziały w tym przedsięwzięciu, które klasyfikuje jako jednostkę współkontrolowaną zgodnie z MSR 31, z perspektywy jednostki dominującej transakcja wchodzi w zakres MSR 27, wskutek czego udziały rezydualne w byłej spółce zależnej zostałyby przeszacowane do wartości godziwej – patrz punkt 12.4. Wyłączenia z zakresu MSSF 3 dotyczą sprawozdań finansowych jednostki współkontrolowanej (tj. niżej opisanej jednostki B).

Utworzenie wspólnego przedsięwzięcia niewchodzącego w zakres MSSF 3, ale podlegającego MSR 27

B i D to jednostki całkowicie zależne odpowiednio od A i C.

A i C tworzą nowe wspólne przedsięwzięcie, w którym B emituje udziały kapitałowe stanowiące 50% jej kapitału własnego w zamian za przekazanie udziałów w kapitale jednostki D.

W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym jednostki A wykazuje ona zbycie udziałów kontrolnych w B. Wobec tego rezydualny udział jednostki A w B należy wycenić w wartości godziwej – patrz punkt 12.4

4.2.2 Transakcje współkontrolowane

Połączenie jednostek współkontrolowanych (zwane potocznie „transakcją współkontrolowaną”) to „połączenie jednostek, w ramach którego wszystkie łączące się jednostki lub przedsięwzięcia znajdują się ostatecznie pod kontrolą tej samej strony lub stron zarówno przed, jak i po połączeniu jednostek, a kontrola ta nie jest tymczasowa”. **[MSSF 3(2008).B1]**

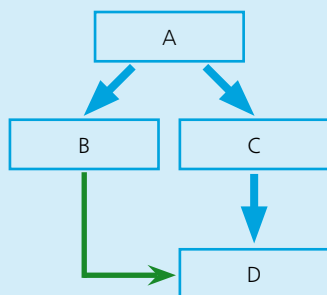
Jednostkami sprawującymi ostateczną kontrolę mogą być na przykład:

- osoba lub grupa osób, które zbiorowo kontrolują jednostkę na podstawie uzgodnień umownych (nawet jeżeli nie podlegają one wymogom sprawozdawczości finansowej) (**[MSSF 3(2008).B2-B3]**);
- jednostka dominująca (nawet jeżeli jednostka kontrolowana jest wyłączona ze skonsolidowanego sprawozdania finansowego) (**[MSSF 3(2008).B4]**).

Obecnie MSSF nie zawierają szczegółowych wytycznych w zakresie rozliczania transakcji współkontrolowanych. W grudniu 2007 roku jednak RMSR umieściła to zagadnienie w planie prac. Projekt ten będzie poświęcony definiowaniu wspólnej kontroli oraz metod rozliczania połączenia jednostek współkontrolowanych w skonsolidowanym i jednostkowym sprawozdaniu finansowym jednostki przejmującej.

Wobec braku szczegółowych wytycznych jednostki zawierające transakcje współkontrolowane powinny samodzielnie wybrać odpowiednie zasady rachunkowości przy użyciu „hierarchii” opisanej w par. 10 - 12 MSR 8 „Zasady rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów”. Ponieważ hierarchia dopuszcza uwzględnienie regulacji wydanych przez inne organy standardotwórcze, w niektórych przypadkach pomocne może okazać się odwołanie do wytycznych w zakresie reorganizacji grupy obowiązujących w Wielkiej Brytanii i USA, których skutki zastosowania przypominają łączenie udziałów.

Przykład: transakcja współkontrolowana

B i C to jednostki całkowicie zależne od A.

A przenosi udziały w kapitale własnym B do C.
W zamian za to C emituje udziały kapitałowe dla A.

Transakcja jest transakcją współkontroli, ponieważ zarówno B jak i C są współkontrolowane przez A.

4.2.3 Połączenia obejmujące jednostki wzajemne

Jednostki wzajemne definiuje się następująco:

Jednostka niebędąca własnością inwestora, która przynosi dywidendy, zapewnia obniżenie kosztów lub powstanie innych korzyści ekonomicznych bezpośrednio jej właścicielom, członkom lub uczestnikom. Na przykład towarzystwo ubezpieczeń wzajemnych, towarzystwo kredytowe lub spółdzielnia są przykładami jednostek wzajemnych. **[MSSF 3(2008)(Załącznik A)]**

Włączenie do definicji jednostek wzajemnych towarzystw kredytowych i spółdzielni (co oznacza automatyczne włączenie ich w zakres MSSF 3(2008)) wzbudziło zaniepokojenie wielu organów ustawodawczych, które argumentowały, że zastosowanie standardowych wymogów dotyczących połączenia jednostek do towarzystw kredytowych mogłoby niekorzystnie wpłynąć na te jednostki. Zwracano również uwagę na fakt, że spółdzielnie nie odpowiadają definicji jednostki wzajemnej i że ich znacząca odmienność uzasadnia zastosowania innych metod rozliczenia połączenia jednostek.

Argumenty te nie przekonały Rady, która zdecydowała, że MSSF 3(2008) będzie obejmował połączenia obejmujące takie jednostki bez poprawek, z tym że Rada dodała niewielkie dodatkowe wytyczne wskazujące które uregulowania mają zastosowanie.

Połączenia obejmujące jednostki wzajemne omówiono w dwóch punktach niniejszego przewodnika:

- identyfikacji jednostki przejmującej poświęcono punkt 6.3.2;
- zagadnieniom wyceny – w tym wyceny wartości firmy – poświęcono punkt 10.2.3.

5 Identyfikacja połączenia jednostek

Pierwszy etap rozliczania transakcji przejęcia polega na ustaleniu, czy dana transakcja lub zdarzenie jest połączeniem jednostek. Warunek ten jest spełniony, kiedy przejęte aktywa i zobowiązania stanowią przedsięwzięcie. **[MSSF 3(2008).3]** Transakcję lub zdarzenie analizuje się przy zastosowaniu definicji połączenia jednostek oraz szczegółowych wytycznych przedstawionych w par. B5-B12 standardu.

Połączenie jednostek definiuje się następująco:

Transakcja lub inne zdarzenie, w którym jednostka przejmująca obejmuje kontrolę nad jednym lub większą liczbą przedsięwzięć. Transakcje określane niekiedy jako „prawdziwe fuzje” lub „fuzje równych” stanowią także połączenie jednostek w rozumieniu niniejszego MSSF. **[MSSF 3(2008)(Załącznik A)]**

5.1 Przejęcie kontroli przez jednostkę przejmującą wskutek transakcji lub zdarzenia

Warunkiem spełnienia definicji połączenia jednostek jest przejęcie kontroli przez jednostkę przejmującą. Oznacza to konieczność wystąpienia zdarzenia gospodarczego lub transakcji jako czynnika sprawczego zamiast na przykład decyzji o rozpoczęciu sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego dla grupy kapitałowej. **[MSSF 3(2008).UW10]**

Zdarzenia gospodarcze, które mogą spowodować przejęcie kontroli przez jednostkę, obejmują:

[MSSF 3(2008).B5]

- (a) przekazanie środków pieniężnych, ekwiwalentów środków pieniężnych lub innych aktywów (w tym aktywów netto wchodzących w skład przedsięwzięcia);
- (b) zaciągnięcie zobowiązań;
- (c) emisję udziałów kapitałowych;
- (d) połączenie powyższych transakcji;
- (e) transakcję nieobejmującą zapłaty, w tym tylko na mocy samej umowy (np. struktura podwójnie notowana – patrz rozdział 13).

Inne zdarzenia gospodarcze, które mogą spowodować przejęcie kontroli przez jednostkę, obejmują:

- wykonalność potencjalnych praw głosu (opcje, instrumenty zamienne itp.) w jednostce będącej przedmiotem inwestycji (patrz punkt 6.1.3);
- dokonanie przez przedmiot inwestycji transakcji selektywnego odkupu, wskutek której jednostka posiada udziały większościowe w tym przedsiębiorstwie bez zmiany liczby posiadanych instrumentów kapitałowych;
- upływ terminu obowiązywania umowy z innymi udziałowcami, uniemożliwiającej jednostce przejęcie kontroli nad przedmiotem inwestycji (np. prawo współczestnictwa (prawo weta) w głównych decyzjach dotyczących zasad finansowania i prowadzenia działalności) oraz
- „pełzające przejęcie” udziałów kapitałowych w jednostce będącej przedmiotem inwestycji w formie planu reinwestycji dywidendy lub emisji premiowej zwiększającej udziały jednostki do poziomu sprawującego kontrolę.

5.2. Możliwe struktury

Strukturę połączenia jednostek może kształtować wiele czynników, w tym strategie prawne i podatkowe, uwarunkowania rynkowe i regulacyjne. Przykłady struktury:

[MSSF 3(2008).B6]

- (a) jedno przedsięwzięcie staje się jednostką zależną innej jednostki;
- (b) dwie jednostki łączą się prawnie w jedną;
- (c) jedna jednostka przekazuje drugiej swoje aktywa netto;
- (d) właściciele jednostki przekazują swoje udziały kapitałowe właścicielom drugiej jednostki;
- (e) kilka łączących się jednostek przekazuje swoje aktywa netto lub właściciele tych jednostek przekazują swoje udziały kapitałowe nowo powstałej jednostce (czasami określanej jako transakcja rolowana (roll-up) lub łączona (put together));
- (f) grupa poprzednich właścicieli jednej z łączących się jednostek obejmuje kontrolę nad jednostką powstałą w wyniku połączenia.

Przykłady innych struktur prawnych, które można wykorzystać dla osiągnięcia połączenia jednostek:

- transakcje polegające na podwójnym notowaniu i zrównaniu dwóch jednostek (patrz punkt 13.2);
- układu umownego między dwiema jednostkami, którego skutkiem jest utworzenie jednej jednostki (tj. układu scalającego);
- układu umownego przenoszącego wszystkie korzyści ekonomiczne na stronę trzecią wraz z odpowiedzialnością za ryzyko dotyczące jednostki będącej przedmiotem inwestycji, nawet jeżeli prawnym właścicielem zwykłych udziałów kapitałowych jest inna jednostka (np. przejęcie zobowiązań) oraz
- umów, na mocy których jednostka staje się beneficjentem udziałów powierzonych, których prawnym właścicielem jest powiernik.

5.3 Identyfikacja przedsięwzięcia

Przedsięwzięcie definiuje się następująco:

Zintegrowany zespół działań i aktywów, którym można operować i zarządzać w celu uzyskania zwrotu w formie dywidend, obniżenia kosztów lub uzyskania innych korzyści bezpośrednio dla inwestorów lub innych właścicieli, członków lub uczestników.

[MSSF 3(2008) (Załącznik A)]

Wytyczne w zakresie zastosowania przedstawione w MSSF 3.B7-B12, zgodne z poprzednią wersją MSSF 3, stanowią teoretyczny opis przedsięwzięcia. Choć zawierają one przydatne wskazówki, nie podają praktycznej listy kontrolnej warunków, które powodują zaklasyfikowanie pozycji jako przedsięwzięcia.

5.3.1 Występowanie wartości firmy

Paragraf B12 przedstawia ogólny test oparty o występowanie wartości firmy.

W sytuacji, gdy brak dowodów przeciwnych, określony zespół działań i aktywów, w którym występuje wartość firmy, uznaje się za przedsięwzięcie. Jednakże przedsięwzięcie nie musi posiadać wartości firmy. **[MSSF 3(2008).B12]**

Standard nie zawiera żadnych dodatkowych wytycznych w zakresie identyfikacji wartości firmy. Wartość firmy może wystąpić, jeżeli określone aktywa lub działania obejmują handel lub produkcję będące źródłem przychodów. Ponadto wymogi dotyczące rozliczania transakcji niestanowiących połączenia jednostek (patrz punkt 5.4) nakładają na jednostkę obowiązek określenia wartości godziwej przejętych aktywów i zobowiązań dla umożliwienia proporcjonalnej alokacji kosztów tej grupy aktywów i zobowiązań. Analiza ta umożliwia szybkie stwierdzenie, że całkowita kwota zapłaty przewyższa sumę wartości godziwych przejętych aktywów i zobowiązań, co wskazuje na możliwość wystąpienia wartości firmy.

5.3.2 Wkłady, procesy i produkty

Wytyczne opisują przedsięwzięcie jako wkłady oraz procesy stosowane do tych wkładów, mające zdolność do wytworzenia produktów. Mimo, że przedsięwzięcia zwykle dają produkty, to nie są one niezbędne, aby zintegrowany zespół uznać za przedsięwzięcie. **[MSSF 3(2008).B7]**

Poniżej przedstawiamy podsumowanie paragrafów B7-B11 z MSSF 3(2008):

- wkłady to zasoby ekonomiczne, w tym pracownicy, materiały i aktywa trwałe, w tym prawa użytkowania;
- procesy to systemy, standardy, protokoły, konwencje lub zasady, które po zastosowaniu do wkładów sprawiają, że powstają z nich produkty. Przykładami są procesy zarządzania strategicznego, procesy operacyjne i procesy zarządzania zasobami. Księgowość, rozliczenia, płace i inne systemy administracyjne nie są generalnie procesami stosowanymi w celu wytworzenia produktów;
- produkty zapewniają zwroty w formie dywidend, obniżenia kosztów lub uzyskania innych korzyści bezpośrednio dla interesariuszy;
- wskutek przejęcia jednostka przejmująca może połączyć wkłady i procesy jednostki przejmowanej z własnymi, przy czym nie ma wymogu, by wszystkie wkłady i procesy sprzed przejęcia pozostały niezmienione;
- przedsięwzięcie nie musi zawierać produktów (np. jeżeli jest w stadium organizacji);
- przedsięwzięcie może ale nie musi zawierać zobowiązań;

- (g) Ustalając, czy określony zespół aktywów i działań jest przedsięwzięciem, należy oprzeć się na stwierdzeniu, czy zintegrowany zespół może być prowadzony i zarządzany jako przedsięwzięcie przez uczestnika rynku. Nieistotne jest zatem, czy sprzedający zarządzał zespołem jak przedsięwzięciem, ani czy nabywca zamierza zarządzać nim jak przedsięwzięciem.

Przykład 5.3.2A

Umowy outsourcingu

Zastosowanie znowelizowanych wytycznych w zakresie identyfikacji przedsięwzięcia może w pewnych okolicznościach prowadzić do rozbieżnych wniosków dotyczących istnienia przedsięwzięcia przy zastosowaniu MSSF 3(2008) i MSSF 3(2004). W zależności od charakteru umowy, jednym z tych obszarów może być traktowanie umowy outsourcingu.

Jednostka może na przykład zdecydować o outsourcingu systemu informatycznego lub call centre stronie trzeciej. Przed przekazaniem kontrahentowi funkcje te mają charakter ośrodka generującego koszty dla przedsięwzięcia jako całości, nie odrębnej dziedziny działalności. Personel, rzeczowy majątek trwały oraz kapitał obrotowy działów objętych outsourcingiem przekazuje się na ogół stronie trzeciej i podpisuje umowę o bieżącym świadczeniu przez nią usług na rzecz jednostki zlecającej.

Przekazane aktywa nie były traktowane ani zarządzane jako przedsięwzięcie, dopóki stanowiły część jednostki zlecającej. Przejęcie aktywów, zobowiązań i personelu przez stronę trzecią może być jednak postrzegane jako przejęcie przedsięwzięcia, ponieważ przekazane aktywa i działalność *mogą być* zarządzane jako przedsięwzięcie. Wniosek jest jeszcze bardziej jednoznaczny w przypadku wykorzystania przekazanych aktywów i personelu jako „kapitału zaangażowanego” umożliwiającego świadczenie podobnych usług na rzecz stron trzecich.

Przykład 5.3.2B

Branże o minimalnym wymaganym wkładzie

Ustalając, czy określony zespół aktywów i działań jest przedsięwzięciem, należy uwzględnić normalny charakter aktywów i działań w odpowiednim sektorze gospodarki lub branży. Niektóre branże może charakteryzować stosunkowo niska liczba składników aktywów wymaganych jako wkład, niskie wymogi w stosunku do kapitału obrotowego lub liczby pracowników wykorzystywanych w procesie wytwarzania produktów. Przejęcie aktywów i działań w tego rodzaju branżach należy oceniać w odniesieniu do tych standardowych poziomów.

Przykład: jednostka nabywa zespół aktywów i działań obejmujący własność i zarządzanie rurociągami do transportu ropy, gazu i innych węglowodorów w imieniu kilku klientów. Przedsiębiorstwo to ma ograniczoną liczbę pracowników (przeważnie konserwatorów rurociągów oraz osoby fakturujące klientów), system kontroli przesyłu węglowodorów oraz niedużą kwotę kapitału obrotowego. Transakcja obejmuje przeniesienie pracowników i systemu, bez kapitału obrotowego.

Niezależnie od tego, że wkład w proces jest minimalny, grupa rurociągów spełnia definicję przedsięwzięcia, transakcja ta zatem będzie sklasyfikowana jako połączenie jednostek.

5.4 Rozliczanie transakcji niebędącej połączeniem jednostek

Jeżeli transakcja lub zdarzenie gospodarcze nie spełnia definicji połączenia jednostek, ponieważ jednostka przejmowana nie odpowiada definicji przedsięwzięcia, określa się ją jako „przejęcie aktywów”. W takiej sytuacji jednostka przejmująca:

[MSSF 3(2008).2(b)]

- identyfikuje i ujmuje poszczególne możliwe do zidentyfikowania nabyte aktywa (w tym aktywa spełniające definicję oraz kryteria ujmowania wartości niematerialnych zawarte w MSR 38 *Wartości niematerialne*) oraz przejęte zobowiązania;
- przypisuje koszt grupy do poszczególnych możliwych do zidentyfikowania aktywów i zobowiązań w proporcji do ich wartości godziwych na dzień nabycia.

Taka transakcja nie skutkuje powstaniem wartości firmy.

Przykład 5.4A

Utworzenie nowej jednostki zależnej

Grupy kapitałowe często tworzą jednostki zależne przeznaczone do określonych celów (np. prowadzenia pewnego typu działalności, świadczenia usług itp.). W takiej sytuacji przejęcie spółki fasadowej lub uśpionej nie stanowi połączenia jednostek zdefiniowanego w MSSF 3(2008) ponieważ nie występuje przejęcie przedsięwzięcia.

Wobec tego przejęcie lub utworzenie takiej jednostki powinno się rozliczać w jednostkowym sprawozdaniu finansowym jednostki dominującej zgodnie z MSR 27, co wymaga początkowej wyceny po koszcie historycznym (tj. po koszcie utworzenia lub przejęcia jednostki uśpionej). W skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym koszty te ujmuje się jako koszty uruchomienia, restrukturyzacji lub o podobnym charakterze zgodnie z MSR 38 „Wartości niematerialne”.

Przykład 5.4B

Aktywa z tytułu poszukiwania i oceny zasobów mineralnych utrzymywane w spółkach fasadowych

W niektórych systemach prawnych tytuły własności do poszukiwania i oceny złóż dla poszczególnych przedmiotów dzierżawy, obszarów zainteresowania, złóż itp. przypisywane są oddzielnym spółkom. Zarządzanie działalnością poszukiwawczo-rozwojową ma charakter scentralizowany, przy czym centralizacja obejmuje wykorzystywany sprzęt, pracowników, usługi i inne umowy oraz temu podobne elementy.

W wielu przypadkach transakcje obejmujące przekazanie działalności związanej z poszukiwaniem i oceną złóż obejmuje przekazanie praw własności spółki, nie prawa do poszukiwania czy prowadzenia działalności.

W takiej sytuacji przejęcie nie będzie spełniać definicji połączenia jednostek, ponieważ dotyczy przejęcia działalności związanej z wydobyciem i oceną złóż, nie przedsięwzięcia. Wobec tego w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym transakcja taka zostanie rozliczona według zasad rachunkowości stosowanych przez jednostkę w odniesieniu do poszukiwania i oceny złóż zgodnie z MSSF 6 „Poszukiwanie i ocena zasobów mineralnych”, nie jako połączenie jednostek.

6 Identyfikacja jednostki przejmującej

MSSF 3(2008) podtrzymuje wymóg zawarty w MSSF 3(2004), że przy każdym połączeniu jednostek należy wskazać jednostkę przejmującą (tj. tę, która uzyskuje kontrolę nad jednostką przejmowaną). **[MSSF 3(2008).6 i (Załącznik A)]**

Jednostkę przejmowaną i przejmującą identyfikuje się stosując wytyczne MSR 27(2008) dotyczących koncepcji kontroli. Jeżeli przeprowadzona analiza nie prowadzi do identyfikacji jednostki przejmującej, dodatkowych wskazówek dostarczają paragrafy B14-B18 MSSF 3(2008) (patrz punkt 6.2.) **[MSSF 3(2008).7]**

6.1 MSR 27 – wytyczne w zakresie kontroli

Kontrola jest to zdolność do kierowania polityką finansową i operacyjną jednostki, w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych z jej działalności. **[MSR 27(2008).4]**

MSR 27 nie definiuje polityki finansowej i operacyjnej. Polityka operacyjna obejmuje zasady strategiczne kształtujące sprzedaż, marketing, produkcję, zasoby ludzkie oraz przejęcia i zbycia inwestycji. Polityka finansowa obejmuje zasady wypłaty dywidendy, zatwierdzania budżetu, udzielania kredytu, emisji instrumentów dłużnych, zarządzania środkami pieniężnymi, inwestycji kapitałowych i rachunkowości.

6.1.1 Zasady i korzyści

Definicja kontroli obejmuje zarówno koncepcję zarządzania, jak i jego gospodarcze skutki (np. korzyści i ryzyka). Zarządzanie wiąże się z możliwością podejmowania decyzji. W definicji kontroli wyrażenie „zdolność kierowania” wskazuje na możliwość osiągnięcia czegoś, w tym przypadku zarządzanie procesem podejmowania decyzji w formie wyboru polityki finansowej i operacyjnej. Nie wymaga to aktywnego uczestnictwa lub własności udziałów.

W sytuacjach, kiedy jednostka ma możliwość zarządzania inną jednostką, ale nie czerpie korzyści z jej działalności, zakłada się, że kontrola nie istnieje.

Przykład 6.1.1A

Komplementariusze

Spółka komandytowa obejmuje trzech udziałowców: A jest komplementariuszem odpowiedzialnym za zarządzanie, za które pobiera wynagrodzenie porównywalne z wynagrodzeniem pobieranym w takich sytuacjach przez jednostki niepowiązane. B i C są komandytariuszami, nie ponoszą odpowiedzialności za zarządzanie i mają po 50% udziału w zyskach. B i C nie mogą odwołać A.

Jako komplementariusz A kształtuje politykę finansową i operacyjną spółki komandytowej. Ponieważ jednak A nie ma udziału w korzyściach płynących z działalności tej spółki, można wyciągnąć wniosek, że nie sprawuje kontroli nad spółką zgodnie z definicją MSR 27.

Przykład 6.1.1B

Fundusze powiernicze

Przepisy dotyczące tworzenia i działalności funduszu powierniczego obejmują zwykle powołanie powiernika (czasem zwanego „wyspecjalizowaną jednostką”). Umowa funduszu zwykle wiąże się z zobowiązaniem powiernika do zarządzania majątkiem funduszu na użytek beneficjentów. Powiernik posiada tytuł własności majątku funduszu, zaś beneficjenci mają „godziwy” udział w tej własności.

Choć powiernik może kontrolować politykę finansową i operacyjną funduszu powierniczego, nie kontroluje samego funduszu, ponieważ nie jest w stanie czerpać korzyści z jego działalności. Zasada ta jest na ogół prawdziwa, nawet jeżeli powiernik otrzymuje wynagrodzenie za usługi świadczone na rzecz funduszu, chyba że umowa dotycząca wynagrodzenia jest tak skonstruowana, że powoduje przepływ korzyści przewyższających normalne wynagrodzenie.

Ogólnie rzecz biorąc relacja między funduszem a powiernikiem ma charakter powierniczy, nie kontrolny.

6.1.2 Założenie istnienia kontroli

Przyjmuje się, że kontrola ma miejsce wówczas, gdy jednostka dominująca bezpośrednio lub pośrednio (przez jednostki zależne) posiada ponad połowę głosów w organach stanowiących danej jednostki. W wyjątkowych sytuacjach można jednak w sposób oczywisty udowodnić, że taka własność nie powoduje sprawowania kontroli. Kontrola jest sprawowana również wtedy, gdy jednostka dominująca posiada połowę lub mniej praw głosu w danej jednostce, lecz:

[MSR 27(2008).13]

- (a) dysponuje więcej niż połową praw głosu na mocy umowy z innymi inwestorami;
- (b) posiada zdolność kierowania polityką finansową i operacyjną jednostki na mocy statutu lub umowy;
- (c) posiada zdolność mianowania lub odwoływania większości członków zarządu lub odpowiadającego mu organu, a kontrolę nad jednostką sprawuje taki zarząd lub organ, lub
- (d) dysponuje większością głosów na posiedzeniach zarządu lub odpowiadającego mu organu, a kontrolę nad jednostką sprawuje taki zarząd lub organ.

Definicja i wytyczne w zakresie kontroli mają wskazać, czy jednostka posiada wyłączną kontrolę nad jednym lub kilkoma jednostkami. Jeżeli dwie jednostki sprawują współkontrolę na mocy umowy (tj. są w stanie sprawować kontrolę poprzez współpracę, ale żadna nie może jej sprawować samodzielnie bez zgody drugiej strony), nie wchodzi ona w zakres MSR 27 ani MSSF 3, lecz podlega zasadom MSR 31.

6.1.3 Potencjalne prawa głosu

Jednostka może posiadać instrumenty (np. warranty na akcje, opcje kupna akcji, instrumenty dłużne lub kapitałowe zamienne na akcje zwykłe) dające jej możliwość (w razie wykonania lub zamiany) zdobycia praw głosu w kwestiach polityki finansowej i operacyjnej innej jednostki (potencjalne prawa głosu).

- Jeżeli potencjalne prawa głosu (w tym prawa posiadane przez inną jednostkę) mogą być aktualnie wykonane lub zamienione, bierze się je pod uwagę przy ocenie zdolności jednostki do kierowania polityką finansową i operacyjną innej jednostki. **[MSSF 27(2008).14]**
- Jeżeli potencjalne prawa głosu nie mogą być danym momencie wykonane ani zamienione do określonego dnia lub wystąpienia określonego zdarzenia, nie bierze się ich pod uwagę przy ocenie. **[MSR 27(2008).14]**
- Jednak proporcje podziału zysków i strat oraz zmian w kapitale własnym pomiędzy jednostkę dominującą a udział niekontrolujący ustala się na podstawie istniejących udziałów własnościowych, nie uwzględniając możliwości realizacji lub zamiany potencjalnych praw głosu.

[MSR 27(2008).19]

Oceniając, czy potencjalne prawa głosu mają wpływ na sprawowanie kontroli, jednostka analizuje wszystkie fakty i okoliczności (w tym warunki wykonywania potencjalnych praw głosu oraz wszelkie inne warunki umowne, indywidualnie lub w połączeniu), jakie mają wpływ na potencjalne prawa głosu, z wyjątkiem zamiaru kierownictwa oraz finansowej zdolności ich wykonania lub zamiany tych praw. **[MSR 27(2008).15]**

Tak więc, jeżeli jedna jednostka, grożąc wykonaniem lub zamianą potencjalnych praw głosu, jest w stanie wymusić realizację swych zamierzeń, ma możliwość kierowania działaniami innych jednostek, na które oddziałuje zmiana struktury praw głosu.

Wytyczne wdrożeniowe załączone do MSR 27(2008) zawierają pięć przykładów ilustrujących aspekty posiadania potencjalnych praw głosu.

Przykład 6.1.3A

Cena realizacji opcji jest niekorzystna

[MSR 27(2008).WS8]

Jednostki A i B posiadają odpowiednio 80% i 20% akcji zwykłych z prawami głosu na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy jednostki C. Jednostka A sprzedaje połowę swych udziałów jednostce D i kupuje od niej opcje kupna wykonalne w dowolnym momencie po cenie wyższej od ceny rynkowej w momencie emisji. W przypadku ich realizacji jednostka A miałaby z powrotem 80% udziałów w kapitale podstawowym i prawach głosu jednostki C.

Mimo że cena realizacji opcji jest niekorzystna, mogą one zostać aktualnie zrealizowane, dając w ten sposób jednostce A możliwość prawo dalszego kierowania polityką operacyjną i finansową jednostki C, ponieważ jednostka A może aktualnie zrealizować swoje opcje. Biorąc pod uwagę występowanie potencjalnych praw głosu oraz inne czynniki opisane w par. 13 MSR 27 należy stwierdzić, że jednostka A sprawuje kontrolę nad jednostką C.

Przykład 6.1.3B

Możliwość realizacji lub zamiany

[MSR 27(2008).WS8]

Jednostki A, B i C posiadają odpowiednio 40%, 30% i 30% akcji zwykłych z prawami głosu na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy jednostki D. Jednostka A posiada również opcje kupna, które może zrealizować w każdej chwili według wartości godziwej akcji. W przypadku ich realizacji jednostka A uzyska dodatkowe 20% praw głosu w jednostce D, co obniży udział jednostek B i C do 20% każdej. Jeżeli opcje zostaną zrealizowane, jednostka A będzie posiadała kontrolę nad ponad połową praw głosu. Biorąc pod uwagę istnienie potencjalnych praw głosu oraz inne czynniki opisane w par. 13 MSR 27 oraz w par. 6 i 7 MSR 28 należy stwierdzić, że jednostka A sprawuje kontrolę nad jednostką D.

Przykład 6.1.3C

Inne prawa, które mogą zwiększyć procentowy udział jednostki w prawach głosu lub zmniejszyć udział innej jednostki

[MSR 27(2008).WS8]

Jednostki A, B i C posiadają odpowiednio 25%, 35% i 40% akcji zwykłych z prawami głosu na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy jednostki D. Jednostki B i C posiadają również prawa poboru akcji, które mogą zrealizować w każdej chwili po ustalonej cenie i które niosą ze sobą potencjalne prawa głosu. Jednostka A posiada opcję kupna tych praw poboru akcji, która może być zrealizowana w każdej chwili po cenie nominalnej. Jeżeli opcja kupna zostanie zrealizowana, jednostka A będzie miała możliwość zwiększenia swojego udziału w jednostce D, a co za tym idzie, zwiększenia procentowego udziału w prawach głosu, do 51% (i rozwodnienia udziału jednostki B do 23% i udziału jednostki C do 26%).

Mimo że jednostka A nie jest właścicielem praw poboru akcji, należy uwzględnić je oceniając, kto sprawuje kontrolę, ponieważ mogą one być aktualnie zrealizowane przez jednostki B i C. Zazwyczaj, jeżeli jednostka w celu wejścia w posiadanie potencjalnych praw głosu musi podjąć jakieś działanie (np. zakupić lub zrealizować inne prawo), danego potencjalnego prawa głosu nie traktuje się jako należącego do tej jednostki gospodarczej. Jednak prawa poboru akcji są w swojej istocie własnością jednostki A, ponieważ warunki opcji kupna zostały określone w taki sposób, aby zabezpieczyć pozycję jednostki A. Połączenie opcji kupna i praw poboru akcji daje jednostce A prawo do kierowania polityką operacyjną i finansową jednostki D, ponieważ jednostka A może aktualnie zrealizować opcję i prawa poboru akcji. Biorąc pod uwagę inne czynniki opisane w par. 13 MSR 27 i par. 6 i 7 MSR 28 należy stwierdzić, że jednostka A sprawuje kontrolę nad jednostką D.

Przykład 6.1.3D

Zamiar kierownictwa

[MSR 27(2008).WS8]

Jednostki A, B i C posiadają każda 33,3% akcji zwykłych z prawami głosu na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy jednostki D. Każda z jednostek A, B i C posiada prawo mianowania dwóch członków zarządu jednostki D. Jednostka A posiada również opcje kupna, które może zrealizować w dowolnym terminie po ustalonej z góry cenie. W przypadku ich realizacji jednostka A będzie posiadała wszystkie prawa głosu w jednostce D. Kierownictwo jednostki A nie zamierza zrealizować opcji kupna, nawet jeżeli jednostki B i C nie będą głosowały tak samo, jak jednostka A. Biorąc pod uwagę występowanie potencjalnych praw głosu oraz inne czynniki opisane w par. 13 MSR 27 oraz w par. 6 i 7 MSR 28 należy stwierdzić, że jednostka A sprawuje kontrolę nad jednostką D. Zamiar kierownictwa jednostki A nie ma wpływu na tę ocenę.

Przykład 6.1.3E

Zdolność finansowa

[MSR 27(2008).WS8]

Jednostki A i B posiadają odpowiednio 55% i 45% akcji zwykłych z prawami głosu na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy jednostki C. Jednostka B posiada również instrumenty dłużne, które mogą być aktualnie zamienione na akcje zwykłe jednostki C. Instrumenty dłużne mogą być zamienione po dość wysokiej cenie w porównaniu z wartością aktywów netto jednostki B. W przypadku ich zamiany jednostka B musiałaby pożyczyć dodatkowe środki, aby wywiązać się z powstałego zobowiązania. Gdyby instrumenty dłużne zostały zamienione, jednostka B posiadałaby 70% praw głosu, a udział jednostki A zmniejszyłby się do 30%.

Mimo że instrumenty dłużne podlegają zamianie po wysokiej cenie, ich zamiana jest aktualnie możliwa i ta cecha zamiany daje jednostce B prawo do kierowania polityką operacyjną i finansową jednostki C. Biorąc pod uwagę występowanie potencjalnych praw głosu oraz inne czynniki opisane w par. 13 MSR 27 należy stwierdzić, że jednostka B, a nie jednostka A, sprawuje kontrolę nad jednostką C. Zdolność finansowa jednostki B do zapłacenia ceny zamiany nie ma wpływu na dokonaną ocenę.

6.1.4 Jednostki specjalnego przeznaczenia (JSP)

Przy ocenie występowania kontroli należy również wziąć pod uwagę wytyczne zawarte w SKI 12 „Konsolidacja – jednostki specjalnego przeznaczenia” [SKI 12.10] (ang. special purposes entities – SPE), która przytacza następujące okoliczności mogące wskazywać na występowanie kontroli:

- SPE prowadzi w istocie działalność w imieniu jednostki gospodarczej zgodną z jej potrzebami gospodarczymi, z tytułu których jednostka gospodarcza uzyskuje korzyści;
- jednostka gospodarcza posiada w istocie uprawnienia decyzyjne do uzyskiwania większości korzyści z działalności SPE lub przekazała te uprawnienia przez ustalenie mechanizmu „automatycznego pilota”;
- jednostka gospodarcza posiada w istocie prawo do uzyskiwania większości korzyści z działalności SPE, a zatem jest narażona na ryzyko związane z działalnością prowadzoną przez SPE; lub
- jednostka gospodarcza ponosi w istocie większą część ryzyka związanego z posiadaniem SPE lub jej aktywów, mającego na celu uzyskanie większości korzyści z jej działania.

6.1.5 Organizacje typu venture capital

Dla uniknięcia wątpliwości MSR 27(2008) stanowi, że jednostki zależnej nie wyłącza się z konsolidacji jedynie z tego powodu, że inwestor jest organizacją zarządzającą kapitałem wysokiego ryzyka, funduszem wzajemnym, funduszem powierniczym lub inną podobną jednostką. **[MSR 27(2008).16]** Wymóg konsolidacji ze względu na występowanie kontroli unieważnia zatem twierdzenia (często wygłaszane wobec tego typu jednostek), że wartość godziwa jednostki zależnej może być właściwszą metodą oceny jej wyników niż posiadane aktywa netto.

6.2 Dodatkowe wytyczne - przypadki marginalne

Tam, gdzie MSR 27(2008) nie dostarcza jasnych wskazówek, która z łączonych jednostek jest jednostką przejmującą, par. B14-B18 MSSF 3(2008) przedstawiają dodatkowe czynniki ułatwiające klasyfikację.

Czynnik	Jednostką przejmującą jest:
Zapłata głównie w formie środków pieniężnych, innych aktywów lub zaciągnięcie zobowiązania.	Zazwyczaj jednostka przekazująca środki pieniężne lub inne aktywa lub zaciągająca zobowiązanie. [MSSF 3(2008).B14]
Zapłata przede wszystkim w formie przekazania udziałów kapitałowych.	Zazwyczaj jednostka, która emituje udziały kapitałowe. Jednakże w „przejęciach odwrotnych” jednostka emitująca jest jednostką przejmowaną (patrz rozdział 14). [MSSF 3(2008).B15]
Relatywna wielkość	Zazwyczaj jednostka łącząca się, której relatywna wielkość (mierzona na przykład w aktywach, przychodach lub zyskach) jest znacząco większa od innej łączącej się jednostki lub jednostek. [MSSF 3(2008).B16]

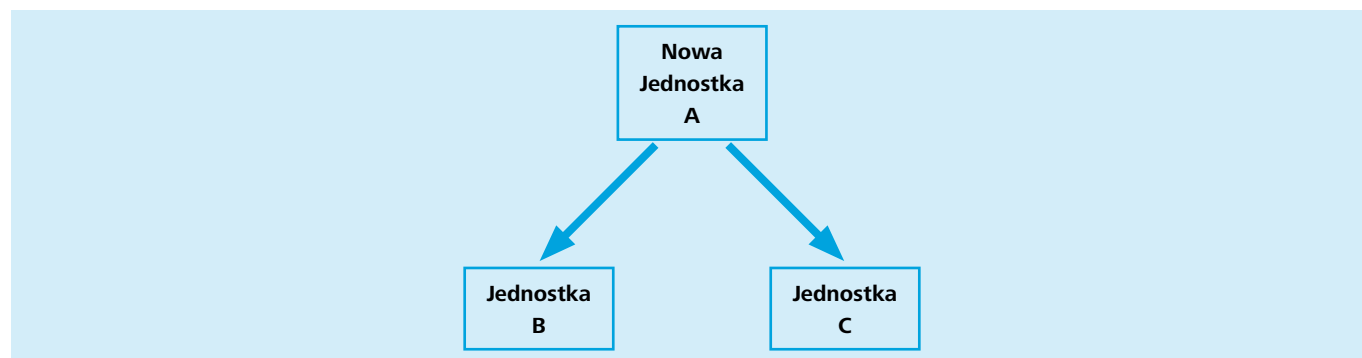
Czynnik	Jednostką przejmującą jest:
Połączenie więcej niż dwóch jednostek	Rozważenie, która z łączących się jednostek zainicjowała połączenie a także względna wielkość łączących się jednostek. [MSSF 3(2008).B17]
Utworzenie nowej jednostki emitującej udziały kapitałowe	Jedną z łączących się jednostek, które istniały przed połączeniem, identyfikuje się jako jednostkę przejmującą stosując wytyczne zawarte w innych paragrafach (patrz punkt 6.3). [MSSF 3(2008).B18]
Utworzenie nowej jednostki przekazującej środki pieniężne, inne aktywa lub zaciągającej zobowiązania	Jednostką przejmującą może być nowa jednostka (patrz punkt 6.3) [MSSF 3(2008).B18]

Dodatkowo w przypadku wymiany udziałów kapitałowych można uwzględnić dodatkowe fakty i okoliczności: **[MSSF 3(2008).B15]**

Czynnik	Jednostką przejmującą jest:
Względne prawa głosu w połączonej jednostce powstałej na skutek połączenia jednostek	Jednostka przejmująca jest zwykle jednostką łączącą się, której właściciele jako grupa zachowują lub otrzymują największą część praw głosu w połączonej jednostce. Ustalając, która grupa właścicieli zachowuje lub otrzymuje największą część praw głosu, jednostka rozważa istnienie nietypowych lub specyficznych ustaleń dotyczących głosowania, jak też opcje, warranty lub zamienne papiery wartościowe.
Istnienie dużego udziału głosów mniejszości w połączonej jednostce, jeśli żaden z właścicieli ani zorganizowana grupa właścicieli nie posiada znaczących udziałów w głosach	Jednostka przejmująca jest zazwyczaj jednostką łączącą się, której właściciel lub zorganizowana grupa właścicieli posiada największą część udziału w głosach mniejszości w połączonej jednostce. To kryterium należy stosować ostrożnie, upewniwszy się, że spełnione zostały warunki „możliwości sprawowania kontroli” zawarte w MSR 27.
Skład organu zarządzającego połączoną jednostką	Jednostka przejmująca jest zazwyczaj jednostką łączącą się, której właściciele mają zdolność do wyboru lub wyznaczenia większości członków organu zarządzającego połączonej jednostki.
Naczelne kierownictwo połączonej jednostki	Jednostka przejmująca jest zwykle jednostką łączącą się, której (poprzednie) kierownictwo dominuje nad kierownictwem połączonej jednostki.
Warunki wymiany udziałów kapitałowych	Zazwyczaj jednostka wypłacająca premię ponad wartość godziwą udziałów kapitałowych przed połączeniem innej łączącej się jednostki lub jednostek.

6.3 Zastosowanie w konkretnych przypadkach

6.3.1 Połączenia skutkujące utworzeniem nowej jednostki

Jeżeli wskutek połączenia dwóch lub więcej jednostek (np. B i C) tworzy się nową jednostkę A, MSSF 3 dopuszcza dwa odrębne scenariusze:

[MSSF 3(2008).B18]

- jeżeli jednostka A emituje instrumenty kapitałowe w zamian za instrumenty kapitałowe jednostek B i C, wówczas jako przejmującą identyfikuje się jednostkę B lub C przy zastosowaniu wytycznych zawartych w MSR 27 i MSSF 3;
- jeżeli jednostka A przekazuje środki pieniężne (lub inne aktywa) w zamian za instrumenty kapitałowe jednostek B i C (np. z dochodów z emisji papierów dłużnych na rzecz nowych lub obecnych inwestorów posiadających udziały mniejszościowe w jednostce B lub C), identyfikuje się ją jako jednostkę przejmującą.

Przykład 6.3.1A

Emisja instrumentów kapitałowych przez nową jednostkę

B i C to jednostki, które łączą się i tworzą nową jednostkę A. Jednostka A emituje nowe udziały kapitałowe w proporcji 4/5 dla udziałowców jednostki B i 1/5 dla udziałowców jednostki C.

Według oceny dokonanej na podstawie względnych praw głosu, kiedy inne czynniki nie występują, jednostkę B uznaje się za przejmującą.

Rozliczenia połączenia dokonuje się zgodnie z zasadą, że skonsolidowane sprawozdanie finansowe grupy A sporządza się tak, jak gdyby B przejęła C, zaznaczając, że A nie prowadzi działalności gospodarczej, gdyż stanowi mechanizm prawny umożliwiający takie połączenie. Wobec tego połączenie jednostek A i B będzie rozliczane jako restrukturyzacja kapitałowa, gdzie:

- aktywa netto jednostki B wycenia się nadal w poprzedniej wartości bilansowej;
- skonsolidowane sprawozdanie z całkowitego dochodu grupy A wraz z wartościami porównywalnymi sporządza się za okres sprawozdawczy jednostki B i przedstawia w nim wyniki finansowe jednostki B sprzed połączenia;
- kapitał własny grupy to kapitał własny B plus wartość godziwa jednostki A;
- kapitał zakładowy grupy to kapitał własny jednostki dominującej, czyli A.
- Połączenie grupy A z C będzie "normalnym" przejęciem, gdzie:
- możliwe do zidentyfikowania aktywa netto firmy C wyceniane są w wartości godziwej na dzień przejęcia;
- skonsolidowane sprawozdanie z całkowitego dochodu grupy A będzie obejmowało wyniki firmy tylko C po przejęciu.

Przykład 6.3.1B

Przekazanie środków pieniężnych przez nową jednostkę

Spółki B i C łączą się tworząc nową jednostkę A. Inwestorzy kapitałowi jednostki A to spółki private equity posiadające 60% udziałów w A i byli inwestorzy spółki C posiadający 40% udziałów. A dokonuje zapłaty za nabycie udziałów kapitałowych w B w formie transferu środków pieniężnych i emituje własne udziały kapitałowe w celu przejęcia spółki C.

- C nie uznaje się za jednostkę przejmującą, ponieważ jej inwestorzy nie posiadają większości udziałów kapitałowych w A. W takim przypadku za jednostkę przejmującą uznaje się A.
- Połączenie jednostek A i B oraz A i C to „normalne” przejęcie, gdzie:
- możliwe do zidentyfikowania aktywa netto jednostek B i C wyceniane są w wartości godziwej na dzień przejęcia;
- skonsolidowane sprawozdanie z całkowitego dochodu grupy A będzie obejmowało wyniki jednostek B i C tylko po przejęciu.

6.3.2 Jednostki wzajemne

Definicję jednostki wzajemnej przedstawiono w punkcie 4.2.3.

Ponieważ połączenie jednostek wzajemnych polega na wymianie udziałów (choć na ogół chodzi o udziały członkowskie), MSSF 3(2008) nie czyni wyjątku od ogólnych wymogów w zakresie zastosowania metody przejęcia. Wobec tego połączenie jednostek wzajemnych również wymaga zidentyfikowania jednostki przejmującej. **[MSSF 3(2008).UW104]**

Rada uznała również, że wytyczne w zakresie identyfikacji jednostki przejmującej zawarte w MSSF 3 mają zastosowanie do jednostek wzajemnych i nie zachodzi potrzeba wydania dodatkowych wytycznych. **[MSSF 3(2008).UW105]**

Dodatkowe wytyczne pomocne przy wycenie wartości godziwej kapitału własnego udziałów członkowskich podlegających wymianie przedstawiono w par. B47-B49 MSSF 3(2008). Omówiono je w punkcie 10.2.3 niniejszego przewodnika.

7 Ustalenie dnia przejęcia

7.1 Definicja dnia przejęcia

Dzień przejęcia definiuje się jako dzień, w którym jednostka przejmująca obejmuje kontrolę nad jednostką przejmowaną.

[MSSF 3(2008)(Załącznik A)] Podejście takie jest zgodne z definicją zawartą w MSSF 3(2004). Jednak dodatkowe wytyczne przedstawione w starszej wersji MSSF 3 w zakresie zakupu udziałów etapami i dat wymiany, niezbędne w kontekście przedstawianego w nim podejścia do przejęć realizowanych etapami, są obecnie zbędne. Dzieje się tak dlatego, że wersja z 2008 roku stanowi, że za dzień połączenia jednostek i określenia wartości firmy uznaje się dzień przejęcia kontroli.

7.2 Powiązanie z terminem zapłaty

MSSF 3(2008) wyjaśnia, że za dzień uzyskania przez jednostkę przejmującą kontroli nad jednostką przejmowaną uznaje się dzień, w którym jednostka przejmująca w rozumieniu prawa dokonuje zapłaty, przejmuje aktywa i zobowiązania należące do jednostki przejmowanej - jest to generalnie ostateczny termin. Określając datę przejęcia jednostka przejmująca powinna jednak wziąć pod uwagę wszystkie istotne fakty i okoliczności. Może się okazać, że do przejęcia kontroli doszło w terminie wcześniejszym lub późniejszym niż termin ostateczny. Na przykład dzień przejęcia poprzedza termin ostateczny, jeśli pisemna umowa określa, że jednostka przejmująca obejmuje kontrolę nad jednostką przejmowaną w dniu poprzedzającym termin ostateczny. **[MSSF 3(2008).9]**

Odwołanie do pisemnej umowy ma oznaczać umowę zakupu lub oddzielną umowę podpisaną przed upływem terminu ostatecznego, przekazującą prawa jednostce przejmującej. Ponieważ data przejęcia jest po prostu faktem, nie można jej wstecznie zmienić (np. zaznaczając w umowie zakupu, że zakłada się przejęcie kontroli w terminie wcześniejszym lub że nabywca uzyskuje prawo do zysku w terminie wcześniejszym lub późniejszym). Ta druga cecha może stanowić mechanizm korygujący kwotę zakupu.

W niektórych przypadkach całkowita cena zakupu może mieć formę zapłaty odroczonej lub warunkowej. W takiej sytuacji termin dokonania zapłaty w zasadzie nie wpływa na ustalenie daty przejęcia.

7.3 Zapłata w formie papierów wartościowych z prawem do kapitału

Tak jak i w poprzedniej wersji, aktualna wersja standardu MSSF 3 wymaga, by za dzień przekazania papierów wartościowych z prawem do kapitału uznać datę przejęcia (patrz punkt 9.1). **[MSSF 3(2008).37]**

Uzasadnienie wniosków do MSSF 3(2008) podsumowuje dyskusję Rady na temat terminu wyceny przekazanych papierów wartościowych z prawem do kapitału. Ma to na celu przede wszystkim wyjaśnienie powodów decyzji Rady o odrzuceniu podejścia prezentowanego przez część amerykańskiej literatury przedmiotu. Wobec tego nie zmieniono poprzedniego stanowiska, że wartość godziwa przekazanych papierów wartościowych z prawem do kapitału podlega jednorazowej wycenie na dzień przekazania kontroli. Nie uwzględnia się zmian ceny akcji następujących przed tym terminem lub po nim. **[MSSF 3(2008).UW342]**

7.4 Wskazówki praktyczne

MSSF 3(2008) nie zawiera dodatkowych szczegółowych wytycznych odnośnie określenia daty przejęcia. W pewnych sytuacjach mogą się przydać następujące przykłady.

Oferta publiczna akcji

W przypadku publicznej oferty akcji dzień przekazania kontroli to dzień, w którym oferta staje się bezwarunkowa, a zatem następuje objęcie udziałów sprawujących kontrolę w jednostce przejmowanej. Zwykle jest to dzień, gdy liczba zatwierdzonych ofert przekroczy uprzednio wyznaczony próg, który wystarcza dla zapewnienia kontroli (zwykle jest to ponad 50%). W przypadku, gdy nie wyznaczono takiego progu, datą przejęcia może być dzień ogłoszenia, że oferta jest bezwarunkowa. Przy dokonywaniu oceny należy wziąć pod uwagę również inne czynniki, w tym uznanie oferty za bezwarunkową przed osiągnięciem udziału sprawującego kontrolę. W takich przypadkach datą przejęcia może być dzień przekroczenia przez udziały określonego pułapu, umożliwiającego jednostce przejmującej wymianę zarządu jednostki przejmowanej.

Transfer prywatny

W przypadku prywatnej oferty akcji dzień przekazania kontroli to dzień, w którym oferta staje się bezwarunkowa, a zatem następuje objęcie udziałów sprawujących kontrolę w jednostce przejmowanej. W przypadku umów uzależnionych od spełnienia istotnych warunków wstępnych data przejęcia przypada zazwyczaj na dzień spełnienia ostatniego z nich.

Inne scenariusze

Może tu występować szereg innych wskaźników, między innymi:

- (a) dzień rozpoczęcia przez jednostkę przejmującą zarządzania polityką operacyjną i finansową;
- (b) dzień, od którego zmienia się przepływ korzyści ekonomicznych;
- (c) dzień przekazania wynagrodzenia (choć nie jest to czynnik decydujący, ponieważ datę tę można przyspieszyć, opóźnić lub rozliczać się w ratach);
- (d) powołanie większości składu zarządu jednostki przejmowanej (choć w wielu przypadkach może to służyć jako wyznacznik najpóźniejszej dopuszczalnej daty przekazania kontroli) oraz
- (e) dzień potwierdzenia przez organy ds. ochrony konkurencji ważności przetargu.

W praktyce data przejęcia wyznaczana jest z uwzględnieniem wielu okoliczności towarzyszących przekazaniu kontroli.

8 Ujęcie i wycena możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów, przejętych zobowiązań oraz wszelkich niesprawujących kontroli udziałów w jednostce przejmowanej

MSSF 3(2008) wyznacza podstawowe zasady ujmowania i wyceny możliwych do zidentyfikowania przejmowanych aktywów, zobowiązań i udziałów niesprawujących kontroli (patrz punkty 8.1, 8.2 i 8.3).

8.1 Zasada ujmowania

MSSF 3 (2008) wymaga, aby w dniu przejęcia jednostka przejmująca ujmowała, osobno od wartości firmy, możliwe do zidentyfikowania nabyte aktywa, przejęte zobowiązania oraz wszelkie niekontrolujące udziały w jednostce przejmowanej. **[MSSF 3(2008).10]**

8.1.1 Warunki ujmowania

Aby zakwalifikować się do ujęcia z zastosowaniem metody przejęcia, przejęta pozycja powinna:

- spełnić definicję składnika aktywów lub zobowiązań zawartą w „Założeniach koncepcyjnych sporządzania i prezentacji sprawozdań finansowych” na dzień przejęcia **[MSSF 3(2008).11]** oraz
- stanowić część przejętego przedsięwzięcia (jednostki przejmowanej), nie wynik oddzielnej transakcji (patrz punkt 9.3) **[MSSF 3(2008).12]**.

Poniżej przedstawiono wyniki zastosowania pierwszego z wyżej wymienionych warunków ujęcia.

- **Reorganizacja po przejęciu.** Koszty, których jednostka przejmująca się spodziewa, ale nie jest zobowiązana do ich poniesienia w przyszłości w celu realizacji planu zaprzestania prowadzenia działalności jednostki przejmowanej, zakończeniu stosunku pracy lub przeniesienia pracowników jednostki przejmowanej, nie stanowią zobowiązań na dzień przejęcia. **[MSSF 3(2008).11]** Tego rodzaju wyłączenie kosztów ponoszonych przez jednostkę przejmującą po przejęciu jest zgodne z podejściem MSSF 3(2004).
- **Nieujęte aktywa i zobowiązania.** Jednostka przejmująca może ująć pewne aktywa i zobowiązania, których jednostka przejmowana nie ujmowała uprzednio w sprawozdaniu finansowym. Na przykład jednostka przejmująca ujmuje nabyte, możliwe do zidentyfikowania wartości niematerialne, takie jak marka, patent lub powiązania z klientami, których jednostka przejęta nie ujmowała jako aktywów w swoim sprawozdaniu finansowym, ponieważ wytworzyła je we własnym zakresie i zaliczyła odnośne wydatki do kosztu okresu. **[MSSF 3(2008).13]** Tego rodzaju ujęcie aktywów i zobowiązań nieujętych przez jednostkę przejmowaną jest zgodne z podejściem MSSF 3(2004).

Z MSSF 3(2008) wyeliminowano następujące kryteria ujmowania zawarte w MSSF 3(2004):

- Wiarygodność wyceny jako kryterium ujęcia składnika aktywów lub zobowiązania oddzielnie od wartości firmy – Rada uznała to za niepotrzebne dublowanie ogólnych kryteriów ujmowania zawartych w „Założeniach koncepcyjnych”. **[MSSF 3(2008).UW125]** Wymóg ujmowania zobowiązań warunkowych tylko w przypadku możliwości wiarygodnej wyceny wartości godziwej nie został usunięty (patrz **punkt 8.5.1**).
- Prawdopodobieństwo wpływu lub odpływu korzyści ekonomicznych – w efekcie zwraca się więcej uwagi na występowania bezwarunkowego prawa lub zobowiązania. **[MSSF 3(2008).UW130]**

8.1.2 Klasyfikacja możliwych do zidentyfikowania aktywów i zobowiązań przejętych w ramach łączenia jednostek

8.1.2.1 Warunki na dzień przejęcia

MSSF 3(2008) wymaga by na dzień przejęcia możliwe do zidentyfikowania nabyte aktywa i przejęte zobowiązania zostały zaklasyfikowane w sposób umożliwiający zastosowanie w terminie późniejszym innych MSSF. Jednostka przejmująca dokonuje takiej klasyfikacji lub wyznaczenia na podstawie postanowień umowy, warunków, zasad swojej działalności lub polityki rachunkowości oraz innych odnośnych warunków istniejących na dzień przejęcia. **[MSSF 3(2008).15]**

Przykłady klasyfikacji lub wyznaczenia dokonanego na dzień przejęcia:

[MSSF 3(2008).16]

- a) klasyfikacja aktywów finansowych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy, dostępne do sprzedaży lub utrzymywane do zapadalności;
- b) klasyfikacja zobowiązań finansowych jako wyceniane w wartości godziwej przez wynik finansowy;
- c) wyznaczenie instrumentu pochodnego jako zabezpieczającego oraz
- d) ocena czy instrument wbudowany wymaga oddzielenia od umowy zasadniczej (kwestia klasyfikacji).

8.1.2.2 Warunki na dzień przejścia - wyjątki

Standard przewiduje dwa wyjątki od wyżej omówionej zasady, że jednostka wyznacza lub klasyfikuje aktywa i zobowiązania oraz warunki instrumentów finansowych na dzień przejścia. Wyjątki te to:

[MSSF 3(2008).17]

- (a) klasyfikacja leasingu jako leasingu operacyjnego lub leasingu finansowego zgodnie z MSR 17 *Leasing* oraz
- (b) klasyfikacja umowy jako umowy ubezpieczeniowej zgodnie z MSSF 4 *Umowy ubezpieczeniowe*.

Jednostka przejmująca klasyfikuje te umowy na podstawie warunków wynikających z umowy oraz innych czynników występujących w momencie rozpoczęcia umowy (lub, jeśli warunki umowy zostały zmodyfikowane w sposób, który zmienia jej klasyfikację na dzień tej modyfikacji, którym może być dzień przejścia).

8.2 Zasada wyceny aktywów i zobowiązań

Możliwe do zidentyfikowania aktywa i zobowiązania wycenia się w wartości godziwej na dzień przejścia. [MSSF 3(2008).18]

8.2.1 Aktywa o niepewnych przepływach pieniężnych (odpisy aktualizujące z tytułu wyceny)

Jednostka przejmująca nie może ująć oddzielnego odpisu aktualizacyjnego z tytułu wyceny na dzień przejścia od składników aktywów przejętych w ramach połączenia jednostek i wycenionych w wartości godziwej na dzień przejścia, ponieważ w wycenie wartości godziwej zawarty jest czynnik niepewności dotyczący przyszłych przepływów pieniężnych. Na przykład, ponieważ niniejszy MSSF wymaga od jednostki przejmującej wyceny nabytych należności, w tym pożyczek, w ich wartości godziwej na dzień przejścia, jednostka przejmująca nie ujmuje odrębnie odpisów aktualizujących z tytułu wyceny wynikających z umowy przepływów pieniężnych, które są uznane za nieściągalne na ten dzień.

[MSSF 3(2008).B41]

Jest to zmiana w stosunku do wersji MSSF 3(2004), która wymagała wyceny należności, umów przynoszących korzyści i innych możliwych do zidentyfikowania aktywów wycenianych w wartości bieżącej kwot należności określonych w oparciu o bieżące oprocentowanie, pomniejszone o odpisy aktualizujące z tytułu nieściągalności i koszty egzekucji.

Zasada nietworzenia odpisu aktualizacyjnego obejmuje również rzeczowy majątek trwały, który po połączeniu jednostek ujmowany jest w jednej kwocie w wartości godziwej, nie w „koszcie zakładowym” brutto z umorzeniem.

8.2.2 Aktywa, których jednostka przejmująca nie zamierza wykorzystywać lub które zamierza wykorzystywać w sposób odmienny od innych uczestników rynku

Z powodu konkurencji lub z innych przyczyn jednostka przejmująca może nie chcieć używać nabytego składnika aktywów, na przykład wartości niematerialnej związanej z pracami badawczymi i rozwojowymi, albo zamierza używać go w sposób odmienny od sposobu, w jaki byłby użytkowany przez uczestników rynku. W takiej sytuacji stosuje się zasadę ogólną i określa wartość godziwą danego składnika aktywów zgodnie z jego zastosowaniem przez innych uczestników rynku. [MSSF 3(2008).B43]

Wymóg ten dotyczy zastosowania zasady, że wartość godziwa składnika aktywów powinna odzwierciedlać jego najpełniejsze i najlepsze wykorzystanie. Jednoznacznie wyrażono go w MSSF 3(2008) aby uniknąć nieporozumień w przyszłości. [MSSF 3(2008)UW262]

Przykład 8.2.2

Przejęcie składnika wartości niematerialnych i prawnych, który nie będzie wykorzystywany

Jednostka A przejmując jednostkę B. Możliwe do zidentyfikowania aktywa netto jednostki B zawierają znak firmowy, którego B używała przedtem jako logo, będąc bezpośrednim konkurentem A. Jednostka A nie zamierza korzystać w przyszłości z tego logo.

Uznaje się, że logo można wydzielić, ponieważ można np. udzielić stronie trzeciej licencji na jego użytkowanie. Jego oddzielność wynika również z przepisów prawnych. Wobec tego ten składnik wartości niematerialnych i prawnych należy ująć w rozliczeniach przejęcia (punkt 8.4.2 zawiera szczegółowe informacje na temat wartości niematerialnych i prawnych).

W praktyce, jeżeli A nie zamierza wykorzystywać logo po przejęciu, nie będzie możliwości przypisania go do istniejących ośrodków generujących przepływy pieniężne. Wobec tego należy je ująć jako oddzielną jednostkę generującą przepływy pieniężne, jeżeli kierownictwo zamierza wyłączyć je z działalności. Przepływy pieniężne związane z logo są zerowe. Jednak niezwłocznie po przejęciu wartość godziwa zmniejszona o koszt sprzedaży nie powinna różnić się znacząco od ujętej kwoty, wobec czego nie ujmuje się odpisu z tytułu utraty wartości. Składnik aktywów musi jednak być amortyzowany w okresie swej użyteczności. Okres użyteczności z perspektywy jednostki to czas, w którym logo będzie skutecznie zniechęcać konkurencję, zapewne dość krótki, ponieważ nieużywane logo szybko traci wartość. Ponieważ jednostka A przejęła aktywa z wyraźnym zamiarem uniemożliwienia innym korzystania z logo, prawdopodobieństwo jego sprzedaży jest niskie, a zatem wartość rezydualna zerowa. W efekcie odpis amortyzacyjny od pełnej wartości bilansowej tego składnika aktywów ujmuje się w okresie jego ekonomicznej użyteczności (który może być równy jednemu okresowi sprawozdawczemu).

8.3 Udziały niesprawujące kontroli w jednostce przejmowanej

8.3.1 Wybór metody

W przypadku każdego połączenia jednostek, jednostka przejmująca wycenia wszelkie niekontrolujące udziały w jednostce przejmowanej w:

[MSSF 3(2008).19]

- wartości godziwej lub
- w wartości proporcjonalnego udziału udziałów niesprawujących kontroli w możliwych do zidentyfikowania aktywach netto jednostki przejmowanej.

Wyboru takiego można dokonać w odniesieniu do każdego połączenia jednostek, wobec czego ta sama jednostka może rozliczyć jedno połączenie przy zastosowaniu wartości godziwej, a inne przy zastosowaniu proporcjonalnego udziału w możliwych do zidentyfikowania aktywach netto.

MSSF 3(2008).19 stanowi, że wyboru metody można dokonać indywidualnie dla każdego połączenia jednostek. W „Uzasadnieniu wniosków” podkreśla się, że jednostka ma możliwość wyboru metody w odniesieniu do poszczególnych transakcji. [MSSF 3(2008).UW216] MSR 8 „Zasady rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów” wskazuje, że jeżeli inny standard dostarcza szczegółowych wskazówek, mają one pierwszeństwo wobec MSR 8.13 dotyczącego wyboru i zastosowania jednolitych zasad rachunkowości wobec transakcji, zdarzeń lub warunków o zbliżonym charakterze. MSSF 3(2008) nie zawiera wymogu spójnej wyceny udziałów niesprawujących kontroli w stosunku do podobnych rodzajów połączenia jednostek, a zatem jednostka ma swobodę wyboru jednej z dwóch dostępnych opcji dla każdej realizowanej transakcji.

Przykład ilustrujący możliwość wyboru i wpływ podjętej decyzji na wartość firmy przedstawiono w punkcie 10.1.

8.3.2 Skutki wyboru dostępnych możliwości wyceny udziałów niesprawujących kontroli

Wybór wyceny udziałów niesprawujących kontroli w wartości godziwej (która na ogół przewyższa proporcjonalny udział możliwych do zidentyfikowania aktywów netto) oddziałuje na rezydualną wartość firmy.

Inne istotne elementy:

- wybór ma wpływ wyłącznie na początkową ocenę udziałów niesprawujących kontroli – opcja wartości godziwej nie jest dostępna w przypadku późniejszych zmian udziałów niesprawujących kontroli;
- podwyższona kwota przypisana do wartości godziwej w wyniku wyboru wyceny udziałów niesprawujących kontroli stanowi trwałą różnicę kwoty bilansowej wartości firmy;
- oznacza to, że wartość firmy podlegająca testom na utratę wartości zgodnie z MSR 36 „Utrata wartości aktywów” będzie się różniła. MSSF 3(2008) obejmuje jednak nowelizację do MSR 36, która wyrównuje tę różnicę. Jeżeli jednostka dokonuje wyceny udziałów niesprawujących kontroli proporcjonalnie do własnego udziału w możliwych do zidentyfikowania aktywach netto jednostki zależnej na dzień przejścia, nie w wartości godziwej, przy testowaniu utraty wartości bilansowa wartość firmy alokowana do tego ośrodka zostaje ubruttowiona tak, by uwzględniała wartość firmy przypisaną do udziałów niesprawujących kontroli. Tak skorygowaną wartość bilansową porównuje się z wartością odzyskiwalną jednostki w celu sprawdzenia utraty wartości ośrodka generującego przepływy pieniężne **[MSR 36.C4]**;
- znowelizowany amerykański standard SFAS 141 „Połączenia jednostek gospodarczych” wymaga zastosowania metody wartości godziwej do wyceny udziałów niesprawujących kontroli. Wobec tego jednostki rozliczające się zgodnie z US GAAP powinny rozważyć zastosowanie metody wartości godziwej;
- w przypadku niewybrania przez jednostkę opcji wyceny udziałów niesprawujących kontroli w wartości godziwej, wartość firmy w odniesieniu do udziałów niesprawujących kontroli nie zostanie ujęta, ponieważ dodatkowe transakcje realizowane po objęciu kontroli rozlicza się jako transakcje kapitałowe. Szczegółowe objaśnienie dotyczące tej kwestii przedstawiono w punkcie 12.3.1.

8.3.3 Wycena wartości godziwej udziałów niesprawujących kontroli

Przy wycenie udziałów niesprawujących kontroli w wartości godziwej jednostka może określić wartość godziwą na dzień przejścia na podstawie cen udziałów kapitałowych nieznajdujących się w posiadaniu jednostki przejmującej obowiązujących na aktywnym rynku. Jeżeli udziały nie znajdują się w obrocie publicznym, a zatem nie mają ceny rynkowej, jednostka przejmująca ustala ich wartość godziwą za pomocą innych technik wyceny.

[MSSF 3(2008).B44]

Wartości godziwe udziałów jednostki przejmującej w jednostce przejmowanej oraz niekontrolującego udziału ustalone w przeliczeniu na jedną akcję mogą się różnić. Główna różnica może wynikać z uwzględnienia premii za kontrolę w wartości godziwej udziału jednostki przejmującej w jednostce przejmowanej lub, przeciwnie, może wynikać z uwzględnienia w wartości godziwej udziału niekontrolującego dyskonta z tytułu braku kontroli (określanego także jako dyskonto mniejszości). **[MSSF 3(2008).B45]**

Przykład 8.3.3

Potencjalna wartość godziwa z uwzględnieniem różnych okoliczności

Jednostka A przejęła jednostkę B w formie dwóch oddzielnych transakcji:

- przejęcia jednej trzeciej kapitału własnego w cenie 10 PLN za akcję, co dało jednostce A możliwość wywierania znaczącego wpływu na jednostkę B;
- przejęcia kolejnej jednej trzeciej kapitału własnego w cenie 15 PLN za akcję, co zapewniło jednostce A udział sprawujący kontrolę.

W oparciu o ceny rynkowe pozostałych udziałów A szacuje wartość godziwą udziałów niesprawujących kontroli na 9 PLN za jedną akcję. Czyli do udziałów kapitałowych zbliżonej wielkości przypisano trzy różne wartości godziwe. Każda z nich odzwierciedla jednak inne okoliczności, a zatem inną sytuację rynkową:

- cena 10 PLN za akcję to wartość godziwa udziału w kapitale własnym wywierającego znaczący wpływ na jednostkę, w sytuacji rozproszenia innych udziałów, co daje posiadaczowi możliwość rozpoczęcia skupu pozostałych akcji w celu zgromadzenia pakietu kontrolnego;
- cena 15 PLN za akcję odpowiada wartości godziwej udziału sprawującego kontrolę wraz z premią z tytułu kontroli;
- cena 9 PLN za akcję reprezentuje wartość godziwą udziałów niesprawujących kontroli w jednostce kontrolowanej przez inną jednostkę.

8.3.4 Późniejsza wycena udziałów niesprawujących kontroli

Niezależnie od decyzji podjętej w odniesieniu do początkowej wyceny udziałów niesprawujących kontroli, kwota ujęta w momencie rozliczenia połączenia jednostek podlega późniejszej korekcie o zmiany udziałów niekontrolujących w kapitale własnym po dniu połączenia.

[MSR 27(2008).18(c)] Innymi słowy, jeżeli jednostka wycenia udziały niesprawujące kontroli w wartości godziwej na dzień połączenia jednostek, nie ujmuje się późniejszych zmian wartości godziwej udziałów niesprawujących kontroli.

8.3.5 Deficyt obciążający udziały niesprawujące kontroli

MSR 27(2008) wymaga przypisania łącznych całkowitych dochodów udziałom posiadanym przez akcjonariuszy jednostki dominującej oraz udziałom niesprawującym kontroli, nawet jeżeli te ostatnie miałyby wówczas wartość ujemną. **[MSR 27(2008).28]**

Podjęcie to różni się od poprzedniej wersji MSR 27, gdzie deficyt alokowano do jednostki sprawującej kontrolę, z wyjątkiem przypadków występowania wiążących zobowiązań na udziałach niesprawujących kontroli, kiedy możliwe było dokonanie dodatkowych inwestycji w celu pokrycia strat.

8.4 Wytyczne odnoszące się do konkretnych aktywów i zobowiązań

8.4.1 Leasing operacyjny

MSSF 3(2008) zawiera szczegółowe wytyczne w zakresie ujmowania i wyceny umów leasingu operacyjnego przy rozliczaniu połączenia jednostek.

- **Klasyfikacja leasingu jako leasingu operacyjnego lub leasingu finansowego.** Na dzień przejęcia umowy leasingowe klasyfikuje się albo jako leasing finansowy, albo jako leasing operacyjny, w zależności od okoliczności panujących w chwili ich zawierania, tj. zwykle przed datą przejęcia. Jeśli warunki umowy zostały zmodyfikowane w sposób, który zmienia jej klasyfikację na dzień tej modyfikacji, umowy te klasyfikuje się na podstawie warunków wynikających z umowy oraz innych czynników na dzień wystąpienia zmiany. Oznacza to, że klasyfikacja leasingu dokonana przez jednostkę przejmowaną nie ulega zmianie przy rozliczaniu połączenia jednostek, chyba że umowa została zmodyfikowana na dzień przejęcia. **[MSSF 3(2008).17]**
- **Wycena w przypadku, gdy jednostka przejmowana jest leasingobiorcą.** Jednostka przejmująca nie ujmuje żadnych aktywów ani zobowiązań dotyczących leasingu operacyjnego, w którym jednostka przejmowana jest leasingobiorcą. **[MSSF 3(2008).B28]** Wynika z tego, że aktywa objęte leasingiem, amortyzowane przez jednostkę przejmowaną nie zostaną ujęte przez jednostkę przejmującą. Jednostka przejmowana może być jednak stroną umowy leasingu operacyjnego ustalającej kwotę przyszłych rat leasingowych poniżej lub powyżej stawek rynkowych. W takiej sytuacji jednostka przejmująca ustala, czy warunki danej umowy leasingu operacyjnego, której leasingobiorcą jest jednostka przejmowana, są korzystne, czy niekorzystne. Jednostka przejmująca ujmuje składnik wartości niematerialnych, jeżeli warunki leasingu operacyjnego są korzystne w porównaniu do warunków rynkowych, lub zobowiązanie, jeżeli warunki leasingu są niekorzystne w porównaniu do warunków rynkowych. **[MSSF 3(2008).B29]**

- **Wyodrębniona możliwa do zidentyfikowania wartość niematerialna.** Możliwa do zidentyfikowania wartość niematerialna może być powiązana z leasingiem operacyjnym, którą potwierdzać może gotowość uczestników rynku do zapłaty ceny z tytułu leasingu, nawet jeśli ustalono ją według warunków rynkowych. Na przykład leasing bramek kontrolnych na lotnisku lub przestrzeni sprzedaży detalicznej w najlepszym obszarze handlowym może zapewnić wejście na rynek lub inne przyszłe korzyści ekonomiczne, które kwalifikują się do ujęcia jako możliwe do zidentyfikowania wartości niematerialne, na przykład jako powiązania z klientami. W tej sytuacji jednostka przejmująca ujmuje wyodrębnioną możliwą do zidentyfikowania wartość niematerialną zgodnie z punktem 8.4.2. **[MSSF 3(2008).B30]**
- **Wycena w przypadku, gdy jednostka przejmowana jest leasingodawcą.** Wyceniając wartość godziwą na dzień przejęcia składnika aktywów takiego jak budynek lub patent, który jest przedmiotem leasingu operacyjnego, w którym jednostka przejmowana jest leasingodawcą, jednostka przejmująca bierze pod uwagę warunki leasingu. Innymi słowy, jednostka przejmująca nie ujmuje odrębnie składnika aktywów ani zobowiązania, jeżeli warunki leasingu są korzystne lub niekorzystne w porównaniu z warunkami rynkowymi, czego wymaga się w odniesieniu do leasingu, w którym jednostka przejmowana jest leasingobiorcą, lecz uwzględni warunki leasingu określając wartość godziwą jego przedmiotu. **[MSSF 3(2008).B42]**

8.4.2 Wartości niematerialne

Jednostka przejmująca ujmuje odrębnie od wartości firmy możliwe do zidentyfikowania wartości niematerialne nabywane w ramach połączenia jednostek. Składnik wartości niematerialnych jest możliwy do zidentyfikowania, jeżeli spełnia kryterium wyodrębnienia lub kryterium wynikania z umowy lub z przepisów prawa zawarte w MSR 38.12 (patrz niżej). **[MSSF 3(2008).B31]**

8.4.2.1 Kryterium możliwości wyodrębnienia

Składnik aktywów spełnia kryterium wyodrębnienia, jeżeli można go wyodrębnić lub wydzielić z jednostki i sprzedać, przekazać, licencjonować, wynająć lub wymienić, oddzielnie lub wraz z dotyczącą go umową, możliwym do zidentyfikowania składnikiem aktywów lub zobowiązań, niezależnie od tego, czy jednostka ma zamiar tak postąpić, czy nie. **[MSR 38.12(a)]** Przejęta wartość niematerialna spełnia kryterium wyodrębnienia, jeżeli istnieje dowód obrotu tego rodzaju lub podobnymi aktywami, nawet w przypadku, gdy takie transakcje nie są częste i niezależnie od tego, czy jednostka przejmująca w nich uczestniczy. **[MSSF 3(2008).B33]**

Przykład 8.4.2.1A

Listy klientów

[MSSF 3(2008).B33]

Listy klientów lub subskrybentów są często licencjonowane, a zatem spełniają kryterium możliwości wyodrębnienia. Nawet jeśli jednostka przejmująca uważa, że jej lista klientów posiada charakterystykę odmienną od innych list klientów, fakt, że listy klientów są często licencjonowane oznacza zasadniczo, że nabyta lista klientów spełnia kryterium możliwości wyodrębnienia. Jednakże lista klientów nabyta w ramach połączenia jednostek nie spełnia kryterium możliwości wyodrębnienia, jeśli zasady poufności lub inne ustalenia zabraniają jednostce jej sprzedaż, leasingu lub innej formy wymiany informacji o jej klientach.

Wartość niematerialna, której nie można oddzielić od jednostki przejmowanej ani od jednostki połączonej spełnia kryterium możliwości wyodrębnienia, jeśli można ją wyodrębnić łącznie z odnośnym kontraktem, możliwym do zidentyfikowania składnikiem aktywów lub zobowiązaniem. **[MSSF 3(2008).B34]**

Przykład 8.4.2.1B

Relacje depozytowe

[MSSF 3(2008).B34]

Uczestnicy rynku wymieniają zobowiązania depozytowe i wartości niematerialne w postaci powiązania ze składającym depozyt w transakcji wymiany możliwej do zaobserwowania. Dlatego jednostka przejmująca powinna ująć wartość niematerialną w postaci powiązania ze składającym depozyt odrębnie od wartości firmy.

Przykład 8.4.2.1C

Znaki handlowe

[MSSF 3(2008).B34(b)]

Jednostka przejmowana posiada zarejestrowany znak towarowy oraz udokumentowaną, ale nieopatentowaną wiedzę techniczną w zakresie wytwarzania produktów oznakowanych znakiem towarowym. W celu przekazania własności znaku towarowego właściciel jest zobowiązany przekazać także wszystko, co niezbędne do tego, aby nowy właściciel mógł wytwarzać produkt lub świadczyć usługę nieodróżnialną od produktów wytwarzanych lub usług świadczonych przez poprzedniego właściciela. Z racji tego, że nieopatentowana wiedza techniczna musi być oddzielona od jednostki przejmowanej lub jednostki połączonej i sprzedana, jeśli odnośny znak towarowy został sprzedany, spełnia kryterium możliwości wyodrębnienia.

8.4.2.2 Kryterium tytułów umownych lub innych tytułów prawnych

Wartość niematerialna wynikająca z tytułów umownych lub innych tytułów prawnych jest możliwa do zidentyfikowania niezależnie od tego, czy są one zbywalne lub możliwe do wyodrębnienia z jednostki przejmowanej lub z innych tytułów lub zobowiązań. **[MSR 38.12(b)]**

MSSF 3(2004) zawierał wymóg wiarygodności wyceny jako warunek ujęcia wartości niematerialnych. MSSF 3(2008) zakłada, że jeżeli dana wartość niematerialna spełnia dowolne z powyższych kryteriów, istnieją dane umożliwiające wiarygodną wycenę jej wartości godziwej.

Przykład 8.4.2.2A

Zakład produkcyjny w leasingu operacyjnym

[MSSF 3(2008).B32(a)]

Jednostka przejmująca leasinguje infrastrukturę produkcyjną w ramach leasingu operacyjnego zawartego na warunkach, które są korzystne w porównaniu do warunków rynkowych. Warunki leasingu wyraźnie zakazują przeniesienia leasingu (w formie sprzedaży czy też subleasingu). Kwota, o którą warunki leasingu są korzystniejsze od warunków bieżących transakcji rynkowych dotyczących takich samych lub podobnych rzeczy, stanowi składnik wartości niematerialnych, który spełnia kryterium wynikania z umowy lub z przepisów prawa dotyczące odrębnego ujęcia od wartości firmy, nawet jeśli jednostka przejmująca nie może sprzedać lub w inny sposób przekazać umowy leasingu.

Przykład 8.4.2.2B

Elektrownia jądrowa stanowiąca przedmiot licencji

[MSSF 3(2008).B32(b)]

Jednostka przejmowana posiada elektrownię jądrową i nią zarządza. Licencja na zarządzanie elektrownią nuklearną stanowi składnik wartości niematerialnych spełniający kryterium wynikania z umowy lub z przepisów prawa, które dotyczy ujęcia go odrębnie od wartości firmy, nawet jeśli jednostka przejmująca nie może go sprzedać ani przenieść odrębnie od nabytej elektrowni. Jednostka przejmująca może ująć wartość godziwą licencji na zarządzanie oraz wartość godziwą elektrowni jako jeden składnik aktywów na potrzeby sprawozdawczości finansowej, jeśli okresy użytkowania tych aktywów są podobne.

Przykład 8.4.2.2C

Patent technologiczny

[MSSF 3(2008).B32(c)]

Jednostka przejmowana posiada patent technologiczny. Na ten patent jednostka udzieliła licencji innym stronom na wyłączny użytek poza rynkiem krajowym, otrzymując w zamian określony procent udziału w przyszłych zagranicznych przychodach. Zarówno patent technologiczny, jak i odnośna umowa licencyjna spełniają kryterium wynikania z umowy lub z przepisów prawa dotyczące ujmowania odrębnie od wartości firmy, nawet jeśli sprzedaż lub wymiana patentu oraz odnośnej umowy licencyjnej w oderwaniu od siebie byłaby praktycznie niemożliwa.

Ujmowanie i wycena wartości niematerialnych zawsze stanowiły jeden z najtrudniejszych do zastosowania obszarów regulacji MSSF 3. Metody wyceny zostały opracowane na podstawie zebranych doświadczeń, a ich interpretacja i zastosowanie ulegały zmianom.

8.4.2.3 Przykłady możliwych do zidentyfikowania wartości niematerialnych

Niżej przedstawiono przykłady możliwych do zidentyfikowania wartości niematerialnych, zaczerpnięte z MSSF 3(2008), które oczywiście nie obejmują wszystkich możliwości. Zgrupowano je w pięciu kategoriach, jako wartości niematerialne związane z marketingiem, klientem, sztuką, ustaleniami umownymi i technologią. Kryterium umowne dotyczące przykładów zaznaczono w tekście. Wartości niematerialne sklasyfikowane jako posiadające podstawy umowne wynikają z tytułów umownych lub innych tytułów prawnych. Wartości sklasyfikowane jako nieposiadające podstaw umownych nie wynikają z tytułów umownych ani innych tytułów prawnych, ale są możliwe do wyodrębnienia. Wartości niematerialne sklasyfikowane jako posiadające podstawy umowne również mogą dać się wyodrębnić, ale nie jest to warunek konieczny dla aktywów mających spełniać kryteria wynikania z tytułów umownych lub innych tytułów prawnych. **[MSSF 3(2008).PI17]**

Przykład 8.4.2.3A

Wartości niematerialne związane z marketingiem

[MSSF 3(2008).PI18-IE22]

Wartości niematerialne związane z marketingiem wykorzystuje się przede wszystkim do marketingu i promocji produktów lub usług.

Przykłady takich wartości to:

Kategoria	Podstawa
Znaki towarowe, nazwy handlowe, znaki usługowe, znaki handlowe stanowiące własność organizacji, znaki zgodności z normą	Umowna
Wygląd produktu (kolor, fason, opakowanie)	Umowna
Stopki w gazetach	Umowna
Nazwy domen internetowych	Umowna
Umowy o zakazie konkurencji	Umowna

Znaki towarowe, nazwy handlowe, znaki usługowe, znaki handlowe stanowiące własność organizacji, znaki zgodności z normą

Znaki towarowe to słowa, nazwy, symbole lub inne elementy stosowane w handlu do oznaczenia źródła pochodzenia produktu i do odróżnienia go od wyrobów innych firm. Znak usługowy wyróżnia i wskazuje źródło pochodzenia usługi. Znak stanowiący własność organizacji umieszcza się na produktach członków danej grupy kapitałowej. Znak zgodności z normą wskazuje pochodzenie geograficzne i inne cechy towarów lub usług.

Znaki towarowe, nazwy, znaki usługowe, stanowiące własność organizacji oraz znaki zgodności z normą mogą znajdować się pod ochroną prawną – być zarejestrowane w organach administracji centralnej, znajdować się w ciągłym użyciu handlowym lub innymi sposobami. Znak chroniony nabyty w procesie połączenia jednostek jest wartością niematerialną spełniającą kryterium wynikania z tytułów umownych lub innych tytułów prawnych. W innych przypadkach znaki takie nabyte w procesie połączenia jednostek można ujmować odrębnie od wartości materialnych pod warunkiem, że spełniają kryterium możliwości wyodrębnienia, co zazwyczaj ma miejsce.

Terminy "marka" i "nazwa markowa" często stosowane jako synonimy znaków towarowych i innych to ogólne terminy marketingowe, zwykle odnoszące się do grupy komplementarnych składników aktywów – takich jak znak towarowy, jego nazwy, formuły, przepisu wykonania i doświadczenia technologicznego. MSSF 3 nie zakazuje odrębnego od wartości firmy ujęcia komplementarnych wartości niematerialnych zwanych potocznie marką, jeżeli tworzące tę grupę składniki aktywów mają zbliżone okresy użyteczności.

Nazwy domen internetowych

Nazwa domeny internetowej to unikatowa nazwa alfanumeryczna wykorzystywana do połączenia się z określonym adresem internetowym. Rejestracja nazwy domeny tworzy powiązanie między nazwą a określonym serwerem występujące przez okres rejestracji. Rejestracje takie są odnawialne. Zarejestrowana nazwa domeny przejęta w toku połączenia jednostek spełnia kryterium wynikania z tytułów umownych i innych tytułów prawnych.

Przykład 8.4.2.3B

Wartości niematerialne związane z klientem [MSSF 3(2008).PI23-IE31]

Przykłady takich wartości to:

Kategoria	Podstawa
Listy klientów	Pozazumowna
Wykaz zamówień lub produkcji	Umowna
Umowy z klientami i związane z nimi relacje	Umowna
Pozazumowne relacje z klientami	Pozazumowna

Listy klientów

Lista klientów zawiera informacje o nich, takie jak nazwy i dane kontaktowe. Może mieć również formę bazy danych zawierającej inne informacje dotyczące klientów, takie jak historia zamówień czy dane demograficzne. Lista klientów nie wynika zwykle z tytułów umownych ani z innych tytułów prawnych. Często jednak listy takie są przedmiotem leasingu lub wymiany. Wobec tego lista klientów uzyskana w toku połączenia firm spełnia kryterium możliwości wyodrębnienia.

Wykaz zamówień lub produkcji

Wykaz zamówień lub produkcji wynika z umów – takich jak zamówienia lub zlecenia sprzedaży. Wykaz zamówień lub produkcji uzyskany w toku połączenia jednostek spełnia kryterium wynikania z tytułu umownego lub innego tytułu prawnego, nawet jeżeli zamówienia można anulować.

Umowy z klientami i związane z nimi relacje

Jeżeli jednostka nawiązuje relacje z klientami na podstawie zawartych umów, relacje te wynikają z tytułów umownych. Wobec tego umowy z klientami i związane z nimi relacje przejęte w procesie połączenia jednostek spełniają kryterium wynikania z tytułów umownych lub innych tytułów prawnych, nawet jeżeli warunki zachowania poufności lub inne warunki umowne uniemożliwiają sprzedaż lub przekazanie kontraktu odrębnie od jednostki przejmowanej.

Umowa z klientem i nawiązana na jej podstawie relacja mogą stanowić dwie odrębne wartości niematerialne. Zarówno okresy użyteczności, jak i model konsumpcji korzyści materialnych dostarczanych przez te dwie wartości mogą się różnić.

Uznaje się, że istnieje relacja między jednostką a jej klientem, jeżeli (a) jednostka posiada informacje o kliencie i regularnie się z nim kontaktuje, (b) klient ma możliwość bezpośredniego skontaktowania się z jednostką. Relacje z klientami spełniają kryterium wynikania z tytułów umownych lub z innych tytułów prawnych, jeżeli jednostka posiada doświadczenie w nawiązywaniu kontaktów z klientami, niezależnie od tego, czy na dzień przejęcia podpisała z nimi umowy. Relacje z klientami mogą być również skutkiem innych niż umowne układów, np. regularnych kontaktów za pośrednictwem przedstawicieli handlowych.

Jak już wspomniano wcześniej, wykaz zamówień lub produkcji wynika z umów – takich jak zamówienia lub zlecenia sprzedaży, uznaje się go zatem za tytuł umowny. Wobec tego, jeżeli jednostka nawiązała relacje z klientami w formie takich umów, wynikają one również z tytułów umownych i spełniają kryterium wynikania.

Przykłady

Poniższe przykłady są ilustracją sposobu ujmowania wartości niematerialnych w formie umów z klientami i relacji przejętych w procesie łączenia jednostek gospodarczych.

- (a) Jednostka przejmująca (JP) przejmuje jednostkę celową (JC) w transakcji połączenia jednostek dokonanego w dniu 31 grudnia 20X5. JC podpisała pięcioletnią umowę dostawy towarów dla klienta. Zarówno JC jak i JP są zdania, że klient przedłuży umowę pod koniec okresu jej obowiązywania. Umowy tej nie da się wyodrębnić.

Umowa, niezależnie od tego, czy można ją wypowiedzieć, czy nie, spełnia kryterium wynikania z tytułów umownych. Ponadto, ponieważ JC kształtuje relację z klientem w formie umowy, nie tylko sama umowa, ale także ta relacja spełnia kryterium wynikania z tytułów umownych.

- (b) JP przejmuje JC w formie połączenia jednostek dokonanego w dniu 31 grudnia 20X5 roku. JC produkuje towary w dwóch oddzielnych branżach: wyroby sportowe i elektronikę. Klient nabywa od JC towary wyprodukowane w ramach obu dziedzin działalności. JC podpisała z klientem umowę, na mocy której jest wyłącznym dostawcą wyrobów sportowych, ale nie posiada umowy na dostawy sprzętu elektronicznego. Zarówno JC jak i JP są zdania, że między JC a klientem istnieje jedna ogólna relacja handlowa.

Umowa na wyłączność dostarczania klientowi wyrobów sportowych, niezależnie od tego, czy można ją wypowiedzieć, czy nie, spełnia kryterium wynikania z tytułów umownych. Ponadto, ponieważ JC kształtuje relację z klientem w formie umowy, relacja ta spełnia kryterium wynikania z tytułów umownych. Ponieważ JC posiada tylko jedną relację z klientem, wartość godziwa tej relacji obejmuje założenia dotyczące relacji JC z klientem zarówno w odniesieniu do wyrobów sportowych, jak i elektroniki. Jeżeli jednak JP stwierdzi, że relacja z klientem dotycząca dostaw wyrobów sportowych i elektroniki stanowi w istocie dwie odrębne relacje, JP dokona oceny, czy relacja dotycząca elektroniki spełnia kryterium odrębności warunkujące jej klasyfikację jako wartości niematerialnej.

- (c) JP przejmuje JC w formie połączenia jednostek dokonanego w dniu 31 grudnia 20X5 roku. JC prowadzi współpracę z klientami wyłącznie na podstawie zleceń zakupu i sprzedaży. Na dzień 31 grudnia 20X5 roku JC posiada wykaz zamówień obejmujący 60% klientów, z których wszyscy są klientami stałymi. Pozostałe 40% to również stali klienci JC. Jednakże na dzień 31 grudnia 20X5 roku JC nie posiada otwartych zleceń zakupu ani innych umów zawartych z tymi klientami.

Niezależnie od tego, czy można je anulować, czy nie, zlecenia zakupu od 60% klientów spełniają kryterium wynikania z warunków umownych. Ponadto, ponieważ JC posiada stałe relacje z 60% klientów, nie tylko zlecenia zakupu, ale także same relacje spełniają kryterium wynikania z tytułów umownych. Ponieważ JC zawiera umowy z pozostałymi 40% klientów, relacja z nimi również wynika z tytułów umownych, a zatem spełnia kryterium wynikania, nawet jeżeli JC nie podpisała z nimi umów na dzień 31 grudnia 20X5 roku.

- (d) JP przejmuje JC, ubezpieczyciela, w formie połączenia jednostek dokonanego w dniu 31 grudnia 20X5 roku. JC posiada portfel rocznych umów ubezpieczenia AC, które ubezpieczeni mogą wypowiedzieć.

Ponadto, ponieważ JC kształtuje relacje z ubezpieczonymi w formie umowy ubezpieczeniowej, relacje te spełniają kryterium wynikania z tytułów umownych. Wartości niematerialne wynikające z relacji z klientami podlegają regulacjom MSR 36 „Utrata wartości aktywów” i MSR 38 „Wartości niematerialne”.

Pozaumowne relacje z klientami

Relacja z klientem nabyta w ramach połączenia jednostek, niewynikająca z zawartej umowy, może jednak dać się sklasyfikować ze względu na możliwość oddzielenia. Transakcje zamiany na taki sam lub podobny składnik aktywów, wskazujące, że inne jednostki sprzedają lub w inny sposób przenoszą szczególnego typu relację pozaumowną z klientem stanowią dowód, że daną relację da się wydzielić.

Przykład 8.4.2.3C

Wartości niematerialne związane z działalnością artystyczną [MSSF 3(2008).PI32-PI33]

Przykłady takich wartości to:

Kategoria	Podstawa
Sztuki teatralne, opera i balet	Umowna
Książki, czasopisma, gazety i inne utwory literackie	Umowna
Utwory muzyczne, teksty piosenek i melodie reklamowe	Umowna
Obrazy i fotografie	Umowna
Materiały wideo i audiowizualne, w tym filmy, wideoklipy i programy telewizyjne	Umowna

Związane z działalnością artystyczną składniki aktywów przejęte w ramach połączenia jednostek można zidentyfikować, jeżeli wynikają z umów lub prawnych – takich jak prawa autorskie. Posiadacz praw autorskich może je przenieść w całości lub w części w formie przypisania lub umowy licencyjnej. Jednostka przejmująca może ująć składnik wartości niematerialnych wynikający z praw autorskich oraz związane z nim przypisanie praw autorskich lub licencję pod warunkiem, że okresy ich użyteczności są zbliżone.

Przykład 8.4.2.3D

Wartości niematerialne wynikające z warunków umownych [MSSF 3(2008).PI34-PI38]

Wartości niematerialne wynikające z warunków umownych stanowią wartość praw wynikających z postanowień zawartych w umowie. Umowy z klientami to jeden z typów wartości niematerialnych wynikających z warunków umownych. Jeżeli warunki umowy powodują powstanie zobowiązania (na przykład jeżeli warunki leasingu operacyjnego lub umowy z klientem są niekorzystne w porównaniu z warunkami rynkowymi), jednostka przejmująca ujmuje je jako zobowiązanie przejęte w toku połączenia jednostek gospodarczych.

Przykłady wartości niematerialnych wynikających z umów:

Kategoria	Podstawa
Licencje, tantiemy i umowy wstrzymania (standstill agreements)	Umowna
Umowy związane z reklamą, budową, zarządzaniem, usługami lub dostawami	Umowna
Umowy leasingowe (gdzie jednostka przejmowana jest leasingobiorcą lub leasingodawcą)	Umowna
Pozwolenia na budowę	Umowna
Umowy franszyzy	Umowna
Prawa eksploatacji i transmisji	Umowna
Umowy obsługi, np. umowa obsługi hipoteki	Umowna
Umowy o pracę	Umowna
Prawa użytkownika, obejmujące odwierty, wodę, powietrze, wycinkę drzew i korzystanie z tras	Umowna

Umowy obsługi, np. umowa obsługi hipoteki

Umowy obsługi aktywów finansowych to jeden z typów wartości niematerialnych wynikających z warunków umownych. Choć obsługa stanowi zasadniczy element wszystkich aktywów finansowych, w niżej wymienionych okolicznościach może stać się oddzielnym składnikiem aktywów (lub zobowiązań):

- (a) w przypadku umownego oddzielenia od składnika aktywów finansowych stanowiących jej podstawę w formie sprzedaży lub sekurytyzacji obsługiwanych aktywów;
- (b) w formie oddzielnego zakupu i przejęcia obsługi.

Jeżeli kredyty hipoteczne, należności z tytułu kart kredytowych lub inne aktywa finansowe przejmują się w toku łączenia jednostek z zachowaniem obsługi, prawa obsługi stanowiące ich część nie stanowią oddzielnego składnika wartości niematerialnych, ponieważ wartość godziwą tych praw obsługi uwzględnia się w wycenie wartości godziwej przejętego składnika aktywów finansowych.

Umowy o pracę

Umowy o pracę stanowiące korzyść z punktu widzenia pracodawcy jako korzystne cenowo w porównaniu z warunkami rynkowymi to jeden z typów wartości niematerialnych wynikających z uwarunkowań umownych.

Prawa użytkowania

Prawa użytkowania obejmują odwierty, wodę, powietrze, wycinkę drzew i korzystanie z tras. Niektóre z nich to wartości niematerialne wynikające z uwarunkowań umownych rozliczane oddzielnie od wartości firmy. Inne prawa użytkowania mogą posiadać cechy składników aktywów, nie wartości niematerialnych. Jednostka przejmująca rozlicza je zatem stosownie do ich charakteru.

Przykład 8.4.2.3E

Wartości niematerialne związane z technologią [MSSF 3(2008).PI39-PI44]

Przykłady wartości niematerialnych związanych z technologią:

Kategoria	Podstawa
Opatentowana technologia	Umowna
Oprogramowanie komputerowe i topografia układów scalonych	Umowna
Nieopatentowana technologia	Pozaumowna
Bazy danych, w tym informacje o warunkach użytkowania	Pozaumowna
Tajemnice handlowe, takie jak formuły, procesy i receptury	Umowna

Oprogramowanie komputerowe i topografia układów scalonych

Oprogramowanie oraz formaty programów przejęte w toku połączenia jednostek gospodarczych, chronione prawnie patentem lub prawami autorskimi, spełniają kryterium wynikania z warunków umownych warunkujące ich klasyfikację jako wartości niematerialnych.

Topografia układów scalonych to oprogramowanie przechowywane stale na matrycach pamięciowych przeznaczonych wyłącznie do odczytu w formie serii szablonów lub zintegrowanego zespołu obwodów elektrycznych. Topografia taka może być chroniona prawnie. Chroniona prawnie topografia układów scalonych przejęta w toku połączenia jednostek spełnia kryterium wynikania z tytułów umownych i innych tytułów prawnych.

Bazy danych, w tym informacje o warunkach użytkowania

Bazy danych to zbiory informacji, często przechowywanych w formie elektronicznej, na dyskach lub w plikach. Baza danych zawierająca oryginalne prace może być chroniona prawami autorskimi. Baza danych przejęta w toku połączenia jednostek gospodarczych i chroniona prawami autorskimi spełnia kryterium wynikania z warunków umownych. Baza danych zwykle obejmuje jednak informacje opracowane w toku rutynowej działalności jednostki – takie jak wykazy klientów, dane specjalistyczne – np. naukowe lub kredytowe. Bazy danych, które nie podlegają ochronie z tytułu praw autorskich mogą być i często są przedmiotem wymiany, licencji lub leasingu – w części lub w całości. Wobec tego, nawet jeżeli przyszłe korzyści ekonomiczne wynikające z posiadania bazy danych nie opierają się o tytuły prawne, baza danych przejęta w toku połączenia jednostek gospodarczych spełnia kryterium odrębności.

Warunki użytkowania to historyczny zapis wszelkich zdarzeń związanych z prawami własności do działek w danym obszarze geograficznym. Wymienione w nich aktywa nabywa się i zbywa – w części lub w całości - w ramach transakcji wymiany lub umów licencyjnych. Wobec tego aktywa wymienione w prawach użytkowania przejęte w toku połączenia jednostek spełniają kryterium odrębności.

Tajemnice handlowe, takie jak formuły, procesy i receptury

Tajemnica handlowa to „informacje, w tym formuły, wzory, receptury, kompilacje, programy, urządzenia, metody, techniki lub procesy, które (a) tworzą odrębną wartość ekonomiczną, faktyczną lub potencjalną, jako informacje nieznaną ogółowi i (b) stanowią przedmiot wysiłków zmierzających do zachowania ich w tajemnicy, uzasadnionych istniejącymi okolicznościami”. Jeżeli przyszłe korzyści ekonomiczne z tytułu tajemnic handlowych przejętych w toku połączenia jednostek podlegają ochronie prawnej, dany składnik aktywów spełnia kryterium wynikania z warunków umownych. W innych przypadkach tajemnice handlowe przejęte w toku połączenia jednostek gospodarczych można zidentyfikować tylko pod warunkiem spełnienia przez nie kryterium odrębności, co na ogół się zdarza.

8.4.2.4 Siła robocza oraz inne pozycje niemożliwe do zidentyfikowania

Jednostka przejmująca uwzględniła w wartości firmy wartość nabytej wartości niematerialnej, która nie jest możliwa do zidentyfikowania na dzień przejęcia. **[MSSF 3(2008).B37]**

Przykład 8.4.2.4A

Siła robocza

[MSSF 3(2008).B37]

Jednostka przejmująca może przypisać wartość do istniejącej siły roboczej, która oznacza obecnych pracowników i pozwala jednostce przejmującej na kontynuację działalności przejętego przedsięwzięcia od dnia przejęcia. Siła robocza nie przedstawia kapitału intelektualnego wykwalifikowanej siły roboczej – (często wyspecjalizowanej) wiedzy i doświadczenia, którą pracownicy jednostki przejętej wnoszą do wykonywanej pracy, którą można by ująć w wartości godziwej pozostałych wartości niematerialnych jednostki, takich jak własne technologie, procesy, umowy i relacje z klientami. Ponieważ siła robocza nie jest możliwym do zidentyfikowania składnikiem aktywów, który można ująć osobno od wartości firmy, jakkolwiek wartość przypisana do niej jest uwzględniana w wartości firmy.

Przykład 8.4.2.4B

Umowy z niezależnymi wykonawcami

Choć umowy jednostki z niezależnymi wykonawcami są w wielu aspektach zbliżone do umów z pracownikami, których stosunek pracy można rozwiązać bez wypowiedzenia, istniejące umowy z niezależnymi wykonawcami mogą niekiedy stanowić składnik wartości niematerialnych. Choć poszczególni pracownicy mogą być zatrudnieni na umowach zbliżonych do umów z niezależnymi wykonawcami, to dzięki ich zatrudnieniu jednostka przejmująca jest w stanie kontynuować działalność w ramach jednostki przejętej po dniu przejęcia. Zatrudnienie to nie stanowi możliwego do zidentyfikowania składnika wartości niematerialnych.

Niezależnych wykonawców często zatrudnia się na umowę o dzieło. Nie są oni pracownikami firmy. Często w ramach tych umów negocjuje się prawo wykonawcy do zachowania prawa własności intelektualnej wytworzonego w ramach realizowanej umowy. Zwykle wykonawcy tacy świadczą usługi na rzecz różnych jednostek. Wobec tego charakter relacji z niezależnym wykonawcą często znacząco różni się od relacji z pracownikami, gdzie prowadzi ona do powstania składnika wartości niematerialnych, należy ją ujmować i wyceniać zgodnie z MSSF 3(2008).

Jednostka przejmująca uwzględniła także w wartości firmy jakąkolwiek wartość przypisaną do pozycji, których nie kwalifikuje się jako aktywów na dzień przejęcia. **[MSSF 3(2008).B38]**

Przykład 8.4.2.4C
Potencjalne umowy
[MSSF 3(2008).B38]

Jednostka przejmująca może przypisać wartość do potencjalnych kontraktów, które jednostka przejmowana negocjuje z potencjalnymi nowymi klientami na dzień przejęcia. Ponieważ te potencjalne kontrakty nie są aktywami na dzień przejęcia, jednostka przejmująca nie ujmuje ich odrębnie od wartości firmy. Jednostka przejmująca nie powinna w późniejszym terminie przekwalifikowywać wartości tych kontraktów z wartości firmy w związku ze zdarzeniami, które nastąpiły po dniu przejęcia. Jednakże jednostka przejmująca powinna ocenić fakty i okoliczności towarzyszące zdarzeniom następującym wkrótce po przejęciu, aby ustalić, czy składnik wartości niematerialnych możliwy do odrębnego ujęcia istniał na dzień przejęcia.

Przykład 8.4.2.4D
Rozszerzenie zakresu działalności

W toku negocjowania ceny zakupu jednostka przejmująca może przypisać znaczącą wartość „masie krytycznej” lub „bazie” klientów posiadanych przez jednostkę, kanałów sprzedaży i innych systemów umożliwiających znaczący rozwój działalności po przejęciu. Niekiedy planuje się wykorzystanie zasobów i systemów jednostki przejmowanej w połączeniu z zasobami i systemami jednostki przejmującej.

W ramach takiego przejęcia baza klientów jednostki przejmowanej na dzień przejęcia stanowi zwykle możliwy do wydzielenia i identyfikacji składnik wartości niematerialnych. Jeżeli jednak jednostka przejmująca przypisuje wartość przyszłym klientom, których mogłaby zdobyć jednostka przejmowana, wartość ta nie stanowi oddzielnego, możliwego do zidentyfikowania składnika aktywów i należy uwzględnić ją w wartości firmy.

Przykład 8.4.2.4E
Przyszły rozwój działalności monopolistycznej

Jednostka przejmowana może prowadzić działalność o charakterze monopolistycznym. Sytuacje takie mają miejsce w przypadku telekomunikacji, usług komunalnych i sektorów o zbliżonym charakterze, gdzie jednostkom nadaje się prawo wyłącznego świadczenia usług komunalnych lub telekomunikacyjnych na określonym obszarze geograficznym. Ze względu na przyznany monopol przyszli klienci z danego regionu *muszą* korzystać z usług jednostki przejmowanej.

W takich przypadkach jednostka przejmująca przypisuje znaczącą wartość licencji na świadczenie usług monopolistycznych, nie wartościom niematerialnym związanym z klientami. Ponadto przyszły rozwój przewidywany w danym regionie geograficznym będzie uwzględniony w wartości licencji na usługi monopolistyczne, nie w wartości firmy.

Kryteria dotyczące możliwości identyfikacji pozwalają ustalić, czy wartość niematerialna jest ujmowana odrębnie od wartości firmy. Jednakże kryteria te nie przedstawiają wytycznych wyceny wartości godziwej wartości niematerialnej ani nie ograniczają założeń stosowanych przy szacowaniu wartości godziwej wartości niematerialnej. **[MSSF 3(2008).B40]**

Przykład 8.4.2.4F
Wznowienie kontraktu
[MSSF 3(2008).B40]

Jednostka przejmująca bierze pod uwagę założenia, które uczestnicy rynku rozważyliby przy wycenie wartości godziwej, takie jak oczekiwania dotyczące wznowienia kontraktów w przyszłości. Nie jest konieczne, aby wznowienia kontraktów spełniały kryteria dotyczące możliwości identyfikacji.

Istnieje jednak wyjątek od zasady wyceny wartości godziwej dla ponownie nabytych praw ujętych w ramach połączenia jednostek [patrz **punkt 8.5.2**].

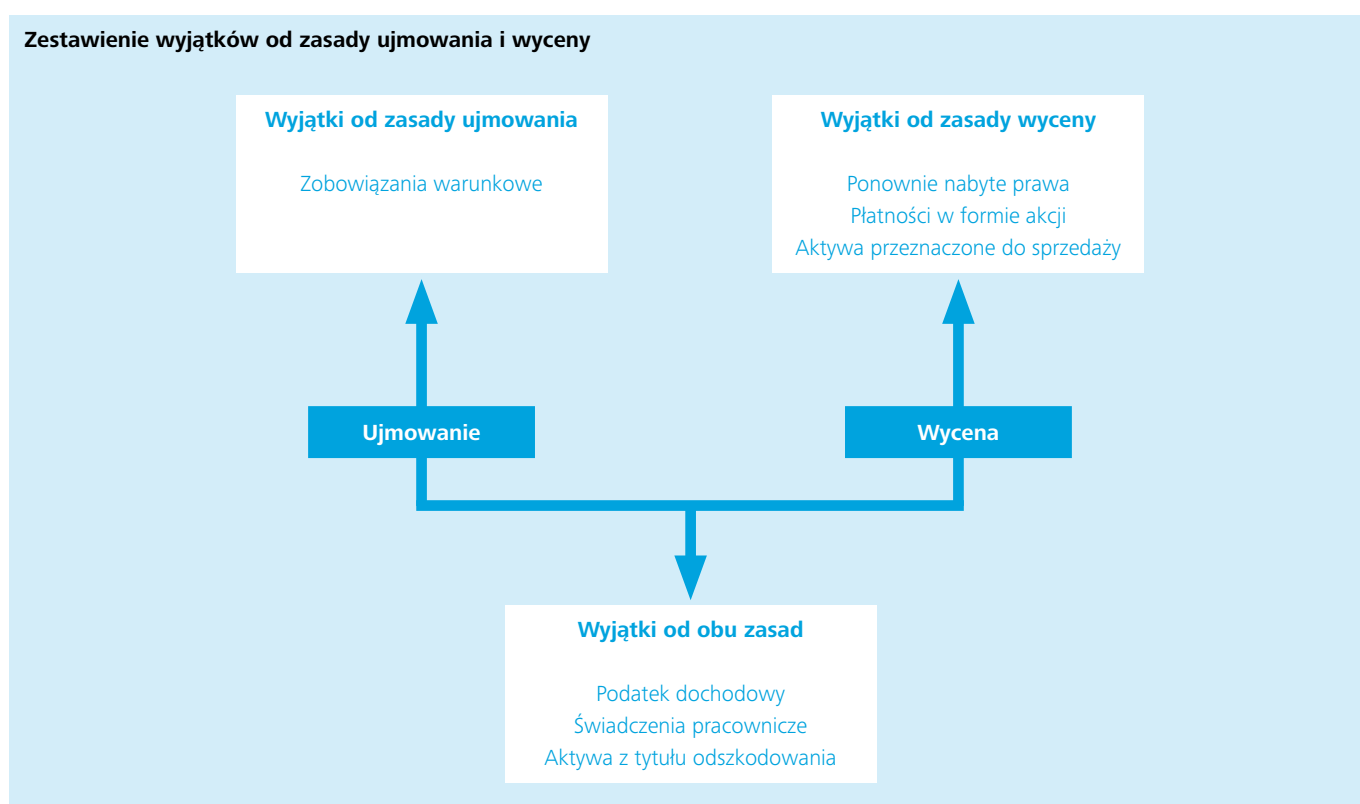
Paragrafy 36 i 37 MSR 38 zawierają wytyczne dotyczące ustalenia, czy wartości niematerialne należy połączyć w jedną grupę z innymi aktywami niematerialnymi lub rzeczowymi (materialnymi).

8.5 Wyjątki od zasad ujmowania i wyceny

MSSF 3(2008) dopuszcza pewne wyjątki od ogólnych zasad ujmowania i wyceny. Prowadzi to do tego, że niektóre pozycje:

[MSSF 3(2008).21]

- (a) ujmuje się z zastosowaniem warunków ujęcia w dodatku do tych, które są przedstawione w punkcie 8.1 lub ujmuje się stosując się do wymogów innych MSSF, co prowadzi do innych rezultatów niż w przypadku zastosowania zasady i warunków ujmowania lub
- (b) wycenia się w kwocie innej niż ich wartości godziwe na dzień przejęcia.

8.5.1 Zobowiązania warunkowe

8.5.1.1 Wprowadzenie

MSSF 3(2004) wymagał wyceny wszystkich zobowiązań warunkowych jednostki przejmowanej w wartości godziwej na dzień przejęcia. MSSF 3(2008) podtrzymuje wcześniejszy wymóg wyceny w wartości godziwej na dzień przejęcia niezależnie od prawdopodobieństwa, ale zachowuje kryterium selekcji w postaci wymogu wiarygodnej wyceny w wartości godziwej.

Takie podejście może spowodować ujęcie zobowiązań warunkowych, które nie kwalifikowałyby się do ujęcia zgodnie z MSR 37 „Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe”. W związku z tym MSSF 3(2008) zawiera wytyczne w zakresie późniejszej wyceny zobowiązań warunkowych ujętych w ramach połączenia jednostek gospodarczych.

8.5.1.2 Wymagania

MSR 37 określa zobowiązanie warunkowe jako:

[MSR 37.10]

- (a) możliwe zobowiązanie, które wynika z przeszłych zdarzeń, których istnienie zostanie potwierdzone wyłącznie przez zaistnienie jednego lub więcej przyszłych niepewnych zdarzeń nie w pełni kontrolowanych przez jednostkę; lub
- (b) bieżące zobowiązanie wynikające z przeszłych zdarzeń, ale nie wykazane, ponieważ:
 - (i) nie jest prawdopodobne, aby wypełnienie obowiązku spowodowało konieczność wypływu środków zawierających w sobie korzyści ekonomiczne lub
 - (ii) kwoty obowiązku nie można wycenić z wystarczającą wiarygodnością. **[MSSF 3(2008).22]**

Wymogi zawarte w MSR 37 nie mają zastosowania do ustalenia, które zobowiązania warunkowe należy ująć na dzień przejścia. Zamiast tego MSSF 3(2008) wymaga od jednostki przejmującej ujęcia zobowiązania warunkowego przejętego w ramach połączenia jednostek na dzień przejścia, jeżeli:

[MSSF 3(2008).23]

- jest to obecny obowiązek powstały w wyniku przeszłych zdarzeń oraz
- jego wartość godziwą da się wiarygodnie wycenić.

Dlatego, w przeciwieństwie do wymogów MSR 37, jednostka przejmująca ujmuje zobowiązanie warunkowe przejęte w ramach połączenia jednostek, nawet jeśli nie jest prawdopodobne, że w celu uregulowania zobowiązania niezbędny będzie wypływ zasobów zawierających w sobie korzyści ekonomiczne. **[MSSF 3(2008).23]**

8.5.1.3 Implikacje

W praktyce zastosowanie MSR 37 do zdarzeń przeszłych koncentruje się na przyszłych skutkach tych zdarzeń. Jeżeli wystąpienie lub niewystąpienie niepewnego przyszłego zdarzenia decyduje o powstaniu lub niepowstaniu zobowiązania, MSR 37 klasyfikuje je jako „możliwe” i zalicza do zobowiązań warunkowych, nie ujmuje się go zatem jako zobowiązania w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, a jedynie ujawnia w notach.

Zgodnie z zasadą wartości godziwej przedstawioną w MSSF 3(2008) fakt istnienia przeszłego zdarzenia będącego przyczyną bieżącej niepewności, a zatem bieżącego zobowiązania, oznacza, że ryzyko posiada wartość godziwą, ponieważ jednostka zapłaciłaby uzasadnioną cenę w celu pozbycia się tego ryzyka. Jest tak istotnie, niezależnie od prawdopodobieństwa wystąpienia skutków. W praktyce konieczne będzie określenie, czy istnieje bieżące zobowiązanie (ujęte, jeżeli da się je wiarygodnie wycenić) lub czy istnieje zobowiązanie prawdopodobne (nieujęte).

8.5.1.4 Późniejsze przeszacowanie

Jak powiedziano wyżej, zobowiązania warunkowe ujęte w ramach połączenia jednostek gospodarczych wycenia się pierwotnie w wartości godziwej na dzień przejścia. Po początkowym ujęciu oraz do czasu uregulowania, przekazania lub wygaśnięcia zobowiązania, jednostka przejmująca wycenia zobowiązanie warunkowe ujęte w ramach połączenia jednostek w wartości wyższej spośród:

[MSSF 3(2008).56]

- (a) kwoty, jaka została by ujęta zgodnie z MSR 37 oraz
- (b) początkowo ujętej kwoty, pomniejszonej, tam gdzie ma to zastosowanie, o łączną amortyzację ujętą zgodnie z MSR 18 *Przychody*.

Wymóg ten nie dotyczy umów rozliczanych zgodnie z MSR 39.

Przykład 8.5.1.4

Wypłata gwarancji warunkowej

Spółka A przejęła spółkę B w poprzednim okresie sprawozdawczym. W momencie połączenia jednostek spółka A ujęła zobowiązanie warunkowe związane z przejęciem 41 PLN w związku z roszczeniem gwarancyjnym zgłoszonym wobec spółki B. Na dzień 31 grudnia 20X5 roku zweryfikowana szacunkowa kwota zobowiązania wynosi 32 PLN a kwota ta spełnia kryteria ujmowania jako rezerwy zawarte w MSR 37.

MSSF 3(2008) wymaga od jednostki przejmującej wyceny zobowiązań warunkowych po dacie przejścia w wyższej z dwóch kwot: kwoty ujętej zgodnie z MSR 37 i kwoty ujętej pierwotnie pomniejszonej o umorzenie zgodnie z MSR 18. Wymogi te stosuje się wyłącznie w okresie, kiedy daną pozycję uznaje się za zobowiązanie warunkowe, co zwykle prowadzi do wyceny zobowiązania warunkowego w kwocie przypisanej mu w momencie połączenia jednostek gospodarczych.

W takim przypadku zobowiązanie warunkowe spełniło wymogi klasyfikacji jako rezerwa i zostanie wycenione zgodnie z MSR 37, nie MSSF 3(2008). Na dzień 31 grudnia 20X5 roku wycenia się je zatem w kwocie 32 PLN a redukcja zobowiązania ujęta jest w wyniku finansowym w roku zakończonym 31 grudnia 20X5.

8.5.2 Wcześniej istniejące powiązania i ponownie nabyte prawa

8.5.2.1 Omówienie

Trzy rozdziały MSSF 3(2008) poświęcone są ponownie nabytym prawom oraz wcześniej istniejącym powiązaniom:

- wymóg identyfikacji i ujmowania ponownie nabytych praw omówiono w rozdziale dotyczącym identyfikacji i wyceny przejętych aktywów;
- wymóg korygowania wynagrodzenia z tytułu transakcji, których skutki stanowią rozliczenie wcześniej istniejących powiązań między jednostką przejmowaną a przejmującą omówiono w części poświęconej definicji zakresu połączenia jednostek gospodarczych;
- wymóg dotyczący ponownie nabytych praw przedstawiono w części poświęconej późniejszej wycenie i rozliczeniu.

8.5.2.2 Ujmowanie ponownie nabytych praw jako wartości niematerialnych

W ramach połączenia jednostek, jednostka przejmująca może ponownie nabyć prawo, które wcześniej przyznała jednostce przejmowanej, dotyczące użytkowania należących do jednostki przejmującej jednego lub większej liczby ujętych i nieujętych aktywów. Przykłady takich praw obejmują prawo do użytkowania należącego do jednostki przejmującej znaku handlowego w ramach umowy franszyzy lub prawo do stosowania jej technologii w ramach umowy licencyjnej. Ponownie nabyte prawo stanowi możliwą do zidentyfikowania wartość niematerialną, którą jednostka przejmująca ujmuje odrębnie od wartości firmy. **[MSSF 3(2008).B35]**

Wyceny ponownie nabytych praw dokonuje się zgodnie z dwoma wymogami:

- **Nie uwzględnia się możliwości odnowienia umowy.** Jednostka przejmująca musi wycenić wartość ponownie nabytych praw ujętych jako wartości niematerialne na podstawie pozostałego okresu obowiązywania odnośnej umowy, niezależnie od tego, czy uczestnicy rynku wzięliby pod uwagę możliwość odnowienia umowy przy określaniu jej wartości godziwej, czy nie. **[MSSF 3(2008).29]**
- **Ujmuje się zysk lub stratę z rozliczenia.** Jeżeli warunki kontraktu prowadzące do powstania ponownie nabytego prawa są korzystne lub niekorzystne w porównaniu do bieżących transakcji rynkowych dotyczących takich samych lub podobnych pozycji, jednostka przejmująca ujmuje zysk lub stratę z rozliczenia. **[MSSF 3(2008).B36]** Wymóg ten skutkuje korektą redukującą wartość zapłaty z tytułu połączenia jednostek (kwotę redukcji ujmuje się w kosztach), jeżeli część zapłaty stanowi rozliczenie zaangażowania niekorzystnego z punktu widzenia jednostki przejmującej. W sytuacji, gdy kwota zapłaty jest niższa wskutek rozliczenia korzystnego z punktu widzenia jednostki przejmującej, korekta skutkuje jej zwiększeniem (zyskiem). Wycenę tego rodzaju zysków lub strat przedstawiono w **punkcie 8.5.2.3.**

Wymogi te powodują, że kwota ujmowana jako składnik aktywów z tytułu ponownego nabycia praw oparta jest o „rynkową” wycenę kontraktu, ale tylko przez odniesienie do umownego okresu przyznania tych praw.

8.5.2.3 Wycena wyniku z tytułu rozliczenia uprzednio istniejącego powiązania

Między jednostką przejmującą i jednostką przejmowaną może istnieć powiązanie, które występowało zanim zaczęły one rozważać możliwość połączenia jednostek, określane tu jako „wcześniej istniejące powiązanie”. Uprzednio istniejące powiązanie między jednostką przejmującą a przejmowaną może mieć charakter umowy (np. dostawca – klient, licencjodawca – licencjobiorca) lub pozaumowny (np. pozwany – powód).

[MSSF 3(2008).B51]

Jeżeli połączenie jednostek w efekcie rozlicza wcześniej istniejące powiązanie, jednostka przejmująca ujmuje zysk lub stratę wycenianą w następujący sposób:

[MSSF 3(2008).B52]

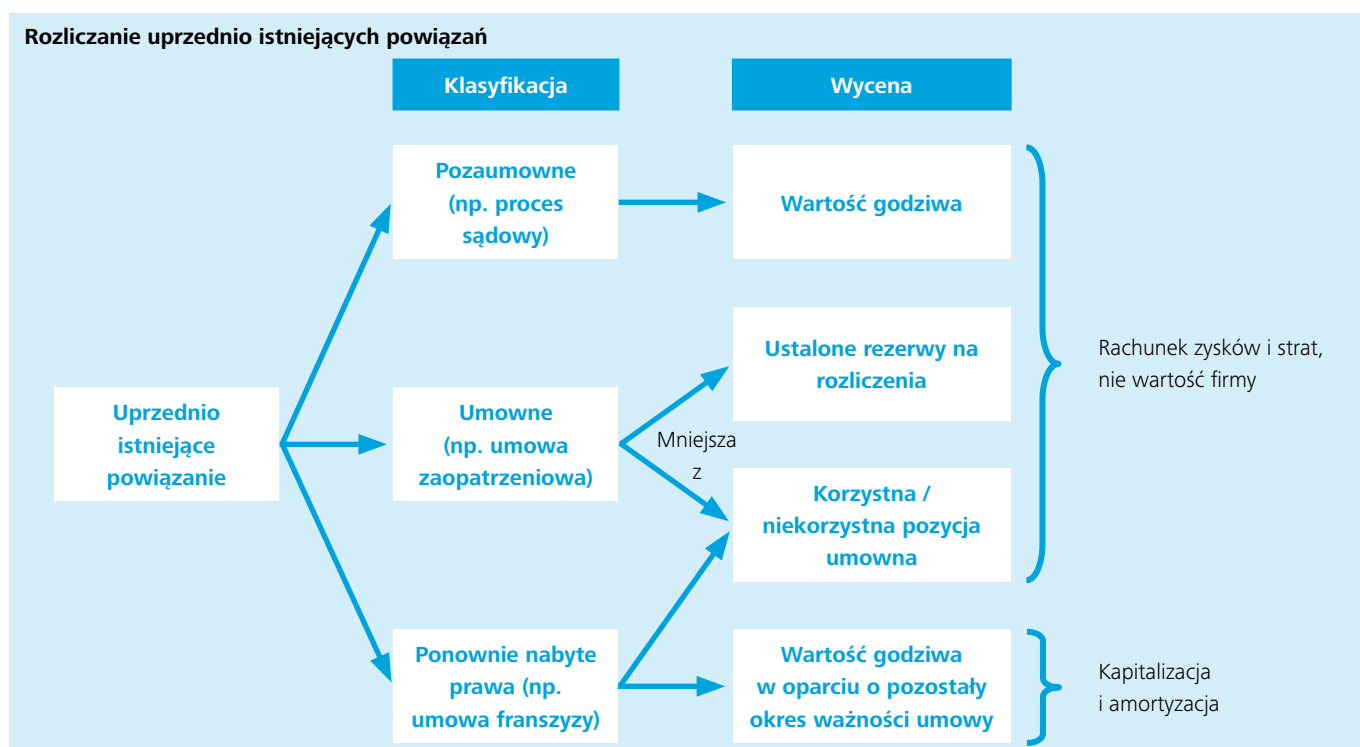
- (a) w przypadku wcześniej istniejących powiązań niemających charakteru umowy (takich jak sprawa sądowa), według wartości godziwej,
- (b) w przypadku wcześniej istniejących powiązań mających charakter umowy, kwotę mniejszą spośród (i) oraz (ii):
 - (i) kwotę z racji, której kontrakt jest korzystny lub niekorzystny z perspektywy jednostki przejmującej w porównaniu z warunkami bieżących transakcji rynkowych dotyczących tych samych lub podobnych pozycji. (Niekorzystny kontrakt jest kontraktem niekorzystnym w rozumieniu bieżących warunków rynkowych. Niekoniecznie jest to umową rodzącą obciążenia, w której nieuniknione koszty wypełnienia obowiązku wynikającego z umowy przeważają nad korzyściami, które - według przewidywań - mają być uzyskane na jej mocy) oraz
 - (ii) kwota wszelkich zawartych w umowie warunków rozliczenia dostępna dla tej strony umowy, dla której umowa jest niekorzystna.

Jeśli (ii) jest mniejsze od (i) różnicę uwzględnia się przy rozliczeniu połączenia jednostek.

Kwota ujętego zysku lub straty może po części zależeć od tego, czy jednostka przejmująca ujęła wcześniej odnośny składnik aktywów lub zobowiązanie, i dlatego wykazywany zysk lub strata może różnić się od kwoty obliczonej przy zastosowaniu powyższych wymogów.

[MSSF 3(2008).B52]

Wcześniej istniejące powiązanie może być kontraktem, który jednostka przejmująca ujmuje jako nabyte ponownie prawo. Jeżeli kontrakt obejmuje warunki, które są korzystne bądź niekorzystne w porównaniu z cenami bieżących rynkowych transakcji dotyczących takich samych lub podobnych pozycji, jednostka przejmująca ujmuje odrębnie od połączenia jednostek, zysk lub stratę z tytułu ostatecznego rozliczenia kontraktu, wycenione zgodnie z paragrafem B52. **[MSSF 3(2008).B53]**

Przykład 8.5.2.3A

Rozliczenie uprzednio istniejącego powiązania – umowa zaopatrzeniowa [MSSF 3(2008).PI54-PI57]

JP kupuje podzespoły elektroniczne od JC po stałej cenie na mocy pięcioletniej umowy zaopatrzeniowej. Obecnie cena umowna jest wyższa od ceny, za jaką JP mogłaby nabyć podobne podzespoły od innego dostawcy. Warunki umowy dopuszczają jej wypowiedzenie przez JP przed upływem pięciu lat pod warunkiem zapłacenia kary w kwocie 6 mln PLN. Okres pozostały do końca ważności umowy wynosi 3 lata. W tym okresie JP płaci 50 mln PLN za zakup JC. Kwota ta stanowi wartość godziwą JC ustaloną w oparciu o ceny oferowane przez uczestników rynku.

Wartość godziwa JC obejmuje kwotę 8 mln PLN związaną z wartością godziwą umowy zaopatrzeniowej zawartej z JP. Na kwotę 8 mln PLN składają się 3 mln PLN „rynkowe”, ponieważ cena ta jest porównywalna z ceną bieżących transakcji rynkowych dotyczących takich samych lub podobnych pozycji (działania sprzedażowe, powiązania z klientami itp.) oraz 5 mln PLN ze względu na niekorzystne dla JP ceny, przewyższające ceny bieżących transakcji rynkowych dotyczących podobnych pozycji. JC nie posiada innych możliwych do zidentyfikowania składników aktywów ani zobowiązań dotyczących umowy zaopatrzeniowej, a JP nie ujęła żadnych aktywów ani zobowiązań dotyczących tej umowy przed połączeniem jednostek.

W tym przykładzie JP wyliczyła stratę w kwocie 5 mln PLN (mniejsza z dwóch kwot: 6 mln PLN kary i 5 mln PLN z tytułu cen niekorzystnych dla jednostki przejmującej) oddzielnie od rozliczenia połączenia jednostek. Kwota 3 mln PLN, czyli komponent „rynkowy”, stanowi część wartości firmy.

W konsekwencji ujęcia straty w kwocie 5 mln PLN zapłać z tytułu zakupu stanowiąca podstawę obliczenia wartości firmy podlega redukcji z 50 mln PLN do 45 mln PLN. W tym przykładzie nie ujmuje się żadnego składnika aktywów, ponieważ umowa zaopatrzeniowa nie stanowi ponownego nabycia praw użytkowania aktywów przekazanych przez JP. Efektem połączenia jednostek gospodarczych jest natomiast rozliczenia uprzednio istniejącej umowy zaopatrzeniowej zawartej między JP i JC.

Fakt uprzedniego ujęcia w sprawozdaniu finansowym JP kwoty związanej z uprzednio istniejącym powiązaniem wpływa na kwotę ujętą jako zysk lub strata z rozliczenia tego powiązania. Załóżmy że MSSF wymagają od JP ujęcia zobowiązania w kwocie 6 mln PLN z tytułu umowy zaopatrzeniowej przed połączeniem jednostek, być może dlatego, że spełniała ona kryteria definicji umowy rodzącej zobowiązania zgodnie z MSR 37. W takiej sytuacji JP ujmuje zysk z rozliczenia w kwocie 1 mln PLN w rachunku wyników na dzień przejęcia (strata w kwocie 5 mln PLN z tytułu umowy pomniejszona o 6 mln PLN uprzednio ujętej straty). Innymi słowy JP rozliczyła ujęte zobowiązanie w kwocie 6 mln PLN z kwotą 5 mln PLN, co dało zysk w kwocie 1 mln PLN.

Przykład 8.5.2.3B

Prawa ponownie nabyte na warunkach rynkowych

X udziela Y prawa prowadzenia działalności pod swoją nazwą w północnym regionie kraju. Dwa lata później X decyduje się na rozszerzenie zakresu działalności i zawiera umowę przejęcia 100% udziałów w Y za cenę 50.000 PLN. Na działalność Y składa się prawo franszyzy (wartość godziwa 20.000 PLN), wykaz klientów (wartość godziwa 10.000 PLN), aktywa i zobowiązania operacyjne (wartość godziwa netto 15.000 PLN) oraz siła robocza (ujęta w wartości firmy) i procesy produkcyjne. W chwili przejęcia prawo franszyzy funkcjonuje na warunkach rynkowych, a zatem X nie ujmuje zysku ani straty z tytułu rozliczenia pozarynkowego. Załóżmy, że prawa franszyzy udzielono na czas określony bez prawa wznowienia.

Zgodnie z MSSF 3(2008) X ujmuje zidentyfikowany składnik aktywów z tytułu ponownie nabytego prawa w wartości godziwej 20.000 PLN. Prawo to zostanie amortyzowane w pozostałym okresie obowiązywania umowy franszyzy.

Wobec tego wartość firmy wyniesie 5.000 PLN (50.000 PLN minus (20.000 PLN + 10.000 PLN + 15.000 PLN)).

Przykład 8.5.2.3C

Prawa ponownie nabyte na warunkach nierynkowych

Okoliczności takie same jak w przykładzie 8.5.2.3B, z tym że warunki umowy franszyzy są korzystne dla X w porównaniu do warunków rynkowych na dzień przejścia, a kwota korzyści wynosi 3.000 PLN.

Jak uprzednio X ujmuje zidentyfikowany składnik aktywów z tytułu ponownie nabytego prawa w wartości godziwej 20.000 PLN. Prawo to zostanie zamortyzowane w pozostałym okresie obowiązywania umowy franszyzy.

Dodatkowo X ujmuje zysk w kwocie 3.000 PLN z rozliczenia umowy, wskutek czego zwiększa kwotę zapłaty wykazaną w rozliczeniu przejścia do 53.000 PLN.

Wobec tego wartość firmy wyniesie 8.000 PLN (53.000 PLN minus (20.000 PLN + 10.000 PLN + 15.000 PLN)).

8.5.2.4 Późniejsze przeszacowanie

Ponownie nabyte prawo ujęte jako składnik wartości niematerialnych podlega amortyzacji w pozostałym okresie obowiązywania umowy związanej z przyznaniem tego prawa. Jednostka przejmująca, która następnie sprzedaje ponownie nabyte prawo stronie trzeciej powinna uwzględnić wartość bilansową składnika wartości niematerialnych w obliczeniu wyniku na sprzedaży. **[MSSF 3(2008).55]** W takich przypadkach należy upewnić się, czy sprzedawany składnik wartości niematerialnych jest tym samym, który został ponownie nabyty. Wobec tego ponowne nabycie „ramowej umowy franszyzy” w procesie połączenia jednostek gospodarczych oraz nadanie praw sub-franszyzy na określonych obszarach geograficznych stronom trzecim wymaga oddzielnego rozliczenia, zaś ramowa umowa franszyzy musi być ujęta w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jednostki przejmującej.

8.5.3 Płatności w formie akcji rozliczane w instrumentach kapitałowych

Jeżeli jednostka przejmująca przyznaje płatności w formie akcji zastępujących akcje jednostki przejmowanej, musi alokować je pomiędzy:

- element stanowiący zapłatę z tytułu transakcji zakupu zapadłych praw do akcji nabytych przed przejściem oraz
- element stanowiący wynagrodzenie za usługi świadczone po przejściu.

W ramach wyjątku od zasady wyceny w wartości godziwej zobowiązania lub instrumenty kapitałowe ujęte przez jednostkę przejmującą oparte są o „wycenę rynkową” zgodnie z MSSF 2 „Płatności w formie akcji”. Płatności w formie akcji omawia się szczegółowo w **punkcie 9.3.4**.

8.5.4 Aktywa przeznaczone do sprzedaży

Jednostka przejmująca ujmuje przejęte aktywa trwale (lub grupy aktywów przeznaczone do zbycia) sklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży na dzień przejścia zgodnie z MSSF 5 „Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży i działalność zaniechana” w wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży według wymogów par. 15-18 Standardu. **[MSSF 3(2008).31]**

8.5.5 Podatek dochodowy

Jednostka przejmująca ujmuje i wycenia aktywa i rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego z tytułu nabytych aktywów i zobowiązań przejętych w wyniku połączenia jednostek zgodnie z MSR 12 „Podatek dochodowy”. **[MSSF 3(2008).24]**

Jednostka przejmująca rozlicza zgodnie z MSR 12 potencjalne skutki podatkowe różnic przejściowych oraz przeniesienia straty podatkowej jednostki przejmowanej na następne okresy, które istnieją na dzień przejścia lub wynikają z przejścia. **[MSSF 3(2008).25]**

Zmiany do MSR 12 związane z ujęciem aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego po przejściu omówiono w **punkcie 11.3.6**. Zasady obowiązujące w okresie przejściowym przedstawiono w **punkcie 15.3.3**.

8.5.6 Świadczenia pracownicze

Jednostka przejmująca ujmuje i wycenia zobowiązanie (lub składnik aktywów, jeśli istnieje) dotyczące świadczeń pracowniczych jednostki przejmowanej zgodnie z MSR 19 „Świadczenia pracownicze”. **[MSSF 3(2008).26]**

8.5.7 Aktywa z tytułu odszkodowania

8.5.7.1 Wycena wstępna

Sprzedający w ramach transakcji połączenia jednostek może na mocy umowy ustalić odszkodowanie na rzecz jednostki przejmującej w związku z nieznanym wynikiem zdarzenia warunkowego lub niepewnością związaną z całością lub częścią określonego składnika aktywów lub zobowiązania. Na przykład sprzedający może przyznać jednostce przejmującej odszkodowanie za straty poniesione w związku z przekroczeniem określonej kwoty zobowiązania wynikającego z wyszczególnionego zdarzenia warunkowego, innymi słowy, sprzedający gwarantuje, że zobowiązanie jednostki przejmującej nie przewyższy określonej kwoty. W rezultacie jednostka przejmująca otrzymuje składnik aktywów z tytułu odszkodowania. **[MSSF 3(2008).27]**

MSSF 3(2008) wymaga ujęcia składnika aktywów z tytułu odszkodowania w tym samym czasie, w którym jednostka przejmująca ujmuje pozycję objętą odszkodowaniem oraz wycenia ten składnik aktywów według zasad mających zastosowanie do tej pozycji, zakładając że odzyskanie aktywów z tytułu odszkodowania jest pewne. Dlatego jeśli odszkodowanie odnosi się do składnika aktywów lub zobowiązania, które jest ujmowane na dzień przejęcia i wyceniane według wartości godziwej na dzień przejęcia, jednostka przejmująca ujmuje na dzień przejęcia składnik aktywów z tytułu odszkodowania i wycenia go według wartości godziwej na dzień przejęcia. **[MSSF 3(2008).27]**

W przypadku składnika aktywów z tytułu odszkodowania wycenianego według wartości godziwej, skutki niepewności związanej z przyszłymi przepływami pieniężnymi w związku z oceną ściągalności uwzględnione są w wartości godziwej i nie ma potrzeby ustalania odpisu aktualizującego z tego tytułu. **[MSSF 3(2008).27]**

W niektórych przypadkach odszkodowanie może odnosić się do składnika aktywów lub zobowiązania, którego dotyczy wyjątek od stosowania zasady ujmowania i wyceny. Na przykład odszkodowanie może dotyczyć zobowiązania warunkowego, które nie jest ujmowane na dzień przejęcia, ponieważ jego wartości godziwej nie można wiarygodnie ustalić na ten dzień. Alternatywnie, odszkodowanie może odnosić się do składnika aktywów lub zobowiązania, wynikającego na przykład ze świadczenia pracowniczego, które jest wyceniane na innej zasadzie niż wartość godziwa na dzień przejęcia. W takiej sytuacji składnik aktywów z tytułu odszkodowania ujmuje się i wycenia przy zastosowaniu założeń zgodnych z przyjętymi do wyceny pozycji, której dotyczy odszkodowanie, w oparciu o ocenę kierownictwa co do ściągalności składnika aktywów z tytułu odszkodowania oraz wszelkich innych wynikających z umowy ograniczeń dotyczących kwoty objętej odszkodowaniem. **[MSSF 3(2008).28]**

Wymóg wyceny składnika aktywów z tytułu odszkodowania przy założeniach zgodnych z wyceną pozycji objętej odszkodowaniem nie musi oznaczać, że ten składnik aktywów i pozycja objęta odszkodowaniem wycenione są w tej samej kwocie. Na przykład odszkodowanie może mieć określony pułap, może stanowić część kwoty ostatecznego rozliczenia, kwotę przewyższającą inną określoną kwotę lub przysługiwać w okresie późniejszym, kiedy pozycja objęta odszkodowaniem podlega rozliczeniu. W takich przypadkach pozycja objęta odszkodowaniem będzie najprawdopodobniej ujęta w innej kwocie niż składnik aktywów z tytułu odszkodowania, ponieważ przepływy pieniężne będą się różnić.

Ujęcie i wycena składnika aktywów i zobowiązania będą jednak określane na jednolitych podstawach, przez odniesienie do odpowiednich Standardów. Wobec tego składnik aktywów z tytułu odszkodowania dotyczący:

- świadczeń pracowniczych będzie wyceniany zgodnie z zasadami MSR 19;
- zobowiązania ujętego w formie rezerwy będzie wyceniany na podstawie MSR 37;
- ekspozycji na podatek dochodowy będzie wyceniany przez odniesienie do MSR 12.

8.5.7.2 Późniejsze przeszacowanie

Na koniec każdego kolejnego okresu sprawozdawczego, jednostka przejmująca wycenia składnik aktywów z tytułu odszkodowania, który był ujęty na dzień przejęcia, w oparciu o tę samą zasadę, co zobowiązanie lub składnik aktywów, których dotyczy odszkodowanie, uwzględniając wszelkie wynikające z umowy ograniczenia tej kwoty odszkodowania oraz, w przypadku składnika aktywów z tytułu odszkodowania, który nie jest w późniejszych okresach wyceniany w wartości godziwej, uwzględniając ocenę kierownictwa dotyczącą ściągalności tego składnika aktywów. Jednostka przejmująca usuwa z bilansu składnik aktywów z tytułu odszkodowania tylko wtedy, gdy zrealizuje ten składnik aktywów, sprzedaje go lub gdy w inny sposób utraci do niego prawo. **[MSSF 3(2008).57]**

Wymogi dotyczące aktywów z tytułu odszkodowania umożliwiają dopasowanie ujętego składnika aktywów do pozycji objętej odszkodowaniem. W większości przypadków oczekuje się, że przeszacowanie zarówno składnika aktywów, jak i zobowiązania zostanie ujęte w wyniku finansowym, choć MSSF 3(2008) nie precyzuje miejsca ujęcia.

9 Identyfikacja i wycena zapłaty

9.1 Przekazana zapłata

MSSF 3(2008) wymaga wyceny zapłaty przekazanej w ramach połączenia jednostek w wartości godziwej. Oblicza się ją jako sumę wartości godziwych następujących pozycji na dzień przejścia:

[MSSF 3(2008).37]

- aktywów przeniesionych przez jednostkę przejmującą;
- zobowiązań wobec poprzednich właścicieli jednostki przejmowanej przejętych przez jednostkę przejmującą oraz
- udziałów kapitałowych wyemitowanych przez jednostkę przejmującą.

Jednakże jakkolwiek część nagród mających postać płatności w formie akcji jednostki przejmującej wymienionych na nagrody należące do pracowników jednostki przejmowanej, które uwzględniono w zapłacie przekazanej przy połączeniu jednostek, wycenia się zgodnie z MSSF 2 „Płatności w formie akcji” (patrz **punkt 9.3.4**). [MSSF 3(2008).37]

Przykłady potencjalnych form zapłaty obejmują środki pieniężne, inne aktywa, przedsięwzięcie lub jednostkę zależną od jednostki przejmującej, *warunkową zapłatę* (patrz **punkt 9.2**), zwykle lub uprzywilejowane instrumenty kapitałowe, opcje, warranty oraz udziały członkowskie *w jednostkach wzajemnych*. [MSSF 3(2008).37]

Zapłata przekazana może obejmować aktywa lub zobowiązania jednostki przejmującej o wartościach bilansowych różnych od ich wartości godziwych na dzień przejścia (na przykład aktywa niepieniężne lub przedsięwzięcie jednostki przejmującej). Jeśli tak, jednostka przejmująca przeszacowuje przekazane aktywa lub zobowiązania do wartości godziwych na dzień przejścia i ujmuje powstały zysk lub stratę w rachunku zysków i strat. [MSSF 3(2008).38]

Ujęcie zysku lub straty z tytułu przeniesionych aktywów lub zobowiązań stanowi konsekwencję zastosowania zasady, że przekroczenie „granicy rachunkowości” stanowi zbycie, co omówiono szczegółowo w punkcie 2.2 niniejszego przewodnika. Jest ono również spójne z definicją kosztów przedstawioną w Słowniku RMSR, gdzie koszt definiuje się jako „zapłaconą kwotę środków pieniężnych lub ich ekwiwalentów lub wartość godziwą innej zapłaty przekazanej w celu nabycia składnika aktywów w momencie jego przejścia...”. W przypadku jednostki zależnej oznaczałoby to datę jej przejścia.

Niekiedy jednak przekazane aktywa i zobowiązania pozostają w łączącej się jednostce po tym, gdy nastąpiło połączenie jednostek (na przykład dlatego, że aktywa i zobowiązania zostały przekazane do jednostki przejmowanej a nie do jej wcześniejszych właścicieli), dlatego jednostka przejmująca utrzymuje nad nimi kontrolę. W tej sytuacji jednostka przejmująca wycenia te aktywa lub zobowiązania w ich wartościach bilansowych bezpośrednio przed dniem przejścia i nie ujmuje zysku ani straty z tytułu aktywów i zobowiązań, nad którymi sprawuje kontrolę zarówno przed, jak i po połączeniu jednostek. [MSSF 3(2008).38]

Zaniechanie przeszacowania aktywów i zobowiązań pozostających w grupie do wartości godziwej powoduje, że wartość firmy będzie odpowiednio niższa niż w sytuacji, gdy aktywa i zobowiązania są przekazywane poza grupę i przeszacowane do wartości godziwej.

9.2 Zapłata warunkowa

9.2.1 Ujęcie na dzień przejścia

Zapłata, którą jednostka przejmująca przekazuje w zamian za jednostkę przejmowaną obejmuje wszelkie aktywa oraz zobowiązania wynikające z ustaleń dotyczących warunkowej zapłaty. [MSSF 3(2008).39] Zapłatę warunkową definiuje się następująco:

Zazwyczaj jest to obowiązek jednostki przejmującej do przekazania dodatkowych aktywów lub udziałów kapitałowych poprzednim właścicielom jednostki przejmowanej w ramach wymiany za objęcie kontroli nad jednostką przejmowaną, pod warunkiem wystąpienia określonych przyszłych zdarzeń lub spełnienia warunków. Jednakże zapłata warunkowa może także dawać jednostce przejmującej prawo do zwrotu wcześniej przekazanej zapłaty, jeśli spełnione zostaną określone warunki. [MSSF 3(2008)(Załącznik A)]

Jednostka przejmująca ujmuje zapłatę warunkową według wartości godziwej na dzień przejęcia jako część zapłaty przekazanej w zamian za jednostkę przejmowaną. **[MSSF 3(2008).39]**

Jednostka przejmująca klasyfikuje obowiązek warunkowej zapłaty jako zobowiązanie lub jako kapitał własny w oparciu o definicję instrumentu kapitałowego i zobowiązania finansowego w paragrafie 11 MSR 32 *Instrumenty finansowe: prezentacja*. **[MSSF 3(2008).40]**

Jednostka przejmująca klasyfikuje jako składnik aktywów prawo do zwrotu wcześniej przekazanej zapłaty, jeśli spełnione zostały określone warunki. **[MSSF 3(2008).40]**

Przykład 9.2.1

Zapłata warunkowa

Jednostka A przejmuje jednostkę B. Zapłatę uiszcza w trzech ratach:

- kwota 1 mln PLN płatna niezwłocznie;
- kwota 0,5 mln PLN płatna po roku, jeżeli zysk brutto za pierwszy rok po przejęciu przekroczy 200.000 PLN oraz
- kwota 0,5 mln PLN płatna po dwóch latach, jeżeli zysk brutto za drugi rok po przejęciu przekroczy 220.000 PLN.

Dwie płatności zależne od poziomu zakładanego zysku to zapłata warunkowa. Na dzień przejęcia wartość godziwa tych płatności szacowana była na 250.000 PLN.

Wobec tego na dzień przejęcia ujmuje się zapłatę w kwocie 1.250.000 PLN.

9.2.2 Rozliczenia po dacie przejęcia

Jak już powiedziano, zapłatę warunkową wycenia się w wartości godziwej na dzień przejęcia. MSSF 3(2008) wprowadza nowe podejście do rozliczania zmian wartości zapłaty warunkowej po dacie przejęcia.

9.2.2.1 Zmiany wynikające z uzyskania dodatkowych informacji dotyczących faktów i okoliczności po dacie przejęcia

Zmiany wynikające z uzyskania przez jednostkę przejmującą dodatkowych informacji dotyczących faktów i okoliczności występujących na dzień przejęcia, które mają miejsce w okresie wyceny (którego maksymalna długość wynosi rok od daty przejęcia) ujmuje się jako korekty pierwotnego rozliczenia przejęcia (a zatem oddziałują na wartość firmy) – patrz **punkt 11.3 [MSSF 3(2008).58]**

9.2.2.2 Zmiany po połączeniu jednostek

Zmiany wynikłe ze zdarzeń po dacie przejęcia (np. realizację założonego zysku lub osiągnięcie określonej ceny akcji przez jednostkę przejętą) nie stanowią korekt okresu wyceny. Rozlicza się je zatem oddzielnie od połączenia jednostek gospodarczych. Jednostka przejmująca rozlicza zmiany wartości godziwej zapłaty warunkowej, które nie są korektami okresu wyceny w następujący sposób:

[MSSF 3(2008).58]

- (a) Warunkowej zapłaty sklasyfikowanej jako kapitał własny nie wycenia się ponownie, a jej późniejsze uregulowanie rozlicza się w ramach kapitału własnego.
- (b) Warunkowa zapłata sklasyfikowana jako składnik aktywów lub zobowiązanie, które:
 - (i) jest instrumentem finansowym objętym zakresem MSR 39 wycenia się w wartości godziwej, a jakkolwiek powstała strata lub zysk ujmuje się w pozycji zysków i strat lub w innych całkowitych dochodach zgodnie z tym MSSF,
 - (ii) nie jest objęte zakresem MSR 39, rozlicza się zgodnie z MSR 37 lub innymi odpowiednimi MSSF.

W praktyce większość zmian zapłaty warunkowej ujmuje się w rachunku zysków i strat. Powyższe wymogi jednak oznaczają, że udziały, niektóre opcje i inne instrumenty kapitałowe wyemitowane przez jednostkę przejmującą nie podlegają przeszacowaniu po początkowym ujęciu w ramach rozliczenia połączenia jednostek gospodarczych.

9.2.3 Implikacje

Wymogi dotyczące zapłaty warunkowej stanowią fundamentalną zmianę w porównaniu do MSSF 3(2004) w dwóch aspektach:

- Zgodnie z MSSF 3(2004) zapłatę warunkową ujmowało się dopiero na dzień przejęcia pod warunkiem spełnienia przez nią kryteriów testu prawdopodobieństwa i rzetelnej wyceny. Jeżeli po dacie przejęcia kwota ta przechodziła pomyślnie tylko jeden test, w późniejszej dacie ujmowano dodatkową zapłatę traktowaną jako korektę wartości firmy. MSSF 3(2008) wymaga wyceny zapłaty warunkowej w wartości godziwej na dzień przejęcia niezależnie do poziomu prawdopodobieństwa lub wiarygodności wyceny celem uzyskania całościowego oglądu stanu zobowiązań; a także
- po określeniu wartości godziwej zapłaty warunkowej na dzień przejęcia wszelkie późniejsze korekty nieodzwierciedlające wartości godziwej na ten dzień lub mające miejsce poza okresem wyceny traktuje się zgodnie z innymi Standardami, co zwykle oznacza przeszacowanie zobowiązań finansowych przez wynik finansowy.

Co ważne, zapłata warunkowa związana z połączeniem jednostek gospodarczych mającym miejsce przed wprowadzeniem zapisów MSSF 3(2008) nadal rozliczana jest zgodnie z MSSF 3(2004), co oznacza, że nadal możliwe jest dokonanie wstecznych korekt pierwotnego rozliczenia takiego połączenia. Szczegóły dotyczące traktowania zapłaty warunkowej związanej z połączeniem jednostek gospodarczych dokonany przed wprowadzeniem MSSF 3(2008) przedstawiono w punkcie 15.3.1.

9.3 Określenie elementów transakcji połączenia jednostek gospodarczych

9.3.1 Ustalenie, co stanowi część transakcji połączenia jednostek

Jednostkę przejmującą oraz jednostkę przejmowaną może łączyć wcześniejsze powiązanie lub inny układ poprzedzający rozpoczęcie negocjacji w sprawie połączenia, lub też w trakcie negocjacji mogły zawrzeć porozumienie odrębne od połączenia jednostek. **[MSSF 3(2008).51]**

W każdej z sytuacji jednostka przejmująca identyfikuje wszelkie kwoty, które nie są częścią tego, co jednostka przejmująca oraz jednostka przejmowana (lub jej poprzedni właściciele) wymienili w ramach połączenia jednostek, tj. kwoty niebędące częścią kwoty przekazanej w zamian za jednostkę przejmowaną. **[MSSF 3(2008).51]**

Jednostka przejmująca jako element zastosowania metody przejęcia ujmuje jedynie zapłatę przekazaną za jednostkę przejmowaną oraz nabyte aktywa i przejęte zobowiązania w zamian za jednostkę przejmowaną. Odrębne transakcje rozlicza się zgodnie z mającym zastosowanie MSSF. **[MSSF 3(2008).51]**

Transakcja zawarta przez jednostkę przejmującą lub w jej imieniu lub którą zawarto głównie na korzyść jednostki przejmującej lub jednostki połączonej, a nie głównie na korzyść jednostki przejmowanej (lub jej poprzednich *właścicieli*) przed połączeniem jednostek, z dużym stopniem prawdopodobieństwem stanowi odrębną transakcję. **[MSSF 3(2008).52]**

Jednostka przejmująca powinna uwzględnić następujące czynniki, które ani się wzajemnie nie wykluczają ani indywidualnie nie rozstrzygają, czy transakcja jest częścią wymiany na jednostkę przejmowaną czy jest transakcją odrębną od połączenia jednostek.

[MSSF 3(2008).B50]

- (a) **Przyczyny zawarcia transakcji** – poznanie przyczyn, dla których strony łączące się zawarły określoną transakcję lub umowę, może doprowadzić do zrozumienia, czy jest ona częścią przekazanej zapłaty oraz nabytych aktywów i przejętych zobowiązań. Jeżeli na przykład transakcja jest zorganizowana głównie na korzyść jednostki przejmującej lub jednostki połączonej nie zaś na korzyść jednostki przejmowanej lub jej właścicieli sprzed połączenia, ta część zapłaconej ceny transakcyjnej (oraz wszelkie odnośne aktywa i zobowiązania) z mniejszym stopniem prawdopodobieństwa stanowi część wymiany w zamian za jednostkę przejmowaną. Dlatego jednostka przejmująca rozlicza tę część odrębnie od połączenia jednostek.

Przykład 9.3.1A

Jednostka przejmująca opłaca koszty zbywcy

W niektórych przypadkach zbywca i jednostka przejmująca mogą uzgodnić, że dla celów podatkowych lub innych celów jednostka przejmująca pokryje koszty sprzedaży poniesione przez zbywcę w transakcji sprzedaży. Choć kwoty te nie trafiają bezpośrednio do zbywcy, stanowią część zapłaty za zakup w procesie łączenia jednostek, ponieważ jednostka przejmująca dokonuje płatności w imieniu zbywcy, co przynosi korzyści przede wszystkim byłym właścicielom. Zasada ta jednak nie obowiązuje w odniesieniu do wszystkich kosztów poniesionych przez jednostkę przejmującą w imieniu własnym w procesie przejęcia. Koszty te należy rozliczać oddzielnie od połączenia jednostek (patrz **punkt 9.3.5**).

- (b) **Kto zainicjował transakcję** – poznanie tego, kto zainicjował transakcję może także doprowadzić do zrozumienia, czy jest ona częścią wymiany w zamian za jednostkę przejmowaną. Na przykład transakcja lub inne zdarzenie zainicjowane przez jednostkę przejmującą może mieć na celu zapewnienie przyszłych korzyści jednostce przejmującej lub jednostce połączonej przy niewielkich lub minimalnych korzyściach dla jednostki przejmowanej lub jej wcześniejszych właścicieli sprzed połączenia. Z drugiej strony transakcja lub umowa zainicjowana przez jednostkę przejmowaną lub jej poprzednich właścicieli z mniejszym stopniem prawdopodobieństwa będzie zawarta na korzyść jednostki przejmującej lub jednostki połączonej i z większym prawdopodobieństwem może stanowić część transakcji połączenia jednostek.

Przykład 9.3.1B

Przejęcie w formie prywatyzacji ze zobowiązaniami wobec pracowników

Przejęcie firmy może mieć formę prywatyzacji. Tego typu transakcje wiążą się niekiedy ze zobowiązaniami nałożonymi przez rząd na jednostkę przejmującą (np. wymóg utrzymania określonego poziomu zatrudnienia, prowadzenia działalności w określonych regionach geograficznych lub osiągnięcia celów założonych w polityce rządu). W niektórych przypadkach warunki takie mogą mieć wpływ na kwotę, którą jednostka przejmująca jest gotowa zapłacić za przejmowaną firmę, a która mogłaby być wyższa, gdyby nie istniały wymienione zobowiązania.

Transakcje takie inicjuje zwykle strona rządowa jako zbywca na własną korzyść (np. w celu osiągnięcia wyznaczonych celów). Wobec tego w wyniku przejęcia takich zobowiązań nie dokonuje się korekty zapłaty za przejęcie. W niektórych przypadkach jednak w ramach połączenia jednostek ujmuje się zobowiązanie pod warunkiem spełnienia określonych kryteriów.

- (c) **Czas przeprowadzenia transakcji** – czas przeprowadzenia transakcji może także doprowadzić do zrozumienia, czy jest ona częścią wymiany w zamian za jednostkę przejmowaną. Na przykład transakcja między jednostką przejmującą i jednostką przejmowaną, która jest dokonywana w trakcie negocjacji warunków połączenia jednostek, mogła być zawarta w związku z rozważaną możliwością połączenia jednostek, aby dzięki tej transakcji jednostce przejmującej lub jednostce połączonej zapewnić przyszłe korzyści ekonomiczne. Jeśli sytuacja taka ma miejsce, jednostka przejmowana lub jej poprzedni właściciele sprzed połączenia mogą nie otrzymać żadnych lub niewielkie korzyści z transakcji z wyjątkiem korzyści, które otrzymają z połączonej jednostki.

Poniżej znajdują się przykłady odrębnych transakcji, których nie uwzględnia się stosując metodę przejęcia:

[MSSF 3(2008).52]

- transakcja, która w efekcie rozlicza wcześniejsze powiązanie między jednostką przejmującą i jednostką przejmowaną (patrz **punkt 8.5.2**);
- transakcja wynagrodzenia pracowników lub poprzednich właścicieli jednostki przejmowanej z tytułu ich przyszłych usług (warunkowa zapłata dla pracowników lub udziałowców sprzedających swoje udziały przedstawiona została w **punkcie 9.3.3**, zaś w odniesieniu do płatności w formie akcji w **punkcie 9.3.4**);
- transakcja dotycząca zwrotu kosztów powiązanych z przejęciem przez jednostkę przejmującą, które zapłaciła jednostka przejmowana lub jej poprzedni właściciele (patrz **punkt 9.3.5**).

9.3.2 Rozliczenie wcześniejszego powiązania między jednostką przejmującą i jednostką przejmowaną przy połączeniu jednostek

Zagadnieniu temu poświęcono **punkt 8.5.2**, w którym omówiono zarówno ponownie nabyte prawa oraz wcześniej istniejące powiązania.

9.3.3 Umowy dotyczące zapłaty warunkowej na rzecz pracowników lub udziałowców sprzedających swoje udziały

Jednostka przejmująca lub zbywająca mogą dokonywać płatności na rzecz pracowników jednostki przejmowanej (którzy mogą, ale nie muszą być udziałowcami sprzedającymi swe udziały), uwarunkowanych wystąpieniem określonych zdarzeń po dacie przejęcia, takich jak kontynuacja zatrudnienia. W takich przypadkach należy określić, jaki element płatności kwalifikuje się jako zapłatę, a jaki dotyczy świadczenia pracy po dacie przejęcia. MSSF 3(2008) dostarcza wskazówek dotyczących takiej alokacji.

W **punkcie 9.3.1** wyjaśniono, że poznanie przyczyn, ze względu na które umowa przejęcia obejmuje zapisy dotyczące płatności warunkowych, strony, która zainicjowała porozumienie i czasu zawarcia porozumienia może być pomocne w ocenie charakteru tego porozumienia.

[MSSF 3(2008).B54]

Aby stwierdzić, czy porozumienie dotyczące płatności na rzecz pracowników lub udziałowców sprzedających swoje udziały stanowi część wymiany na jednostkę przejmowaną lub czy jest transakcją odrębną od połączenia jednostek, jednostka przejmująca rozważa następujące wskazówki:

[MSSF 3(2008).B55]

- (a) **Kontynuacja zatrudnienia** - porozumienie dotyczące warunkowej zapłaty, w którym płatności są automatycznie wstrzymane wraz z zakończeniem zatrudnienia, stanowi wynagrodzenie za usługi świadczone po połączeniu. Porozumienia, w ramach których płatności warunkowe nie są uzależnione od zakończenia zatrudnienia mogą wskazywać, że płatności warunkowe są raczej dodatkową zapłatą a nie wynagrodzeniem.
- (b) **Trwanie kontynuowanego zatrudnienia** – jeśli okres wymaganego zatrudnienia jest zbieżny lub dłuższy od okresu warunkowych płatności, fakt ten może wskazywać, że płatności warunkowe są w istocie wynagrodzeniem.
- (c) **Poziom wynagrodzenia** – sytuacje, w których wynagrodzenie pracownika inne niż płatności warunkowe jest na rozsądnym poziomie w porównaniu z wynagrodzeniem innych kluczowych pracowników w połączonej jednostce może wskazywać, że płatności warunkowe są raczej dodatkową zapłatą a nie wynagrodzeniem.
- (d) **Dodatkowe płatności dla pracowników** – jeżeli udziałowcy sprzedający swoje udziały, którzy nie stają się pracownikami, otrzymują niższe płatności warunkowe w przeliczeniu na jeden udział niż udziałowcy sprzedający swoje udziały, którzy stają się pracownikami połączonej jednostki, fakt ten może wskazywać, że dodatkowe płatności warunkowe na rzecz udziałowców sprzedających swoje udziały, którzy stają się pracownikami, mają charakter wynagrodzenia.
- (e) **Liczba posiadanych udziałów** – odnośna liczba udziałów należących do sprzedających je udziałowców, którzy stają się kluczowymi pracownikami, może stanowić wskaźnik istoty porozumienia dotyczącego zapłaty warunkowej. Jeśli sprzedający swoje udziały udziałowcy, którzy posiadali zasadniczo wszystkie udziały w jednostce przejmowanej, pozostają kluczowymi pracownikami, fakt ten może wskazywać, że porozumienie jest w istocie porozumieniem dotyczącym podziału zysków mającym zapewnić wynagrodzenie z tytułu usług świadczonych po połączeniu. Alternatywnie, jeśli sprzedający swoje udziały udziałowcy pozostają kluczowymi pracownikami i posiadali tylko niewielką liczbę udziałów w jednostce przejmowanej i wszyscy sprzedający udziały udziałowcy otrzymują tę samą kwotę warunkowej zapłaty w przeliczeniu na posiadane udziały, fakt ten może wskazywać, że płatności warunkowe stanowią dodatkową zapłatę.
- (f) **Powiązanie z wyceną** – jeżeli początkowa zapłata przekazana na dzień przejęcia opiera się na dolnej granicy przedziału ustalonego przy wycenie jednostki przejmowanej i formuła warunkowa związana jest ze sposobem wyceny, fakt ten może sugerować, że płatności warunkowe stanowią dodatkową zapłatę. Alternatywnie, jeżeli formuła płatności warunkowej jest spójna z wcześniejszymi ustaleniami dotyczącym podziału zysków, fakt ten może sugerować, że istota porozumienia polega na zapewnieniu wynagrodzenia.
- (g) **Formuła określania zapłaty** – formuła stosowana do ustalenia płatności warunkowych może być pomocna przy ustalaniu istoty porozumienia. Na przykład, jeżeli płatność warunkowa określana jest na podstawie wielokrotności przychodów, fakt ten może sugerować, że obowiązek jest zapłatą warunkową w połączeniu jednostek i że formuła ma na celu określić lub zweryfikować wartość godziwą jednostki przejmowanej. Przeciwnie, zapłata warunkowa, która jest określonym procentem przychodów może sugerować, że obowiązek wobec pracowników ma charakter ustalenia dotyczącego podziału zysków w celu wynagrodzenia pracowników za świadczone usługi.

(h) Inne porozumienia i kwestie – warunki innych porozumień z udziałowcami sprzedającymi swoje udziały (takie jak porozumienia dotyczące niepodejmowania działań konkurencyjnych, umowy niewykonane, umowy konsultingowe oraz umowy leasingowania nieruchomości) oraz podatkowe rozliczenie płatności warunkowych może wskazywać, że płatności warunkowe można przypisać czemuś innemu aniżeli zapłacie za jednostkę przejmowaną. Na przykład w związku z przejściem, jednostka przejmująca może zawrzeć umowę leasingu nieruchomości z istotnym udziałowcem sprzedającym swoje udziały. Jeżeli płatności leasingowe określone w umowie leasingu są znacząco poniżej rynku, niektóre lub wszystkie z płatności warunkowych na rzecz leasingodawcy (udziałowca sprzedającego swoje udziały) wymagane na mocy osobnego porozumienia dotyczącego płatności warunkowych mogą być, w istocie, płatnościami z tytułu użytkowania leasingowanej nieruchomości, które jednostka przejmująca powinna ująć odrębnie w swoim sprawozdaniu finansowym sporządzonym po połączeniu. Przeciwnie, jeżeli umowa leasingu określa płatności leasingowe, które są spójne z warunkami rynkowymi dotyczącymi leasingowanej nieruchomości, porozumienie dotyczące płatności warunkowych na rzecz udziałowca sprzedającego swoje udziały może być zapłatą warunkową w ramach połączenia jednostek.

Przykład 9.3.3A

Zapłata warunkowa na rzecz pracowników ujmowana jako zobowiązanie

[MSSF 3(2008).PI58-PI59]

JC wyznaczyła kandydata na nowego prezesa na zakontraktowany okres dziesięciu lat. Zawarta umowa wymaga, by w przypadku przejścia przed upływem zakontraktowanej kadencji JC zapłaciła kandydatowi 5 mln PLN. Osiem lat później JP przejmuje JC. Na dzień przejścia prezes nadal pełnił swą funkcję, otrzyma zatem dodatkową zapłatę umowną.

W tym przykładzie JC zawarła umowę o pracę przed rozpoczęciem negocjacji dotyczących przejścia, a celem tej umowy było zapewnienie usług pełnionych przez prezesa. Wobec tego nie ma dowodów, że umowa została zawarta przede wszystkim jako źródło korzyści dla JP lub jednostki połączonej. Zobowiązanie do zapłaty 5 mln PLN jest zatem uwzględnione w zastosowanej metodzie połączenia jednostek.

Przykład 9.3.3B

Zapłata warunkowa na rzecz pracowników ujmowana jako wynagrodzenie po przejściu

Sytuacja jest taka sama, jak w przykładzie 9.3.3A, z tym że JC zawarła z prezesem umowę z inicjatywą JP w toku negocjowania połączenia jednostek, a zapłata zależy od tego, czy prezes pozostanie na stanowisku w okresie trzech lat od połączenia firm.

Głównym celem zawartej umowy jest zapewnienie ciągłości pracy prezesa. Ponieważ prezes nie jest udziałowcem, a zapłata zależy od ciągłości zatrudnienia, rozlicza się ją jako wynagrodzenie po przejściu, oddzielnie od zastosowanej metody przejścia.

9.3.4 Wymiana nagród w postaci udziałów posiadanych przez pracowników jednostki przejmowanej na płatności w formie udziałów jednostki przejmującej

9.3.4.1 Omówienie

Jednostka przejmująca może wymienić swoje nagrody w postaci płatności w formie udziałów (akcji) (nagrody zastępcze) na nagrody przyznane pracownikom jednostki przejmowanej. MSSF 3(2008) wprowadza pewne wytyczne i podaje przykłady traktowania nagród w postaci płatności w formie udziałów jako części połączenia jednostek oraz jako wynagrodzenia pracowników.

Wymianę opcji na udziały (akcje) lub inne płatności w formie udziałów (akcji) w związku z połączeniem jednostek rozlicza się jako modyfikację nagród w postaci płatności w formie udziałów (akcji) zgodnie z MSSF 2 *Płatności w formie akcji*. [MSSF 3(2008).B56] Jako opis metody wyceny w MSSF 2, MSSF 3 stosuje termin "wycena w oparciu o rynek".

9.3.4.2 Zobowiązanie jednostki przejmującej do wymiany nagród

Jeżeli jednostka przejmująca jest zobowiązana do zastąpienia nagród jednostki przejmowanej, wówczas całość lub część nagród zastępczych jednostki przejmowanej wycenionych w oparciu o rynek uwzględnia przy wycenie zapłaty przekazanej przy połączeniu jednostek.

[MSSF 3(2008).B56] Podstawę alokacji nagród między wynagrodzenie i usługi świadczone po połączeniu opisano w punkcie 9.3.4.4.

Jednostka przejmująca jest zobowiązana zastąpić nagrody jednostki przejmowanej, jeśli jednostka przejmowana lub jej pracownicy mają możliwość wyegzekwowania tej zamiany. Na przykład zastosowania tego wymogu ma miejsce, gdy jednostka przejmująca jest zobligowana do zastąpienia nagród jednostki przejmowanej, jeżeli zamiana jest wymagana przez:

[MSSF 3(2008).B56]

- (a) warunki umowy przejęcia;
- (b) warunki dotyczące nagród jednostki przejmowanej lub
- (c) mające zastosowanie prawa i przepisy.

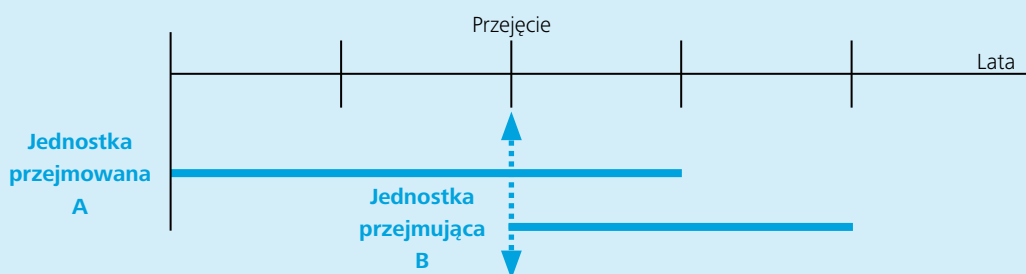
9.3.4.3 Dobrowolne przyznanie nagród przez jednostkę przejmującą

W niektórych sytuacjach nagrody jednostki przejmowanej mogą wygasnąć na skutek połączenia jednostek. Jeżeli jednostka przejmująca zastępuje te nagrody, nawet, jeśli nie jest do tego zobowiązana, wszystkie zastępcze nagrody wycenione w oparciu o rynek ujmuje jako koszt wynagrodzenia w sprawozdaniu finansowym sporządzonym po połączeniu. Oznacza to, że żadne wyceny w oparciu o rynek nagród nie mogą być włączone w wycenę zapłaty przekazanej w ramach połączenia jednostek. **[MSSF 3(2008).B56]**

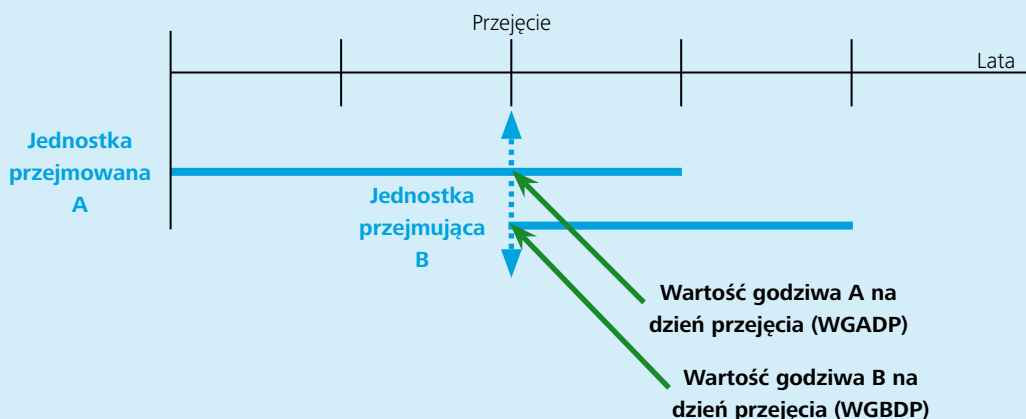
9.3.4.4 Alokacja nagród między wynagrodzenie a usługi świadczone po połączeniu

Wymogi MSSF 3(2008) najlepiej wyjaśnić posługując się przykładem.

Jednostka A przyznała pracownikom opcje na akcje, do których prawa nabywa się pod warunkiem kontynuacji zatrudnienia przez okres trzech lat. Jednostka A rozlicza nagrodę zgodnie z MSSF 2. Po dwóch latach jednostka A przejmuje jednostka B, która ma obowiązek wymiany opcji na akcje na nowe opcje, do których prawa nabywa się po dalszych dwóch latach zatrudnienia.

Etap 1: Aby ustalić część nagrody zastępczej, która jest częścią zapłaty przekazanej za jednostką przejmowaną oraz część tej nagrody, która stanowi wynagrodzenie za usługi świadczone po połączeniu, jednostka przejmująca wycenia zgodnie z MSSF 2 zarówno nagrody zastępcze przyznane przez jednostkę przejmującą jak też nagrody jednostki przejmowanej na dzień przejęcia. **[MSSF 3(2008).B57]**

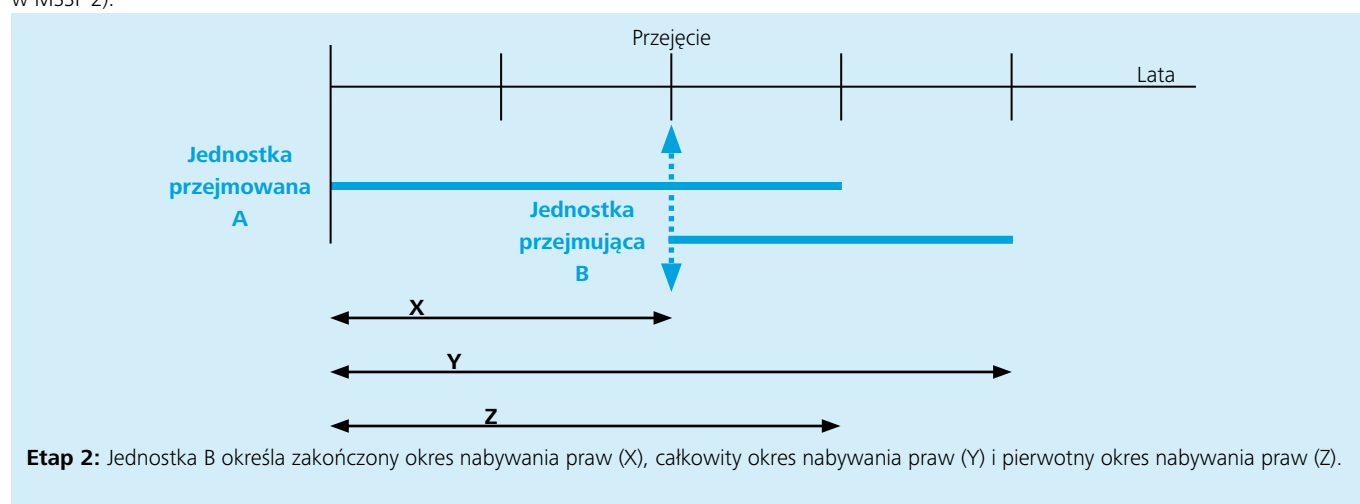

Etap 1: Jednostka B wycenia wartość godziwą pierwotnych opcji na akcje firmy A oraz opcji zastępczych na dzień przejęcia zgodnie z MSSF 2.

Etap 2: Należy wydzielić trzy okresy:

- okres nabywania uprawnień zakończony w dniu przejęcia;
- okres nabywania uprawnień ogółem oraz
- pierwotny okres nabywania uprawnień.

Okres nabywania uprawnień to taki okres, w którym należy spełnić wszystkie warunki uzyskania praw (szczegółowa definicja znajduje się w MSSF 2).

Etap 3: Część nagrody zastępczej, którą można przypisać do usług sprzed połączenia stanowi rynkowa wycena nagrody jednostki przejmowanej pomnożona przez wskaźnik części zakończonego okresu nabywania uprawnień do okresu dłuższego spośród całego okresu nabywania uprawnień lub pierwotnie wyznaczonego okresu nabywania uprawnień do nagrody jednostki przejmowanej. **[MSSF 3(2008).B58]**

Etap 3: Kwota przypisana do zapłaty wynosi:

$$WGADP \times \frac{X}{\text{Wyższa} \cdot z \cdot Y \cdot i \cdot Z}$$

Etap 4: Część nagrody zastępczej, do której nie nabyto uprawnień, i którą można przyporządkować do świadczenia usług po połączeniu i dlatego ujmowanej jako koszt wynagrodzenia w sprawozdaniu finansowym sporządzonym po połączeniu, równa się całkowitej rynkowej wycenie nagrody zastępczej pomniejszonej o kwotę, którą można przypisać do usług świadczonych przed połączeniem. Dlatego jednostka przejmująca przypisuje nadwyżkę rynkowej wyceny nagrody zastępczej nad rynkową wyceną nagrody jednostki przejmowanej do usług po połączeniu i ujmuje tę nadwyżkę jako koszt wynagrodzenia w sprawozdaniu finansowym sporządzonym po połączeniu. Jeżeli okres świadczenia usług nie zostanie przedłużony, koszt ten ujmuje się niezwłocznie. **[MSSF 3(2008).B59]**

Etap 4: Kwota przypisana do usług świadczonych po połączeniu wynosi:

$$WGADP \text{ minus kwota wyliczona na etapie 3}$$

Pozostałe wymogi:

- kwota alokowana jako etap 3 zwiększa zapłatę z tytułu zakupu;
- kwotę alokowaną do usług świadczonych po przejęciu w ramach etapu 4 ujmuje się jako koszty po połączeniu jednostek zgodnie z MSSF 2;
- jednostka przejmująca przypisuje część nagrody zastępczej do usług świadczonych po połączeniu, jeżeli wymaga świadczenia usług po połączeniu, niezależnie od tego, czy pracownicy wykonali wszystkie z usług wymaganych w zamian za nagrody jednostki przejmowanej, do których nabyto uprawnienia przed dniem przejęcia **[MSSF 3(2008).B59]**;

- część nagrody zastępczej, do której nie nabyto uprawnień, i którą można przyporządkować do usług sprzed połączenia jak również część, którą można przyporządkować do usług po połączeniu, powinna odzwierciedlać najlepszy dostępny szacunek liczby nagród zastępczych, w związku z którymi oczekiwane jest nabycie uprawnień. Na przykład, jeśli rynkowa wycena części nagrody zastępczej, którą można przypisać do usług sprzed połączenia wynosi 100 PLN a jednostka przejmująca oczekuje, że uprawnienia zostaną nabyte tylko do 95 % nagrody, kwota uwzględniona w zapłacie przekazanej w ramach połączenia jednostek wynosi 95 PLN **[MSSF 3(2008).B60]**;
- zmiany w szacowanej liczbie nagród zastępczych, co do których oczekuje się, że uprawnienia do nich zostaną nabyte, są odzwierciedlane w koszcie wynagrodzenia za okresy, w których zmiany lub utrata uprawnień następują - a nie jako korekty zapłaty przekazanej w ramach połączenia jednostek **[MSSF 3(2008).B60]**;
- skutki innych zdarzeń, takich jak modyfikacje lub ostateczne decyzje w sprawie nagród uwarunkowane osiągnięciem określonych wyników działalności, które następują po dniu przejęcia, rozlicza się zgodnie z MSSF 2 przy ustalaniu kosztów wynagrodzenia za okres, w którym zdarzenie ma miejsce **[MSSF 3(2008).B60]**;
- te same wymogi dotyczące ustalania części nagrody zastępczej, którą można przypisać do usług sprzed i po połączeniu stosuje się niezależnie od tego, czy nagroda zastępcza jest klasyfikowana jako zobowiązanie czy jako instrument kapitałowy zgodnie z postanowieniami MSSF 2. Wszystkie zmiany w rynkowej wycenie nagród klasyfikowanych jako zobowiązania po dacie przejęcia oraz odnośne skutki podatkowe ujmuje się w sporządzonym po połączeniu sprawozdaniu finansowym jednostki przejmującej w okresach, w których zmiany te miały miejsce **[MSSF 3(2008).B61]**;
- podatek dochodowy z tytułu nagród zastępczych mających postać płatności w formie udziałów (akcji) ujmuje się zgodnie z MSR 12 *Podatek dochodowy* **[MSSF 3(2008).B62]**.

Poniższe przykłady (w których zakłada się, że wszystkie nagrody są klasyfikowane jako kapitał własny) przedstawiają nagrody zastępcze, które jednostka przejmująca miała obowiązek przyznać w następujących okolicznościach:

		Nagrody jednostki przejmowanej	
		Czy przed połączeniem jednostek skończył się okres nabywania praw?	
		Tak	Nie
Nagrody zastępcze Czy pracownicy muszą świadczyć dodatkowe usługi po dacie przejęcia?	Nie muszą	Przykład 9.3.4.4A	Przykład 9.3.4.4D
	Muszą	Przykład 9.3.4.4B	Przykład 9.3.4.4C

Przykład 9.3.4.4A
[MSSF 3(2008).PI62-PI64]

Nagrody jednostki przejmowanej	Okres nabywania praw skończył się przed połączeniem jednostek
Nagrody zastępcze	Po dacie przejęcia nie ma obowiązku świadczenia dodatkowych usług

JP przyznaje nagrody zastępcze w kwocie 110 PLN (wycena oparta o rynek) na dzień przejęcia w zamian za nagrody JC w kwocie 100 PLN (wycena oparta o rynek) na ten sam dzień. Warunkiem przyznania tych nagród nie jest świadczenie usług po przejęciu, a na dzień przejęcia pracownicy JC wykonali wszystkie usługi wymagane do nabycia uprawnień.

Kwota przypisywana do usług świadczonych przed połączeniem to wyceniona w oparciu o rynek kwota nagród JC (100 PLN) na dzień przejęcia. Kwotę tę uwzględniono w zapłacie przekazanej w ramach transakcji połączenia jednostek. Kwota przypisywana do usług świadczonych po połączeniu wynosi 10 PLN, co stanowi różnicę między sumaryczną wartością nagród zastępczych (110 PLN) a częścią przypisaną do usług świadczonych przed połączeniem (100 PLN). Ponieważ prawo do nagrody nie jest uzależnione od świadczenia usług po połączeniu, JP niezwłocznie ujmuje kwotę 10 PLN jako koszt wynagrodzenia w sprawozdaniu finansowym sporządzanym po połączeniu jednostek.

Zastosowanie wcześniej omówionych etapów:

- Etap 1 Wartość godziwa jednostki przejmowanej na dzień przejęcia = 100 PLN
 Wartość godziwa jednostki przejmującej na dzień przejęcia = 110 PLN
- Etap 2 Zakończony okres nabywania uprawnień = (załóżmy) 3 lata
 Pierwotny okres nabywania uprawnień = (załóżmy) 3 lata
 Całkowity okres nabywania uprawnień = (załóżmy) 3 lata
- Etap 3 Kwota alokowana do zapłaty = $100 \times \frac{3}{\text{Wyższa} \cdot z \cdot 3 \cdot i \cdot 3} = 100$
- Etap 4 Kwota alokowana do usług świadczonych po przejęciu = 110-100 = 10

Przykład 9.3.4.4B
[MSSF 3(2008).PI65-PI67]

Nagrody jednostki przejmowanej	Okres nabywania praw skończył się przed połączeniem jednostek
Nagrody zastępcze	Obowiązek świadczenia dodatkowych usług po dacie przejęcia

JP przyznaje nagrody zastępcze, których przyznanie jest uzależnione od świadczenia usług po połączeniu przez okres jednego roku w zamian za płatności w formie akcji przyznane przez JC, do których pracownicy nabyli uprawnienia przed połączeniem jednostek. Wycena obu nagród oparta o rynek wynosi 100 PLN na dzień przejęcia. W momencie przyznania okres nabywania uprawnień w JC wynosił cztery lata. Na dzień przejęcia całkowity okres świadczenia usług przez pracowników TC posiadających niewykonane uprawnienia do nagród wynosił siedem lat od dnia ich przyznania.

Choć pracownicy JC wykonali już wymagane usługi, JP przypisuje część nagrody zastępczej do kosztów wynagrodzenia po połączeniu jednostek zgodnie z par. B59 MSSF 3 ponieważ prawa do nagród zastępczych nabywa się pod warunkiem przepracowania jednego roku po połączeniu jednostek. Całkowity okres nabywania uprawnień wynosi pięć lat – okres nabywania uprawnień do nagród przyznanych pierwotnie przez jednostkę przejmowaną zakończony przed datą przejęcia (cztery lata) plus okres nabywania uprawnień do nagród zastępczych (jeden rok).

Część przypisana do usług świadczonych przed połączeniem równa się opartej o rynek wycenie nagród przyznanych przez jednostkę przejmowaną (100 PLN) pomnożoną przez udział okresu nabywania uprawnień przed połączeniem (cztery lata) w całkowitym okresie nabywania uprawnień (pięć lat). Wobec tego kwota 80 PLN (100 PLN x 4/5 lat) przypisuje się okresowi nabywania uprawnień przed połączeniem jednostek, a zatem uwzględnia w zapłacie przekazanej w chwili połączenia jednostek. Pozostała kwota 20 PLN przypisana jest do okresu nabywania uprawnień po połączeniu i dlatego ujmuje się ją jako koszt wynagrodzenia w sprawozdaniu finansowym JP sporządzonym po połączeniu jednostek.

Zastosowanie wcześniej omówionych etapów:

- Etap 1 Wartość godziwa jednostki przejmowanej na dzień przejęcia = 100 PLN
Wartość godziwa jednostki przejmującej na dzień przejęcia = 100 PLN
- Etap 2 Zakończony okres nabywania uprawnień = 4 lata
Pierwotny okres nabywania uprawnień = 4 lata
Całkowity okres nabywania uprawnień = 5 lata
- Etap 3 Kwota alokowana do zapłaty = $100 \times \frac{4}{\text{Wyższa} \cdot z \cdot 4 \cdot i \cdot 5} = 80$
- Etap 4 Kwota alokowana do usług świadczonych po przejęciu = 100-80 = 20

Przykład 9.3.4.4C
[MSSF 3(2008).PI68-PI69]

Nagrody jednostki przejmowanej	Okres nabywania praw nie skończył się przed połączeniem jednostek
Nagrody zastępcze	Obowiązek świadczenia dodatkowych usług po dacie przejęcia

JP przyznaje nagrody zastępcze, których przyznanie jest uzależnione od świadczenia usług po połączeniu przez okres jednego roku w zamian za płatności w formie akcji przyznane przez JC, do których pracownicy nie nabyli uprawnień przed połączeniem jednostek. Wycena obu nagród oparta o rynek wynosi 100 PLN na dzień przejęcia. W momencie przyznania okres nabywania uprawnień w JC wynosił cztery lata. Na dzień przejęcia całkowity okres świadczenia usług przez pracowników JC wynosił dwa lata, a nabycie uprawnień do nagród wymagało ich świadczenia przez okres kolejnych dwóch lat. Wobec tego tylko część nagród JC można przypisać do usług świadczonych przed połączeniem.

Nabycie praw do nagród zastępczych jest uwarunkowane świadczeniem usług po połączeniu jednostek przez okres jednego roku. Ponieważ pracownicy świadczyli już usługi przez dwa lata, całkowity okres nabywania uprawnień wynosi trzy lata. Część przypisana do usług świadczonych przed połączeniem równa się opartej o rynek wycenie nagród przyznanych przez jednostkę przejmowaną (100 PLN) pomnożoną przez udział okresu nabywania uprawnień przed połączeniem (dwa lata) w całkowitym okresie nabywania uprawnień (trzy lata) lub przez pierwotny okres nabywania uprawnień do nagród w JC (cztery lata). Wobec tego kwotę 50 PLN (100 PLN x 2/4 lata) przypisuje się okresowi nabywania uprawnień przed połączeniem jednostek, a zatem uwzględnia w zapłacie przekazanej w chwili połączenia jednostek. Pozostałą kwotę 50 PLN przypisuje się do usług świadczonych po połączeniu, a zatem ujmuje się jako koszty wynagrodzenia w sprawozdaniu finansowym JP sporządzonym po połączeniu jednostek.

Zastosowanie wcześniej omówionych etapów:

Etap 1 Wartość godziwa jednostki przejmowanej na dzień przejęcia = 100 PLN
 Wartość godziwa jednostki przejmującej na dzień przejęcia = 100 PLN

Etap 2 Zakończony okres nabywania uprawnień = 2 lata
 Pierwotny okres nabywania uprawnień = 4 lata
 Całkowity okres nabywania uprawnień = 3 lata

Etap 3 Kwota alokowana do zapłaty = $100 \times \frac{2}{\text{Wyższa} \cdot z \cdot 4 \cdot i \cdot 3} = 50$

Etap 4 Kwota alokowana do usług świadczonych po przejęciu = 100-50 = 50

Przykład 9.3.4.4D
[MSSF 3(2008).PI70-PI71]

Nagrody jednostki przejmowanej	Okres nabywania praw nie skończył się przed połączeniem jednostek
Nagrody zastępcze	Nie ma obowiązku świadczenia dodatkowych usług po dacie przejęcia

Założmy, że okoliczności odpowiadają tym z przykładu 9.3.4.4C, z tym że JP przyznaje nagrody zastępcze, których przyznanie nie jest uzależnione od świadczenia usług po połączeniu w zamian za płatności w formie akcji przyznane przez JC, do których pracownicy nie nabyli uprawnień przed połączeniem jednostek. Warunki dotyczące nagród przyznanych pierwotnie przez JC nie przewidywały umorzenia pozostałego okresu nabywania uprawnień w momencie zmiany właściciela. (Gdyby warunki przyznania nagród przez JC przewidywały taką możliwość w chwili zmiany właściciela, obowiązywałyby wytyczne przedstawione w punkcie 9.3.4.4A). Oparta o rynek wycena obu nagród wynosi 100 PLN. Ponieważ pracownicy świadczyli już usługi przez okres dwóch lat, a nabycie uprawnień do nagród zastępczych nie wymaga świadczenia usług po połączeniu, całkowity okres nabywania uprawnień wynosi dwa lata.

Część przypisana do usług świadczonych przed połączeniem równa się opartej o rynek wycenie nagród przyznanych przez jednostkę przejmowaną (100 PLN) pomnożoną przez udział okresu nabywania uprawnień przed połączeniem (dwa lata) w dłuższym z dwóch okresów: całkowitym okresie nabywania uprawnień (dwa lata) lub pierwotnym okresie nabywania uprawnień (cztery lata). Wobec tego kwotę 50 PLN (100 PLN x 2/4 lata) przypisuje się okresowi nabywania uprawnień przed połączeniem jednostek, a zatem uwzględnia w zapłacie przekazanej w chwili połączenia jednostek. Pozostałą kwotę 50 PLN przypisuje się okresowi świadczenia usług po połączeniu jednostek. Ponieważ nabycie uprawnień do nagród zastępczych nie wymaga świadczenia usług po połączeniu, JP ujmuje całą kwotę 50 PLN bezpośrednio w kosztach wynagrodzenia w sprawozdaniu finansowym sporządzonym po połączeniu jednostek.

Zastosowanie wcześniej omówionych etapów:

- Etap 1 Wartość godziwa jednostki przejmowanej na dzień przejęcia = 100 PLN
Wartość godziwa jednostki przejmującej na dzień przejęcia = 100 PLN
- Etap 2 Zakończony okres nabywania uprawnień = 2 lata
Pierwotny okres nabywania uprawnień = 4 lata
Całkowity okres nabywania uprawnień = 2 lata
- Etap 3 Kwota alokowana do zapłaty = $100 \times \frac{2}{\text{Wyższa} \cdot z \cdot 4 \cdot i \cdot 3} = 50$
- Etap 4 Kwota alokowana do usług świadczonych po przejęciu = 100-50 = 50

9.3.5 Transakcja zwrotu kosztów powiązanych z przejęciem przez jednostkę przejmującą, które zapłaciła jednostka przejmowana lub jej poprzedni właściciele

Punkt 9.4 jest poświęcony traktowaniu kosztów związanych z przejęciem jako kosztów, co stanowi znaczącą zmianę w porównaniu do poprzedniej wersji MSSF 3. W „Uzasadnieniu wniosków” do MSSF 3(2008) przyznaje się, że zmiana ta umożliwi dokonywanie nadużyć. „Niektóre organy prawodawcze, w tym respondenci Projektu z roku 2005 twierdzą, że jeżeli jednostka przejmująca nie ma możliwości kapitalizacji kosztów związanych z przejęciem w ramach kosztów przejętego przedsiębiorstwa, może tak przekształcać transakcje, by unikać ujmowania tych wydatków w kosztach. Zdaniem niektórych nabywca może np. zwrócić się do zbywcy o dokonanie płatności na rzecz dostawców w swoim imieniu. W celu ułatwienia negocjacji i sprzedaży przedsiębiorstwa zbywca może wyrazić zgodę na dokonanie takich płatności, jeżeli kwota płatna w momencie zakończenia transakcji połączenia jednostek wystarczy do pokrycia kosztów poniesionych w imieniu nabywcy. Gdyby takie ukryte zwroty traktowano jako część wynagrodzenia przekazywanego za przejęcie jednostki, jednostka przejmująca nie ujęłaby ich w kosztach. Zamiast tego mogłaby zawyżyć wartość godziwą jednostki przejmowanej oraz ujętą wartość firmy.

[MSSF 3(2008).UW370]

Aby ograniczyć tego rodzaju obawy w przykładach do MSSF 3(2008) uwzględniono wykaz transakcji, które należy oddzielić od połączenia jednostek – „transakcji dotyczącej zwrotu kosztów powiązanych z przejęciem przez jednostkę przejmującą, które zapłaciła jednostka przejmowana lub jej poprzedni właściciele”. **[MSSF 3(2008).52(c)]** Zatem w przypadku identyfikacji takiej transakcji element ten odejmuje się od zapłaty stanowiącej podstawę obliczenia wartości firmy i ujmuje w kosztach jednostki przejmującej.

9.4 Koszty związane z przejęciem

Koszty powiązane z przejęciem są to koszty, które jednostka przejmująca ponosi, aby doprowadzić do połączenia jednostek. Koszty te obejmują wynagrodzenie za znalezienie, opłaty z tytułu usług doradczych, prawnych, rachunkowości, wyceny oraz opłaty za inne usługi profesjonalne lub doradcze, koszty ogólnej administracji, w tym koszty utrzymania wewnętrznego departamentu ds. przejęć oraz koszty rejestracji i emisji dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych. W ramach MSSF 3(2008) jednostka przejmująca rozlicza związane z przejęciem koszty jako koszt okresu, w którym koszty te są ponoszone w zamian za otrzymane usługi, z jednym wyjątkiem. Koszty emisji dłużnych i kapitałowych papierów wartościowych ujmują się zgodnie z MSR 32 i MSR 39. **[MSSF 3(2008).53]**

Wymóg ten stanowi zmianę w porównaniu do MSSF3(2004), gdzie koszty bezpośrednie uwzględniano w kosztach przejęcia, ale koszty pośrednie już nie. Wyjaśniając tę zmianę w „Uzasadnieniu wniosków” stwierdza się: „Rady doszły do wniosku, że koszty związane z przejęciem nie są kosztami wymiany wartości godziwej między nabywcą a zbywcą przedsiębiorstwa. Są to oddzielne transakcje, w których nabywca płaci za wartość godziwą otrzymanych usług. Rady zauważyły również, że koszty te, niezależnie od tego, czy dotyczyły usług świadczonych przez jednostki zewnętrzne, czy przez personel jednostki przejmującej, nie stanowią aktywów jednostki przejmującej na dzień przejęcia, ponieważ uzyskane korzyści są konsumowane w chwili realizacji usług.” **[MSSF 3(2008).UW366]**

Rada odrzuciła argumenty, że niektórych kosztów nie da się uniknąć lub że nabywca uwzględnia je podejmując decyzję, jaką kwotę jest skłonny zapłacić za jednostkę przejmowaną. Zdaniem Rady kwota, którą zbywca jest skłonny zaakceptować jako zapłatę za zbywane przedsiębiorstwo nie zmienia się w zależności od kosztów ponoszonych przez potencjalnych nabywców. Ponadto kwestię odzyskiwalności poniesionych kosztów uznano za odrębną od „celu wyceny wartości godziwej w znowelizowanych standardach”. **[MSSF 3(2008).UW368]**

Zwraca się uwagę, że zmiana ta powoduje niekonsekwencję w traktowaniu kosztów związanych z przejęciem w ramach połączenia jednostek w porównaniu do traktowania dodatkowych kosztów bezpośrednich ponoszonych np. przy nabyciu rzeczowego majątku trwałego (kapitalizowanych zgodnie z MSR 16 „Rzeczowy majątek trwały”) lub zapasów (kapitalizowanych zgodnie z MSR 2 „Zapasy”). W „Opinii zwrotnej” (Feedback Statement) wydanej wraz z nowymi Standardami Rada stwierdza, że nie widzi powodu odwołania wdrożenia zmiany traktowania kosztów połączenia jednostek.

Sugeruje się, że skoro Rada wprowadziła wymóg odnoszenia w koszty kosztów przejęcia w MSSF 3(2008), dotyczy on wyłącznie sprawozdań finansowych obejmujących rozliczenia połączenia jednostek zgodnie z MSSF 3(2008). Wynika z tego, że wymóg ten nie dotyczy poszczególnych sprawozdań finansowych jednostki inwestującej lub dominującej.

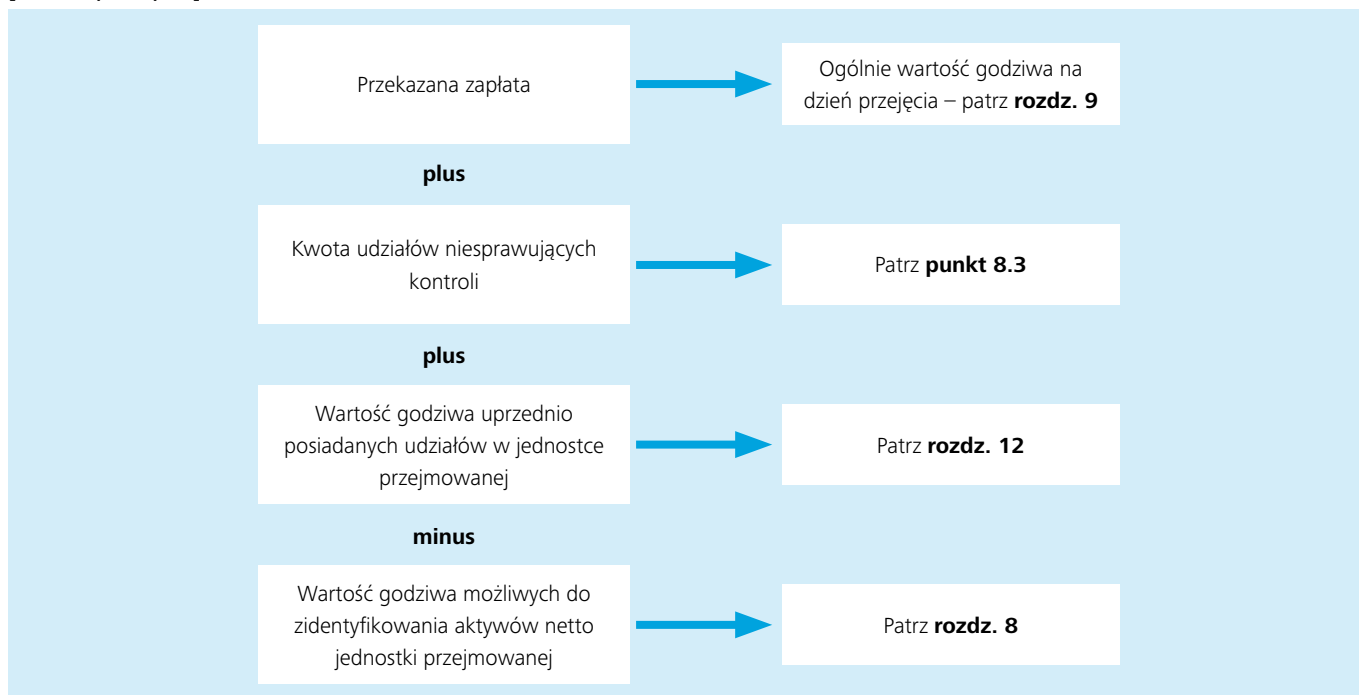
Rada uznała również możliwość dokonywania nadużyć, kiedy to jednostka przejmująca może zwrócić się do zbywcy o pokrycie określonych kosztów związanych z przejęciem w swoim imieniu w zamian za zwiększenie zapłaty za przejmowaną jednostkę uiszczaną w transakcji połączenia jednostek. Sprawie tej poświęcono **punkt 9.3.5.**

10 Ujęcie i wycena wartości firmy lub zysku z okazijnego nabycia

10.1 Wycena wartości firmy lub zysku z okazijnego nabycia

Wartość firmy wynikającą z połączenia jednostek to:

[MSSF 3(2008).32]

Zgodnie z MSSF 3(2004) obliczenia wartości firmy stanowiły porównanie zaledwie dwóch liczb – nadwyżki kosztu połączenia jednostek gospodarczych nad wartością udziałów jednostki przejmującej w wartości godziwej netto możliwych do zidentyfikowania aktywów, zobowiązań i zobowiązań warunkowych. W przypadku połączenia realizowanego etapami wartość firmy określano jako sumę wartości firmy przyrastających na poszczególnych etapach przejęcia.

Podejście zmodyfikowane polega na rozszerzeniu obliczenia do maksimum czterech liczb.

- W **punkcie 8.3** wzmiankowano, że MSSF 3(2008) dopuszcza wycenę udziałów niesprawujących kontroli dwoma sposobami: przez odniesienie do ich udziału w możliwych do zidentyfikowania aktywach netto jednostki przejmowanej lub w wartości godziwej udziałów niesprawujących kontroli. Ten drugi sposób powoduje ujęcie części wartości firmy odpowiadającej udziałom niesprawującym kontroli. Ponieważ udziały niesprawujące kontroli można wyceniać za pomocą metod alternatywnych, konieczne jest uwzględnienie ich w obliczeniu, a także odjęcie całości możliwych do zidentyfikowania aktywów netto jednostki przejmowanej (a nie tylko części tych aktywów należących do jednostki przejmującej). Kwestię tę ilustruje **przykład 10.1**.
- Jak przedstawiono szczegółowo w **punkcie 2.2** niniejszego przewodnika, MSSF 3(2008) za datę połączenia jednostek uznaje się dzień przejęcia kontroli nad jednostką przejmowaną przez jednostkę przejmującą. Rozliczenie połączenia jednostek odzwierciedla zatem wartość godziwą poprzednio posiadanych udziałów w jednostce przejmowanej. Zgodnie z MSSF 3(2004) wartość firmy obliczano oddzielnie dla każdego etapu przejęcia stopniowego. Połączenia jednostek realizowane etapami omówiono szczegółowo w **rozdziale 12**.

Przykład 10.1 Obliczenie wartości firmy

Firma P przejęła firmę Q w dwóch etapach.

- W roku 20X1 P zakupiła 30% udziałów kapitałowych za kwotę 32.000 PLN. W tym okresie wartość godziwa możliwych do zidentyfikowania aktywów netto firmy Q wynosiła 100.000 PLN.
- W roku 20X5 firma P zakupiła kolejne 50% udziałów kapitałowych za kwotę 75.000 PLN. W dniu przejęcia wartość godziwa możliwych do zidentyfikowania aktywów netto firmy Q wynosiła 120.000 PLN. Wartość godziwa pierwotnie przejętych 30% udziałów w Q wynosiła 40.000 PLN, zaś wartość godziwa 20% udziałów niesprawujących kontroli została oszacowana na 28.000 PLN.

Wartość firmy oblicza się - przy założeniu, że P wykazuje udziały niesprawujące kontroli (UNK) w proporcji do aktywów netto lub w wartości godziwej - w następujący sposób:

	UNK @ % aktywów netto	UNK @ % aktywów netto
Wartość godziwa zapłaty	75.000	75.000
Udziały niesprawujące kontroli	24.000	28.000
Uprzednio posiadane udziały	<u>40.000</u>	<u>40.000</u>
	139.000	143.000
Wartość godziwa możliwych do zidentyfikowania aktywów netto	<u>120.000</u>	<u>120.000</u>
Wartość firmy	<u>19.000</u>	<u>23.000</u>

Skutki wyboru dostępnych możliwości wyceny udziałów niesprawujących kontroli omówiono w **punkcie 8.3.2.**

10.2 Sytuacje specjalne

10.2.1 Wymiana udział za udział

W przypadku połączenia jednostek, w którym jednostka przejmująca i jednostka przejmowana (lub jej poprzedni właściciele) wymieniają jedynie udziały kapitałowe, wartość godziwa na dzień przejęcia udziałów kapitałowych jednostki przejmowanej może być bardziej wiarygodnie wyceniona aniżeli wartość godziwa na dzień przejęcia udziałów kapitałowych jednostki przejmującej. Jeśli tak, jednostka przejmująca ustala kwotę wartości firmy poprzez zastosowanie wartości udziałów kapitałowych z dnia przejęcia jednostki przejmowanej zamiast wartości godziwej na dzień przejęcia przekazanych udziałów kapitałowych. **[MSSF 3(2008).33]**

Wykorzystanie wartości godziwej udziałów kapitałowych jednostki przejmowanej jest w tym przypadku rozwiązaniem alternatywnym wobec wyceny wartości godziwej zapłaty przekazanej przez jednostkę przejmującą opartym wyłącznie o wiarygodność wyceny.

Przykład 10.2.1 Zapłata wyceniana za pomocą kapitału własnego jednostki przejmowanej

Nienotowana na giełdzie jednostka private equity przejmuje spółkę giełdową w zamian za instrumenty kapitałowe. Opublikowana cena instrumentów kapitałowych spółki przejmowanej na dzień wymiany będzie zapewne bardziej wiarygodnym wyznacznikiem wartości godziwej niż metody wyceny stosowane do określenia wartości godziwej instrumentów kapitałowych nabywcy.

10.2.2 Połączenia jednostek gospodarczych bez zapłaty

Paragraf 33 MSSF 3(2008) omawia przypadki połączenia jednostek bez uiszczenia zapłaty. Mogą one wystąpić, kiedy jednostka przejmowana ponownie nabywa udziały kapitałowe od innych inwestorów, tak że niezmieniona wielkość udziałów jednostki przejmującej staje się udziałem kontrolnym lub kiedy połączenie odbywa się wyłącznie na podstawie umowy.

Aby ustalić wartość firmy w połączeniu jednostek, w ramach którego nie przekazuje się zapłaty, jednostka przejmująca stosuje wartość godziwą na dzień przejęcia posiadanych udziałów w jednostce przejmowanej ustaloną przy pomocy techniki wyceny zamiast wartości godziwej na dzień przejęcia przekazanej zapłaty. **[MSSF 3(2008).33]**

Jednostka przejmująca powinna wycenić wartość godziwą na dzień przejęcia swego udziału w jednostce przejmowanej przy zastosowaniu jednej lub kilku technik wyceny, które są odpowiednie do okoliczności i w przypadku których dostępne są wystarczające dane. Jeżeli zastosowano więcej niż jedną technikę wyceny, jednostka przejmująca powinna ocenić wyniki tych technik biorąc pod uwagę przydatność i wiarygodność zastosowanych danych wejściowych oraz zakres dostępnych informacji. **[MSSF 3(2008).B46]**

Połączenia jednostek gospodarczych bez uiszczania zapłaty omówiono szczegółowo w **rozdziale 13**.

10.2.3 Jednostki wzajemne

We wcześniejszych rozdziałach niniejszego przewodnika omówiono zmiany obejmujące połączenia jednostek wzajemnych wchodzących w zakres MSSF 3(2008) (**punkt 4.2.3**) oraz sposób określania, kto w takich okolicznościach jest jednostką przejmującą (**punkt 6.3.2**). Niniejszy punkt jest poświęcony kwestiom wyceny.

Przy połączeniu dwóch jednostek wzajemnych jednostka określona jako przejmująca wydaje własne udziały członkowskie w zamian za udziały w jednostce przejmowanej. Jest to forma zapłaty, której wartości godziwej nie da się ustalić w odniesieniu do warunków rynkowych. MSSF 3(2008) uznaje, że łatwiej będzie określić wartość godziwą całości udziałów członkowskich jednostki przejmowanej niż udziałów członkowskich wydanych przez jednostkę przejmującą.

10.2.3.1 Uiszczona zapłata

Wobec tego MSSF 3(2008) stanowi, że jeżeli wartość godziwą kapitału własnego lub udziałów członkowskich w jednostce przejmowanej (lub wartość godziwą jednostki przejmowanej) można wycenić z większą wiarygodnością niż wartość godziwą udziałów członkowskich przekazanych przez jednostkę przejmującą, jednostka przejmująca musi ustalić kwotę wartości firmy poprzez zastosowanie wartości godziwej na dzień przejęcia udziałów kapitałowych jednostki przejmowanej zamiast wartości godziwej na dzień przejęcia udziałów kapitałowych jednostki przejmującej przekazanych jako zapłata. **[MSSF 3(2008).B47]**

Oto przykład zastosowania wartości godziwej jednostki przejmowanej do wyceny zapłaty ze względu na możliwość jej wyceny w sposób bardziej wiarygodny niż wycena zapłaty przekazanej przez jednostkę przejmującą.

10.2.3.2 Podstawa wyceny

Choć jednostki wzajemne są pod wieloma względami podobne do innych jednostek, posiadają specyficzne cechy wynikające z faktu, że ich członkowie są zarazem klientami i właścicielami. Członkowie jednostek wzajemnych zasadniczo oczekują uzyskiwania korzyści z tytułu członkostwa, często w formie zmniejszonych opłat naliczanych za towary i usługi oraz patronackich dywidend. Poziom patronackich dywidend przypisanych do każdego członka często opiera się na kwotach transakcji, które członkowie zrealizowali z jednostką wzajemną w ciągu roku.

[MSSF 3(2008).B48]

Wycena wartości godziwej jednostki wzajemnej powinna uwzględniać założenia, które uczestnicy rynku przyjęliby odnośnie do przyszłych korzyści członkowskich, jak również wszelkie inne odnośne założenia uczestników rynku dotyczące jednostki wzajemnej. Na przykład do ustalenia wartości godziwej jednostki wzajemnej może być stosowany model szacunkowych przepływów pieniężnych. Przepływy pieniężne zastosowane w modelu jako dane wejściowe powinny opierać się na oczekiwanych przepływach pieniężnych jednostki wzajemnej, które prawdopodobnie odzwierciedlają zmniejszenia o korzyści dla członków, takie jak obniżone opłaty za towary i usługi. **[MSSF 3(2008).B49]**

10.2.3.3 Możliwe do zidentyfikowania przejęte aktywa netto

W połączeniu jednostek wzajemnych jednostka przejmująca ujmuje w swoim sprawozdaniu z sytuacji finansowej aktywa netto jednostki przejmowanej jako bezpośrednie zwiększenie kapitału lub kapitału własnego, a nie jako zwiększenie zysków zatrzymanych, co jest spójne ze sposobem, w jaki inne rodzaje jednostek stosują metodę przejęcia. **[MSSF 3(2008).B47]**

Udziały członkowskie przekazane przez jednostkę przejmującą zostaną ujęte bezpośrednio w kapitale własnym. MSSF zwykle nie określa miejsca ujmowania takich pozycji w kapitale własnym. W tym przypadku jednak MSSF 3(2008) podaje, że kwoty tej (równej możliwym do zidentyfikowania aktywom netto jednostki przejmowanej) nie należy ujmować w zysku zatrzymanym.

Przykład 10.2.3.3

Połączenie jednostek wzajemnych

X i Y to instytucje będące własnością członków, którzy otrzymują dywidendę proporcjonalnie do ilości zakupionych towarów. Jednostki te łączą się, przy czym X jest jednostką przejmującą. Członkowie spółdzielni Y stają się członkami spółdzielni X.

Wartość godziwą jednostki Y wyceniono na 500.000 PLN. Wartość godziwa możliwych do zidentyfikowania aktywów netto Y wynosi 400.000 PLN.

X wykazuje przejście Y w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w następujący sposób:

	PLN	PLN
Wn możliwe do zidentyfikowania przejęte aktywa netto	400.000	
Wn wartość firmy	100.000	
Ma wyemitowane udziały członkowskie		500.000

Klasyfikacja udziałów członkowskich jako kapitału własnego lub zobowiązania zależy od zastosowania MSR 32.

10.3 Zakup okazyjny

Okazyjne nabycie to połączenie jednostek, w którym wartość godziwa netto możliwych do zidentyfikowania przejętych aktywów i zobowiązań przewyższa sumę przekazanej zapłaty i udziałów niesprawujących kontroli oraz wartości godziwej poprzednio posiadanych udziałów w jednostce przejmowanej.

Okazyjne nabycie może mieć miejsce na przykład przy połączeniu jednostek, które jest wymuszoną sprzedażą, a sprzedający działa pod przymusem. Jednakże wyjątki od zasady ujmowania lub wyceny określonych pozycji omówione w **rozdziale 8** mogą także prowadzić do ujęcia zysku (lub zmiany kwoty ujętego zysku) z tytułu okazyjnego nabycia. **[MSSF 3(2008).35]**

10.3.1 Rozliczanie zysków z tytułu okazyjnego nabycia

Jeżeli po zastosowaniu wymogów przedstawionych w **punkcie 10.3.2** dane przejście klasyfikuje się jako nabycie okazyjne, jednostka przejmująca ujmuje powstały zysk w rachunku zysków i strat na dzień przejścia. Zysk przypisuje się do jednostki przejmującej. **[MSSF 3(2008).34]**

10.3.2 Konsekwencje identyfikacji nabycia okazyjnego

Wstępne obliczenia jednostki przejmującej zgodnie z MSSF 3(2008) (patrz **punkt 10.1**) mogą wskazywać, że dane przejście jest nabyciem okazyjnym. Standard wymaga, by przed ujęciem zysku jednostka przejmująca oceniła, czy poprawnie zidentyfikowała wszystkie nabyte aktywa i wszystkie przejęte zobowiązania. Jednostka przejmująca ujmuje wszelkie dodatkowe aktywa i zobowiązania, które zidentyfikowała w wyniku tego przeglądu. **[MSSF 3(2008).32]**

Jednostka przejmująca dokonuje przeglądu procedur stosowanych do określenia kwot, których ujęcie na dzień przejścia jest wymagane przez niniejszy MSSF dla wszystkich następujących pozycji:

[MSSF 3(2008).36]

- możliwe do zidentyfikowania nabyte aktywa i przejęte zobowiązania,
- niekontrolujące udziały w jednostce przejmowanej, o ile występują,
- w przypadku połączenia jednostek realizowanego etapami, należący uprzednio do jednostki przejmującej udział kapitałowy w jednostce przejmowanej oraz
- przekazana zapłata.

Celem przeglądu jest zapewnienie, że wycena odpowiednio odzwierciedla wszystkie informacje dostępne na dzień przejścia. **[MSSF 3(2008).36]**

Przykład 10.3.2

Zysk z okazjnego nabycia

[MSSF 3(2008).PI46-PI49]

Dnia 1 stycznia 20X5 roku JP przejmuje 80% udziałów kapitałowych w JC, jednostce prywatnej, w zamian za środki pieniężne w wysokości 150 PLN. Ponieważ poprzedni właściciele JC musieli zbyć inwestycje w tym podmiocie w określonym terminie, nie mieli dosyć czasu, by przedstawić ofertę zakupu wielu potencjalnym nabywcom. Kierownictwo JP wycenia pierwotnie oddzielnie ujmowane możliwe do zidentyfikowania przejęte aktywa i zobowiązania na dzień przejęcia zgodnie z wymogami MSSF 3. Możliwe do zidentyfikowania aktywa wycenia się na 250 PLN, zaś zobowiązania na 50 PLN. JP zatrudnia niezależnego konsultanta, który stwierdza, że wartość godziwa 20% udziałów niesprawujących kontroli w JC wynosi 42 PLN.

Wielkość możliwych do zidentyfikowania aktywów netto JC (200 PLN obliczone jako 250 PLN – 50 PLN) przekracza wartość godziwą przekazanej zapłaty powiększoną o wartość godziwą udziałów niesprawujących kontroli. Wobec tego JP weryfikuje procedury zastosowane do identyfikacji i wyceny przejętych aktywów i zobowiązań oraz do określenia wartości godziwej udziałów niesprawujących kontroli w JC oraz przekazanej zapłaty. Po weryfikacji JP stwierdza, że zastosowane procedury i ich rezultaty były poprawne. JP wycenia zysk z nabycia 80% udziałów w następujący sposób:

	PLN	PLN
Kwota netto możliwych do zidentyfikowania przejętych aktywów (250 PLN – 50 PLN)		200
Minus: Wartość godziwa zapłaty przekazanej za 80% udziałów JP w JC	150	
Plus: Wartość godziwa udziałów niespraw. kontroli w JC	42	192
Zysk z nabycia 80% udziałów		8

JP wykazuje przejęcie JC w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym w następujący sposób:

	PLN	PLN
Wn możliwe do zidentyfikowania przejęte aktywa netto	250	
Ma środki pieniężne		150
Ma przejęte zobowiązania		50
Ma zysk z okazjnego nabycia		8
Ma kapitał własny – udziały niesprawujące kontroli w JC		42

Jeżeli jednostka przejmująca zdecydowała się na wycenę udziałów niesprawujących kontroli w JC na podstawie proporcjonalnego udziału w możliwych do zidentyfikowania aktywach netto jednostki przejmowanej, ujęta wartość udziałów niesprawujących kontroli wyniesie 40 PLN (200 PLN x 0,20). Zysk z okazjnego nabycia wyniesie wówczas 10 PLN (200 PLN – (150 PLN + 40 PLN)).

11 Późniejsze rozliczenia księgowe

11.1 Ogólne zasady późniejszej wyceny i rozliczeń księgowych

Generalnie jednostka przejmująca wycenia i rozlicza nabyte aktywa, przejęte lub powstałe zobowiązania oraz instrumenty kapitałowe wyemitowane w ramach połączenia jednostek zgodnie z innymi MSSF, mającymi zastosowanie do takich pozycji w zależności od ich charakteru.

[MSSF 3(2008).54]

Przykłady innych MSSF zawierających wytyczne dotyczące późniejszej wyceny i ujęcia nabytych aktywów i przyjętych lub zaciągniętych zobowiązań w ramach połączenia jednostek obejmują:

[MSSF 3(2008).B63]

- MSR 38 *Wartości niematerialne* określa rachunkowość w zakresie możliwych do identyfikacji wartości niematerialnych nabytych w ramach połączenia jednostek. Jednostka przejmująca wycenia wartość firmy w kwocie ustalonej na dzień przejęcia pomniejszonej o łączne dotychczasowe odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości.
- MSR 36 *Utrata wartości aktywów* określa rachunkowość w zakresie odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.
- MSSF 4 *Umowy ubezpieczeniowe* zawiera wytyczne dotyczące rachunkowości w późniejszych okresach w zakresie umów ubezpieczeniowych nabytych w ramach połączenia jednostek.
- MSR 12 *Podatek dochodowy* określa rachunkowość w późniejszych okresach w zakresie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego (w tym nieujętych aktywów) oraz zobowiązań z tytułu odroczonego podatku dochodowego nabytych w ramach połączenia jednostek.
- MSSF 2 *Płatności w formie akcji* dostarcza wytyczne na temat późniejszych wycen i rachunkowości w zakresie części nagród zastępczych w postaci płatności w formie udziałów (akcji) wyemitowanych przez jednostkę przejmującą, które można przypisać do przyszłych usług pracowników.
- MSR 27 *Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe* (zmieniony przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości w 2008 r.) dostarcza wytycznych na temat rachunkowości w zakresie zmian w udziale własnościowym jednostki dominującej w jednostce zależnej po objęciu kontroli.

11.2. Szczegółowe wytyczne

MSSF 3(2008) przedstawia szczegółowe wytyczne dotyczące następujących przejętych rodzajów aktywów i zobowiązań oraz instrumentów kapitałowych wyemitowanych w ramach połączenia jednostek:

- ponownie nabyte prawa (patrz **punkt 8.5.2**);
- zobowiązania warunkowe (patrz **punkt 8.5.1**);
- aktywa objęte odszkodowaniem (patrz **punkt 8.5.7**);
- zapłata warunkowa (patrz **punkt 9.2**);
- kapitał własny po połączeniu jednostek. Kwestie te omówiono w **punkcie 11.2**.

11.3 Korekty kwot przybliżonych

MSSF 3(2008) dopuszcza korygowanie pozycji ujętych w pierwotnych rozliczeniach połączenia jednostek w okresie do jednego roku po dacie przejęcia w przypadku pozyskania nowych informacji dotyczących faktów i okoliczności występujących na dzień przejęcia. Wszelkich korekt tego typu dokonuje się retrospektywnie, jak gdyby miały one miejsce w dniu przejęcia.

11.3.1 Zastosowanie kwot przybliżonych

Jeżeli początkowe rozliczenie księgowe połączenia jednostek nie jest zakończone przed końcem okresu sprawozdawczego, w którym połączenie miało miejsce, jednostka przejmująca prezentuje w swoim sprawozdaniu finansowym przybliżone kwoty dotyczące pozycji, których rozliczenie jest niezakończony. **[MSSF 3(2008).45]**

11.3.2 Okres wyceny

Okres wyceny jest okresem następującym po dniu przejęcia, w którym jednostka przejmująca może skorygować przybliżone kwoty ujęte w związku z połączeniem jednostek. **[MSSF 3(2008).46]** Okres wyceny rozpoczyna się w dniu przejęcia, a kończy w momencie, gdy jednostka przejmująca zdobędzie poszukiwane informacje dotyczące faktów i okoliczności występujących na dzień przejęcia i stwierdzi, że nie ma możliwości zdobycia dodatkowych informacji. Okres ten nie może jednak przekroczyć roku od dnia przejęcia. **[MSSF 3(2008).45]**

11.3.3 Zakres dopuszczalnych korekt

W okresie wyceny dopuszcza się korektę następujących elementów:

[MSSF 3(2008).46]

- (a) możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów, przejętych zobowiązań oraz wszelkich niekontrolujących udziałów w jednostce przejmowanej,
- (b) zapłaty przekazanej w zamian za jednostkę przejętą (lub inną kwotę zastosowaną do wyceny wartości firmy),
- (c) w przypadku połączenia jednostek realizowanego etapami, należący uprzednio do jednostki przejmującej udział kapitałowy w jednostce przejmowanej oraz
- (d) powstałą wartość firmy lub zysk na okazyjnym nabyciu.

11.3.4 Korekty retrospektywne

Wszelkich korekt tego typu dokonuje się retrospektywnie, jak gdyby miały one miejsce w dniu przejęcia. Wobec tego dane porównawcze za poprzednie okresy prezentowane w sprawozdaniu finansowym wymagają weryfikacji, w tym zmian umorzenia, amortyzacji oraz innych zmian wpływających na dochody ujęte w związku z zakończeniem początkowego rozliczenia księgowego. **[MSSF 3(2008).49]**

Korekty ujętych pozycji. W okresie wyceny jednostka przejmująca retrospektywnie koryguje prowizoryczne kwoty ujęte na dzień przejęcia, jeśli uzyskano nowe informacje o faktach i okolicznościach, które istniały na dzień przejęcia, które, jeśli byłyby znane, wpłynęłyby na ujęcie tych aktywów i zobowiązań na ten dzień. **[MSSF 3(2008).45]**

Korekty nieujętych pozycji. W okresie wyceny jednostka przejmująca ujmuje także dodatkowe aktywa i zobowiązania, jeśli uzyskano nowe informacje o faktach i okolicznościach, które istniały na dzień przejęcia, które, jeśli byłyby znane, wpłynęłyby na ujęcie tych aktywów i zobowiązań na ten dzień. **[MSSF 3(2008).45]**

Informacje do rozważenia. Jednostka przejmująca analizuje wszystkie odnośne czynniki przy ustalaniu, czy informacje uzyskane po dniu przejęcia powinny skutkować korektą ujętych prowizorycznych kwot lub czy informacje te mają związek ze zdarzeniami, które nastąpiły po dniu przejęcia. Odnośne czynniki obejmują ustalenie dnia, w którym uzyskano dodatkowe informacje oraz tego, czy jednostka przejmująca może zidentyfikować przyczynę zmiany prowizorycznych kwot. Informacje uzyskane wkrótce po dniu przejęcia z większym stopniem prawdopodobieństwa odzwierciedlają okoliczności, które istniały na dzień przejęcia aniżeli informacje uzyskane kilka miesięcy później. Na przykład, o ile nie miało miejsca zdarzenia, które zmieniło wartość godziwą składnika aktywów, to jego sprzedaż stronie trzeciej tuż po dniu przejęcia za kwotę znacząco różną od jego prowizorycznej wartości godziwej na ten dzień, prawdopodobnie wskazuje błąd w ustaleniu prowizorycznej kwoty. **[MSSF 3(2008).47]**

Weryfikacja wartości firmy. Jednostka przejmująca ujmuje zwiększenie (zmniejszenie) prowizorycznej kwoty ujętej dla możliwego do zidentyfikowania składnika aktywów (zobowiązania), poprzez zmniejszenie (zwiększenie) wartości firmy. Jednakże nowe informacje uzyskane w ciągu okresu wyceny mogą czasami prowadzić do korekty prowizorycznych kwot więcej niż jednego składnika aktywów lub zobowiązań. Na przykład jednostka przejmująca mogła przyjąć zobowiązanie do zapłacenia odszkodowań w związku z wypadkiem, który miał miejsce w jednostce przejmowanej, z których całość lub część pokrywa polisa ubezpieczeniowa jednostki przejmowanej. Jeżeli jednostka przejmująca w ciągu okresu wyceny uzyskała nowe informacje na temat wartości godziwej tego zobowiązania na dzień przejęcia, korekta wartości firmy wynikająca ze zmiany ujętej prowizorycznej kwoty tego zobowiązania zostałaby skompensowana (w całości lub w części) przez korespondującą korektę wartości firmy wynikającą ze zmiany ujętej prowizorycznej kwoty roszczenia należnego od ubezpieczyciela. **[MSSF 3(2008).48]**

Przykład 11.3.4

Okres wyceny

[MSSF 3(2008).PI51-PI53]

Założmy, że JP przejmuje JC w dniu 30 września 20X7. JP zamawia niezależną wycenę składnika rzeczowego majątku trwałego przejętego w ramach połączenia jednostek. W chwili zatwierdzenia przez JP sprawozdania finansowego za rok zakończony 31 grudnia 20X7 wycena ta nie jest jeszcze gotowa. W sprawozdaniu finansowym zatem JP ujmuje prowizoryczną kwotę wartości godziwej tego składnika aktywów – 30.000 PLN. Na dzień przejęcia pozostały okres użyteczności tego składnika wynosił pięć lat. Pięć miesięcy po dacie przejęcia JP otrzymała niezależną wycenę, według której wartość tego składnika aktywów na dzień przejęcia wynosiła 40.000 PLN.

W sprawozdaniu finansowym za rok zakończony 31 grudnia 20X8 JP retrospektywnie skorygowała informacje z roku poprzedniego, 20X7 w następujący sposób:

- (a) wartość bilansowa rzeczowego majątku trwałego na dzień 31 grudnia 20X7 roku została zwiększona o 9.500 PLN. Jest to korekta wartości godziwej na dzień przejęcia w kwocie 10.000 PLN pomniejszonej o dodatkową amortyzację, która zostałaby ujęta, gdyby wartość godziwa danego składnika aktywów na dzień przejęcia została ujęta w odpowiedniej kwocie (500 PLN amortyzacji za trzy miesiące);
- (b) kwota bilansowa wartości firmy na dzień 31 grudnia 20X7 została zmniejszona o 10.000 PLN oraz
- (c) koszty amortyzacji za rok 20X7 zwiększyły się o 500 PLN.

Zgodnie z par. B67 MSSF 3 JP ujawnia:

- (a) w sprawozdaniu finansowym za rok 20X7 informację, że wstępne rozliczenie połączenia jednostek nie zostało zakończone ze względu na toczący się proces wyceny rzeczowego majątku trwałego oraz
- (b) w sprawozdaniu finansowym za rok 20X8 kwoty i wyjaśnienia korekt kwot prowizorycznych ujętych w bieżącym okresie sprawozdawczym. Wobec tego JP ujawnia, że dane porównawcze za rok 20X7 zostały skorygowane retrospektywnie w celu zwiększenia wartości godziwej składnika rzeczowego majątku trwałego na dzień przejęcia o 9.500 PLN, co zostało skompensowane redukcją wartości firmy o 10.000 PLN i zwiększeniem kosztów amortyzacji o 500 PLN.

11.3.5 Korekty po okresie wyceny

Po zakończeniu okresu wyceny jednostka przejmująca dokonuje przeglądu księgowego rozliczenia połączenia jednostek wyłącznie w celu skorygowania błędów zgodnie z MSR 8 *Zasady (polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów*.

[MSSF 3(2008).50]

11.3.6 Podatek odroczony wynikający z połączenia jednostek

Wymogi MSSF 2(2008) spowodowały konieczność modyfikacji MSR 12 *Podatek dochodowy*. Poza zmianami terminologicznymi wprowadzono następującą znaczącą zmianę dotyczącą ujmowania odroczonego podatku dochodowego przejętego w procesie połączenia jednostek:

[MSR 12.68 (modyfikacja wynikająca z MSSF 3(2008).C4)]

- Nabyte korzyści z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujęte w okresie wyceny, które wynikają z nowych informacji o faktach i okolicznościach występujących na dzień przejęcia, stosuje się do zmniejszenia wartości bilansowej jakiegokolwiek wartości firmy związanej z tym przejęciem. Jeśli wartość bilansowa tej wartości firmy wynosi zero, to pozostałe korzyści z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmuje się w rachunku zysków i strat.
- Wszelkie pozostałe nabyte zrealizowane korzyści z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmuje się w rachunku zysków i strat (lub poza rachunkiem zysków i strat, jeśli wymaga tego MSR 12).

Przed tą poprawką zgodnie z MSR 12 późniejsza realizacja podatku odroczonego przejętego w ramach połączenia jednostek zmniejszała wartość bilansową wartości firmy do kwoty, która zostałaby ujęta, gdyby podatek odroczony ujęto jako możliwy do zidentyfikowania składnik aktywów na dzień przejęcia, niezależnie od daty realizacji.

Szczegółowe postanowienia przejściowe dotyczące tej zmiany omówiono w **punkcie 15.3.3**.

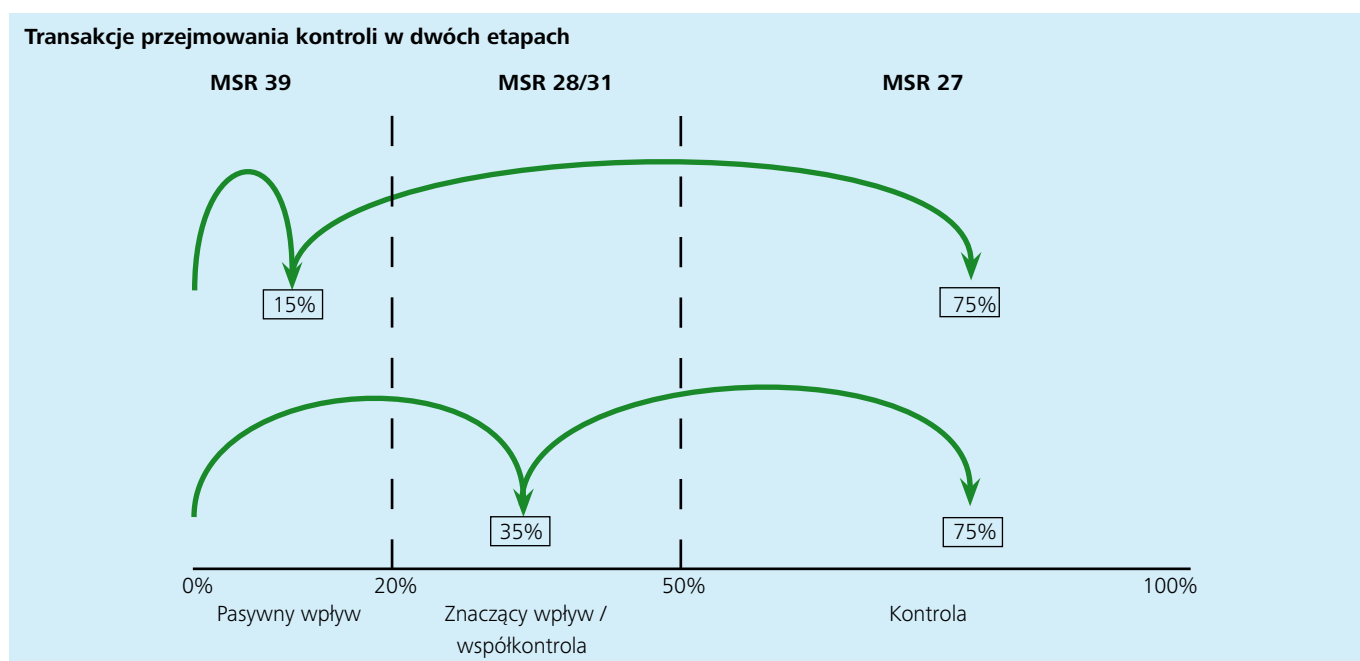
12 Przejęcie etapami i częściowe zbycie

Niniejszy rozdział nie ogranicza się do omówienia przypadków połączenia jednostek, w których kontrola przekazywana jest w toku dwóch lub więcej oddzielnych transakcji (zwanym „połączeniem jednostek realizowanym etapami”). Przedstawiamy również inne rodzaje transakcji częściowego przejęcia lub zbycia.

Zmiany do MSSF 3 oraz MSR 27 wprowadzone w 2008 roku szczególnie znacząco oddziaływały na tego typu transakcje. Ich zasady przedstawiono w **rozdziale 2** niniejszego przewodnika.

12.1 Przejęcie kontroli w formie kilku transakcji

W tym punkcie omawiamy zwiększenie inwestycji kapitałowych do poziomu udziału sprawującego kontrolę w odniesieniu do: aktywów finansowych zgodnie z MSR 39, jednostek stowarzyszonych zgodnie z MSR 28 i jednostek współkontrolowanych zgodnie z MSR 31.

Stosuje się następujące zasady:

- połączenie jednostek ma miejsce tylko w przypadku transakcji, w której jedna jednostka przejmuje kontrolę nad inną **[MSSF 3(2008)(Załącznik A)]**;
- możliwe do zidentyfikowania aktywa netto jednostki przejmowanej przeliczają się do wartości godziwej na dzień przejęcia (tj. na dzień przekazania kontroli) **[MSSF 3(2008).18]**;
- udziały niekontrolujące wycenia się na dzień przejęcia zgodnie z jedną z dwóch opcji dopuszczonych w MSSF 3(2008) **[MSSF 3(2008).19]**;
- poprzednio posiadane udziały kapitałowe w jednostce przejmowanej, sklasyfikowane jako aktywa finansowe zgodnie z MSR 39 traktuje się tak, jak gdyby zostały zbyte i ponownie przejęte w wartości godziwej na dzień przejęcia. Wobec tego przeliczają się je do wartości godziwej na dzień przejęcia, a zysk lub stratę z przeliczania ujmuje się w rachunku zysków i strat. Zgodnie z zasadą traktowania jak bezpośredniego zbycia wcześniej posiadanych udziałów kapitałowych zmiany wartości tych udziałów uprzednio ujęte w innych całkowitych dochodach (np. wskutek klasyfikacji inwestycji jako dostępnej do sprzedaży) przenosi się z kapitału własnego do rachunku zysków i strat **[MSSF 3(2008).42]**.
- Poprzednio posiadane udziały kapitałowe w jednostce przejmowanej, sklasyfikowanej jako jednostka stowarzyszona zgodnie z MSR 28 lub jako jednostka współkontrolowana zgodnie z MSR 31 traktuje się tak, jak gdyby zostały zbyte i ponownie przejęte w wartości godziwej na dzień przejęcia. Wobec tego przeliczają się je do wartości godziwej na dzień przejęcia, a zysk lub stratę w porównaniu do wartości bilansowej określonej zgodnie z MSR 28 lub MSR 31 ujmuje się w rachunku zysków i strat. Kwoty ujęte uprzednio w innych całkowitych dochodach, które po zbyciu zostałyby przeniesione do rachunku zysków i strat przenosi się z kapitału własnego do rachunku zysków i strat **[MSSF 3(2008).42]**.
- Wartość firmy (lub zysk z okazynego nabycia) wycenia się następująco: **[MSSF 3(2008).32]**

Zapłata przekazana w zamian za objęcie kontroli

plus

Kwota udziałów niesprawujących kontroli (w obu opcjach)

plus

Wartość godziwa poprzednio posiadanych udziałów
kapitałowych

minus

Wartość godziwa możliwych do zidentyfikowania aktywów
netto jednostki przejmowanej (100%)

Przykład 12.1A – Przekształcenie aktywów finansowych (zgodnie z MSR 39) w jednostkę zależną

Jednostka A nabyła 75% udziałów kontrolujących w jednostce B w dwóch etapach.

- W roku 20X1 jednostka A zakupiła 15% udziałów kapitałowych za kwotę 10.000 PLN. Udziały te zaklasyfikowała zgodnie z MSR 39 jako dostępne do sprzedaży. Od roku 20X1 do końca 20X5 firma A ujęła zwiększenie wartości godziwej w kwocie 2.000 PLN w innych całkowitych dochodach.
- W roku 20X6 jednostka A zakupiła dalszych 60% udziałów kapitałowych za kwotę 60.000 PLN. Zidentyfikowała aktywa netto w jednostce B w wartości godziwej 80.000 PLN i zdecydowała o wycenie udziałów niesprawujących kontroli według udziału w aktywach netto. Na dzień przejścia wartość godziwa uprzednio posiadanych 15% udziałów wynosiła 12.500 PLN.

W roku 20X6 jednostka A ujmie w rachunku zysków i strat kwotę 2.500 PLN stanowiącą:	PLN
zysk ze "zbycia" 15% inwestycji (12.500 PLN – 12.000 PLN)	500
zysk ujęty uprzednio w ICD (12.000 PLN – 10.000 PLN)	<u>2.000</u>
Razem	<u>2.500</u>

W roku 20X6 spółka A wyceni wartość firmy w następujący sposób:	PLN
Wartość godziwa zapłaty przekazanej w zamian za udziały sprawujące kontrolę	60.000
Udziały niesprawujące kontroli (25% x 80.000 PLN)	20.000
Wartość godziwa poprzednio posiadanych udziałów	<u>12.500</u>
Podsuma	92.500
Minus: wartość godziwa aktywów netto jednostki przejmowanej	<u>(80.000)</u>
Wartość firmy	<u>12.500</u>

Przykład 12.1B – Przekształcenie jednostki stowarzyszonej w zależną

Jednostka C nabyła 75% udziałów kontrolujących w jednostce D w dwóch etapach:

- W roku 20X1 jednostka C zakupiła 40% udziałów kapitałowych za kwotę 40.000 PLN. Zgodnie z MSR 28 sklasyfikowała je jako jednostkę stowarzyszoną. W dniu zakupu wartość godziwa możliwych do zidentyfikowania aktywów netto firmy D wynosiła 80.000 PLN. W latach 20X1 – 20X6 C rozliczyła swój udział w zysku zatrzymanym w kwocie 5.000 PLN i uwzględniła swój udział zysku z przeszacowania zgodnie z MSR 16 w kwocie 3.000 PLN w innych całkowitych dochodach (ICD). Wobec tego w 20X6 roku wartość bilansowa udziałów C w D wyniosła 48.000 PLN.
- W roku 20X6 jednostka C zakupiła dalszych 35% udziałów kapitałowych za kwotę 55.000 PLN. Zidentyfikowała aktywa netto w D w wartości godziwej 110.000 PLN i zdecydowała o wycenie udziałów niesprawujących kontroli w wartości godziwej 30.000 PLN. Na dzień przejęcia wartość godziwa uprzednio posiadanych 40% udziałów wynosiła 50.000 PLN.

W roku 20X6 (bez uwzględnienia zysków sprzed przejęcia) spółka C wykaże w rachunku zysków i strat kwotę 2.000 PLN wyliczoną jako:	PLN
Wartość godziwa poprzednio posiadanych udziałów	50.000
Minus: wartość bilansowa zgodnie z MSR 28	<u>48.000</u>
Razem	<u>2.000</u>

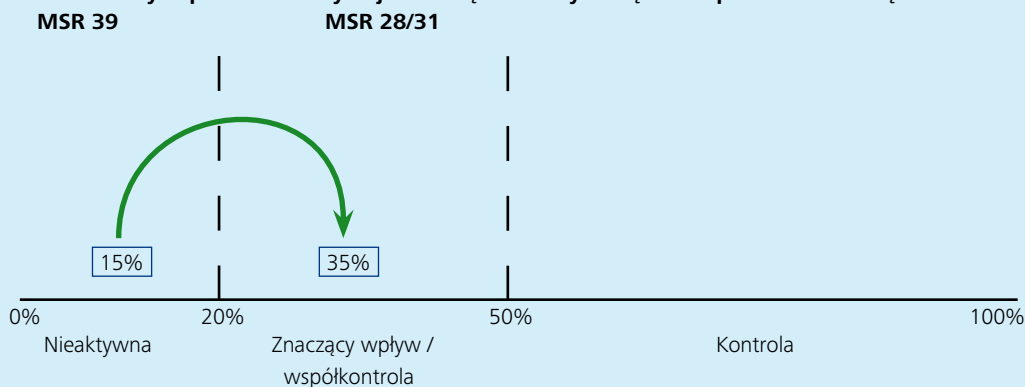
Zysk z przeszacowania w kwocie 3.00 PLN, uprzednio ujęty w ICD, nie został przeniesiony do rachunku zysków i strat, ponieważ nie podlegałby reklasyfikacji w przypadku sprzedaży udziałów w D.

W roku 20X6 spółka C wyceni wartość firmy w następujący sposób:	PLN
Wartość godziwa zapłaty przekazanej w zamian za udziały sprawujące kontrolę	55.000
Udziały niesprawujące kontroli (wartość godziwa)	30.000
Wartość godziwa poprzednio posiadanych udziałów	<u>50.000</u>
Podsuma	135.000
Minus: wartość godziwa aktywów netto jednostki przejmowanej	<u>(110.000)</u>
Wartość firmy	<u>25.000</u>

12.2 Przekształcenie składnika aktywów finansowych w jednostkę stowarzyszoną lub współkontrolowaną

Choć dokonano koniecznych modyfikacji MSR 28 i MSR 31 zawierających wymóg przeszacowania udziałów rezydualnych do wartości godziwej po zbyciu, nie uregulowano kwestii inwestycji kapitałowych klasyfikowanych jako aktywa finansowe zgodnie z MSR 39 i zwiększanych tak, że przekształcają się w jednostkę stowarzyszoną zgodnie z MSR 28 lub współkontrolowaną zgodnie z MSR 31.

Składnik aktywów finansowych przekształcony w jednostkę stowarzyszoną lub współkontrolowaną

W przypadku utraty kontroli i zachowania inwestycji w jednostce stowarzyszonej /współkontrolowanej, MSR 27(2008) wymaga wyceny tej inwestycji w wartości godziwej, którą należy następnie stosować jako koszt zakładany. MSR 27(2008).37 stanowi, że „wartość godziwą inwestycji utrzymanej w byłej jednostce zależnej na dzień utraty kontroli uznaje się jako (...) koszt w momencie początkowego ujęcia inwestycji w jednostce stowarzyszonej lub jednostce współkontrolowanej”.

Pojawia się pytanie, czy zasady stosowane do częściowego zbycia i przejmowania kontroli etapami należy stosować również do nabywanych etapami udziałów rozliczanych w kapitale własnym lub konsolidowanych proporcjonalnie. MSR 28.20 stwierdza: „Wiele procedur właściwych dla metody praw własności jest zbliżonych do procedur konsolidacyjnych przedstawionych w MSR 27. Co więcej, zasady leżące u podstaw procedur stosowanych przy ujmowaniu przejęć jednostek zależnych stosuje się przy operacjach nabywania inwestycji w jednostkach stowarzyszonych”.

W sprzeczności z tym stoi MSR 28.11, który nie został zmodyfikowany i głosi: „Zgodnie z metodą praw własności inwestycja w jednostce stowarzyszonej jest ujmowana początkowo w cenie nabycia...”, co można rozumieć jako wymóg odwrócenia przeszacowania dokonanego zgodnie z MSR 39 przy pierwotnym rozliczeniu kapitału.

Opracowując MSSF 3(2008) Rada rozważała tę kwestię, ale nie wypracowała rozwiązania.

12.3 Transakcje między jednostką dominującą a udziałami niesprawującymi kontroli

Po przejściu kontroli dalsze transakcje polegające na przejmowaniu przez jednostkę dominującą udziałów z pakietów niesprawujących kontroli lub zbyciu udziałów bez utraty kontroli nad jednostką zależną są ujmowane jako transakcje kapitałowe (tj. jako transakcje z właścicielami działającymi jako właściciele jednostki). [MSR 27(2008).30] Dalej czytamy:

[MSR 27(2008).31]

- W celu odzwierciedlenia zmian we względnych udziałach w jednostce zależnej należy dokonać korekty wartości bilansowej udziałów kontrolujących oraz udziałów niekontrolujących.
- Wszelkie różnice pomiędzy kwotą korekty udziałów niekontrolujących a wartością godziwą kwoty zapłaconej lub otrzymanej odnosi się bezpośrednio na kapitał własny i przypisuje do właścicieli jednostki dominującej.
- Nie dokonuje się dalszych korekt bilansowej kwoty wartości firmy ani nie ujmuje zysku czy straty w rachunku wyników.

Możliwość wyceny udziałów niesprawujących kontroli w wartości godziwej lub proporcjonalnie do udziału w możliwych do zidentyfikowania aktywach netto jednostki przejmowanej przewidziana w MSSF 3(2008) jest dostępna również w przypadku połączenia jednostek.

MSR 27(2008) nie zawiera szczegółowych wytycznych dotyczących wyceny kwoty alokowanej do jednostki dominującej i do udziałów niesprawujących kontroli dla odzwierciedlenia zmiany względnych udziałów w jednostce zależnej w przypadku transakcji między jednostką dominującą a udziałami niesprawującymi kontroli. Możliwe jest użycie kilku metod. W większości przypadków jednak najlepsze wydaje się ujęcie wszelkich różnic między kwotami bilansowymi wartości godziwej wniesionej zapłaty i wartości udziałów niesprawujących kontroli bezpośrednio w kapitale własnym przypisywanym właścicielom jednostki dominującej.

MSR 32.35 wymaga ujmowania kosztów transakcji kapitałowych w kapitale własnym. Wobec tego koszty związane z transakcją między jednostką dominującą a udziałami niesprawującymi kontroli ujmowane są w kapitale własnym.

Konieczne jest zatem sporządzenie zestawienia ukazującego wpływ wszelkich zmian w udziałach własnościowych jednostki dominującej w jednostce zależnej, które nie skutkują utratą kontroli. **[MSR 27(2008).41(e)]**

12.3.1 Skutki wyboru sposobu wyceny udziałów niesprawujących kontroli

Korekta wartości bilansowej udziałów niesprawujących kontroli oraz wynikająca stąd korekta kapitału własnego po dokonaniu transakcji z jednostką dominującą zależą od wyboru sposobu wyceny udziałów niesprawujących kontroli na dzień przejęcia. Rada wyjaśnia tę różnicę w następujący sposób:

„Trzecia różnica [wynikająca z wybranego sposobu wyceny udziałów niesprawujących kontroli] pojawia się, kiedy jednostka przejmująca w późniejszym okresie nabywa część (lub całość) udziałów posiadanych przez udziałowców niesprawujących kontroli. W przypadku przejęcia udziałów niesprawujących kontroli, przypuszczalnie w cenie ich wartości godziwej, kapitał własny grupy redukuje się o procentowy udział udziałów niesprawujących kontroli w nieujętych zmianach wartości godziwej aktywów netto przedsiębiorstwa z uwzględnieniem wartości firmy. Jeżeli udziały niesprawujące kontroli wyceniono proporcjonalnie do ich udziału w możliwych do zidentyfikowania aktywach netto jednostki przejmowanej, nie w wartości godziwej, obniżka kwoty kapitału własnego przypisanego jednostce przejmowanej będzie większa. Kwestii tej poświęcone są rozważania RMSR dotyczące proponowanych modyfikacji MSR 27.

[MSSF 3(2008).UW218]

Różnicę tę ilustrują poniższe przykłady.

Przykład 12.3.1A

Przejęcie udziałów niesprawujących kontroli przez jednostkę dominującą

W roku 20X1 spółka A przejęła 75% udziałów w spółce B za kwotę 90.000 PLN. Wartość godziwa możliwych do zidentyfikowania aktywa netto jednostki B wynosiła 100.000 PLN. Wartość godziwa 25% udziałów niesprawujących kontroli (UNK) wynosiła 28.000 PLN. Zgodnie z dwoma różnymi sposobami wyceny udziałów niesprawujących kontroli wartość firmy oblicza się następująco:

	UNK @ % aktywów netto PLN	UNK @ % aktywów netto PLN
Wartość godziwa zapłaty	90.000	90.000
Udziały niesprawujące kontroli	<u>25.000</u>	<u>28.000</u>
	115.000	118.000
Wartość godziwa aktywów netto	<u>100.000</u>	<u>100.000</u>
Wartość firmy	<u>15.000</u>	<u>18.000</u>

W kolejnych latach wartość aktywów netto jednostki B wzrosła o 20.000 PLN do kwoty 120.000 PLN, co znajduje następujące odzwierciedlenie w wartości bilansowej kapitału własnego przypisanego do udziałów niesprawujących kontroli:

	UNK @ % aktywów netto PLN	UNK @ % aktywów netto PLN
Udziały niesprawujące kontroli na dzień przejęcia	25.000	28.000
Zwiększenie (25% x 20.000 PLN)	<u>5.000</u>	<u>5.000</u>
Wartość bilansowa	<u>30.000</u>	<u>33.000</u>

W roku 20X6 firma A dokupiła 25% udziałów kapitałowych będących w posiadaniu udziałowców niesprawujących kontroli za kwotę 35.000 PLN. Kapitał własny zostanie skorygowany następująco:

	UNK @ % aktywów netto PLN	UNK @ % aktywów netto PLN
Wartość godziwa zapłaty	35.000	35.000
Wartość bilansowa udziałów niesprawujących kontroli	<u>30.000</u>	<u>33.000</u>
Ujemna zmiana kapitału własnego jednostki dominującej	<u>5.000</u>	<u>2.000</u>

Przyjmuje się, iż udziały niesprawujące kontroli są proporcjonalnie redukowane. Zgodnie z opcją wartości godziwej, wartość zamknięcia stanowi 10/25 wartości godziwej na dzień przejęcia (11.200) plus 10% wartości wynikającej ze zmiany w aktywach netto od momentu przejęcia (2.000).

Przykład 12.3.1B

Przejęcie części udziałów niesprawujących kontroli przez jednostkę dominującą

Fakty te same co w przykładzie 12.3.1A, z tym że jednostka A nie przejmuje całości, a jedynie 15% udziałów niesprawujących kontroli za kwotę 21.000 PLN. Korekta wartości bilansowej udziałów niesprawujących kontroli będzie wyglądała następująco:

	UNK @ % aktywów netto PLN	UNK @ % aktywów netto PLN
Bilans jak w przykładzie 12.3.1A	30.000	33.000
Przeniesienie do jednostki dominującej (15/25 tys.)*	<u>18.000</u>	<u>19.800</u>
10% udziałów z poprzednich okresów	<u>12.000</u>	<u>13.200</u>
Korekta kapitału własnego:		
Wartość godziwa zapłaty	21.000	21.000
Zmiana stanu udziałów niesprawujących kontroli (jw.)	<u>18.000</u>	<u>19.800</u>
Zmiana ujemna	<u>3.000</u>	<u>1.200</u>

*Przyjmuje się, iż udziały niesprawujące kontroli są proporcjonalnie redukowane. Zgodnie z opcją wartości godziwej, wartość zamknięcia stanowi 10/25 wartości godziwej na dzień przejścia (11.200) plus 10% wartości wynikającej ze zmiany w aktywach netto od momentu przejścia (2.000)."

Przykład 12.3.1C

Zbycie części udziałów na rzecz udziałowców niesprawujących kontroli przez jednostkę dominującą

W roku 20X1 A zakupiła 100% udziałów kapitałowych w B za kwotę 125.000 PLN. W tym okresie wartość godziwa możliwych do zidentyfikowania aktywów netto firmy B wynosiła 100.000 PLN. Zidentyfikowano i ujęto wartość firmy w kwocie 25.000 PLN.

W kolejnych latach wartość aktywów netto jednostki B wzrosła o 20.000 PLN do kwoty 120.000 PLN, co znajduje następujące odzwierciedlenie w wartości kapitału własnego przypisanego do udziałów jednostki dominującej.

Następnie jednostka A zbyła 30% posiadanych udziałów kapitałowych na rzecz akcjonariuszy mniejszościowych za 40.000 PLN. Korekta kapitału własnego przedstawia się następująco:

	PLN
Wartość godziwa otrzymanej zapłaty	40.000
Kwota ujęta jako udziały niesprawujące kontroli (30% x 120.000)	<u>36.000</u>
Dodatnia zmiana kapitału własnego jednostki dominującej	<u>4.000</u>

Uwaga: nie skorygowano kwoty bilansowej wartości firmy o wysokości 25.000 PLN ponieważ nie nastąpiła utrata kontroli.

12.4 Zbycie udziałów sprawujących kontrolę przy zachowaniu rezydualnych udziałów niesprawujących kontroli

12.4.1 Korekta w przypadku utraty kontroli

MSR 27 szczegółowo określa korekty, których jednostka dominująca musi dokonać w przypadku utraty kontroli nad jednostką zależną w oparciu o datę jej utraty:

[MSR 27(2008).34]

- wyksięgowanie wartości bilansowej aktywów (w tym wartości firmy), zobowiązań i udziałów niesprawujących kontroli;
- ujęcie wartości godziwej otrzymanej zapłaty;
- ujęcie dystrybucji udziałów między właścicieli;
- ujęcie wartości godziwej udziałów rezydualnych;
- przeniesienie (w całości) do rachunku zysków i strat kwot związanych z uprzednio ujętymi aktywami i zobowiązaniami jednostki zależnej do innych całkowitych dochodów, tak jak gdyby były one przedmiotem bezpośredniego zbycia oraz
- ujęcie wynikających stąd różnic jako zysku lub straty w rachunku zysków i strat możliwym do przypisania jednostce dominującej.

Przykład 12.4.1

Zbycie udziałów sprawujących kontrolę przez jednostkę dominującą przy utrzymaniu udziałów jednostki stowarzyszonej

W roku 20X1 A zakupiła 100% udziałów kapitałowych w B za kwotę 125.000 PLN. W tym okresie wartość godziwa możliwych do zidentyfikowania aktywów netto firmy B wynosiła 100.000 PLN. Zidentyfikowano i ujęto wartość firmy w kwocie 25.000 PLN.

W kolejnych latach wartość aktywów netto jednostki B wzrosła o 20.000 PLN do kwoty 120.000 PLN. Z tej kwoty 15.000 PLN ujęto w rachunku zysków i strat, zaś 5.000 PLN związane ze zmianami wartości godziwej składnika aktywów finansowych dostępnego do sprzedaży ujęto w innych całkowitych dochodach.

Następnie jednostka A zbyła 75% udziałów kapitałowych za kwotę 115.000 PLN. Pozostałe 25% udziałów sklasyfikowano jako jednostkę stowarzyszoną zgodnie z MSR 28 w wartości godziwej 38.000 PLN.

Zysk ujęty w rachunku zysków i strat lub strata ze zbycia 75% udziałów kapitałowych:

PLN

Wartość godziwa otrzymanej zapłaty	115.000
Wartość godziwa udziałów rezydualnych	38.000
Zysk uprzednio ujętych w innych całkowitych dochodach	<u>5.000</u>
	158.000
Minus: wyksięgowane aktywa netto i wartość firmy	<u>145.000</u>
Zysk	<u>13.000</u>

Dalsze rozliczenia zgodnie z MSR 28 w oparciu o kapitał własny będą wymagały dokonania oceny wartości godziwej możliwych do zidentyfikowania aktywów netto firmy B na dzień utraty kontroli. Wartość firmy zostanie określona przez porównanie początkowej wartości godziwej udziałów rezydualnych w kwocie 38.000 PLN z udziałem rezydualnym (25%) możliwych do zidentyfikowania aktywów netto w wartości godziwej.

MSR 27(2008).41(f) wymaga ujawnienia „części zysku lub straty możliwą do przypisania przy ujęciu inwestycji utrzymanej w byłej jednostce zależnej według wartości godziwej na dzień utraty kontroli”. Kwotę tę określa się następująco:

	PLN
Wartość godziwa udziałów rezydualnych	38.000
25% wyksięgowanych aktywów netto i wartości firmy (25% x 145.000 PLN)	<u>36.250</u>
Część zysku	<u>1.750</u>

12.4.2 Dalsze rozliczanie udziałów rezydualnych

Wartość godziwa udziałów rezydualnych na dzień utraty kontroli staje się wartością godziwą w momencie początkowego ujęcia wynikowego składnika aktywów finansowych zgodnie z MSR 39, jednostki stowarzyszonej zgodnie z MSR 28 lub jednostki współkontrolowanej zgodnie z MSR 31. **[MSR 27(2008).36-37]**

12.4.3 Oddziaływanie na MSSF 5

Jeżeli jednostka dominująca jest zobowiązana zaplanować zbycie udziałów sprawujących kontrolę w jednostce zależnej i spełnia inne wymogi MSSF 5, wszystkie aktywa i zobowiązania tej jednostki zależnej klasyfikuje się jako przeznaczone do sprzedaży niezależnie od tego, czy po transakcji zbycia jednostka zatrzyma udział niesprawujący kontroli w byłej jednostce zależnej, czy nie. **[MSSF 5.8A]**

12.5 Zbycie jednostki stowarzyszonej lub współkontrolowanej z zachowaniem składnika aktywów finansowych

Zasada przyjęta w MSR 27, że zmianę podstawy wymiaru ujmuje się jako zbycie i ponowne przejęcie w wartości godziwej, została rozszerzona przez wprowadzenie zmian do dwóch innych Standardów.

- Zmiana do MSR 28: W momencie utraty znaczącego wpływu, inwestor wycenia w wartości godziwej wszelkie inwestycje zachowane przez siebie w byłej jednostce stowarzyszonej **[MSR 27(2008).A7]** oraz
- Zmiana do MSR 31: W momencie utraty przez inwestora współkontroli nad byłą jednostką stowarzyszoną zachowane w niej inwestycje wycenia on w wartości godziwej. **[MSR 27(2008).A8]**

Odzwierciedla to pogląd Rady, że utrata kontroli, znaczącego wpływu i współkontroli to zdarzenia zbliżone pod względem ekonomicznym, które należy rozliczać w podobny sposób. **[MSR 27(2008).UWA2 - UWA30]**

W każdym przypadku wartość godziwa zachowanych udziałów staje się początkową wartością bilansową składnika aktywów zachowanego jako składnik aktywów finansowych, jednostka stowarzyszona lub współzależna zgodnie z odpowiednim Standardem.

12.6 Rozliczenia w jednostce inwestującej (sporządzającej jednostkowe sprawozdanie finansowe)

Ponieważ w MSSF 3(2008) Rada wprowadziła wymóg przeszacowania uprzednio istniejących i rezydualnych udziałów kapitałowych, dotyczy on wyłącznie sprawozdań finansowych obejmujących rozliczenia połączenia jednostek zgodnie z MSSF 3(2008). Wynika z tego, że wymóg ten nie dotyczy jednostkowych sprawozdań finansowych jednostki inwestującej lub dominującej.

13 Połączenia jednostek gospodarczych bez przekazania zapłaty

13.1 Wymogi rachunkowe i przykłady

Jednostka przejmująca obejmuje czasami kontrolę nad jednostką przejmowaną nie przekazując zapłaty. Tego rodzaju połączenia jednostek rozlicza się z zastosowaniem metody przejęcia. Przykłady:

[MSSF 3(2008).43]

- (a) Jednostka przejmowana odkupuje wystarczającą ilość swoich własnych udziałów, aby dotychczasowy inwestor (jednostka przejmująca) mógł objąć kontrolę.
- (b) Wygasa mniejszościowe prawo weta wcześniej uniemożliwiające jednostce przejmującej kontrolowanie jednostki przejmowanej, w której jednostka przejmująca posiada większość praw głosu.
- (c) Jednostka przejmująca oraz jednostka przejmowana zgadzają się na połączenie ich działalności jedynie na podstawie umowy. (patrz **punkt 13.2**).

13.2 Połączenie jednostek jedynie na podstawie umowy

W przypadku połączenia jednostek gospodarczych dokonywanego tylko na podstawie umowy dwie jednostki zawierają umowę, obejmującą na przykład prowadzenie działalności pod wspólnym kierownictwem oraz ujednoczenie liczby głosów oraz zysków przypisywanych inwestorom kapitałowym obu jednostek. Struktury takie mogą obejmować umowę o połączeniu udziałów (tzw. stapling) lub o działalności pod wspólną nazwą przy zachowaniu odrębnych osobowości prawnych (tzw. dual listed corporation).

13.2.1 Przykład struktury z odrębną osobowością prawną

Sprawozdanie rocznie BHP Billiton za rok 2007

Warunki fuzji

Dnia 29 czerwca 2001 roku BHP Billiton Plc (dawniej Billiton Plc), brytyjska spółka giełdowa oraz BHP Billiton Limited (dawniej BHP Limited), australijska spółka giełdowa, połączyły się w formie Dual Listed Companies (DLC). Fuzji dokonano na warunkach umowy zawartej między obiema Spółkami, w formie modyfikacji ich dokumentów założycielskich.

Wskutek fuzji DLC BHP Billiton Plc i jej spółki zależne (Grupa BHP Billiton Plc) oraz BHP Billiton Limited i jej spółki zależne (Grupa Billiton Limited) działają razem jako jedna jednostka gospodarcza (Grupa BHP Billiton). W ramach zawartej umowy:

- udziałowcy BHP Billiton Plc i BHP Billiton Limited posiadają wspólne udziały w obu grupach;
- udziałowcy BHP Billiton Plc i BHP Billiton Limited podejmują kluczowe decyzje i wybierają Zarząd w ramach wspólnej procedury przewidującej wspólne głosowanie;
- udziałowcy BHP Billiton Plc i BHP Billiton Limited mają wspólny Zarząd, jednolitą strukturę zarządzania i wspólne cele;
- dywidendy i podział kapitału są równe dla obu spółek;
- Obie spółki: BHP Billiton Plc i BHP Billiton Limited wykonały jednostronną gwarancję, która (z pewnymi wyjątkami) zabezpiecza zobowiązania umowne (faktyczne, warunkowe, pierwszo- i drugorzędne) drugiej strony przejęte po 29 czerwca 2001 roku wraz z określonymi zobowiązaniami występującymi na ten dzień.

Gdyby któraś ze spółek zaproponowała wypłatę dywidendy na rzecz swoich udziałowców, druga jest zobowiązana wypłacić tej samej wysokości dywidendę własnym. Gdyby którejś ze spółek przepisy prawa lub inne okoliczności uniemożliwiły wypłatę lub realizację w innej formie całości lub części takiej dywidendy, obie spółki dokonają między sobą odpowiednich transakcji, jakie ich zarządy uznają za niezbędne w celu umożliwienia obu spółkom wypłaty dywidendy w możliwie zbliżonym terminie.

Fuzja DLC nie spowodowała zmiany własności prawnej aktywów żadnej ze spółek ani innych zmian własności udziałów i papierów wartościowych, emisji udziałów, papierów wartościowych ani zapłaty, z wyjątkiem emisji na rzecz spółki powierniczej przez każdą ze spółek jednego specjalnego udziału umożliwiającego dokonywanie wspólnego wyboru Zarządu. Ponadto, w celu osiągnięcia identycznych udziałów ekonomicznych i praw głosu przypadających na jeden udział w BHP Billiton Plc i w BHP Billiton Limited, ta druga spółka dokonała emisji bonusowej udziałów zwykłych na rzecz posiadaczy swoich udziałów zwykłych.

13.2.2 Rozliczanie połączenia dokonanego jedynie na podstawie umowy

MSSF 3 wymaga określenia, która z łączących się jednostek jest jednostką przejmującą, a która przejmowana. Szczegółowe wytyczne przedstawiono w **rozdziale 6**. Formułując wniosek, że połączenia dokonywane wyłącznie na podstawie umowy nie powinny być wyłączone z zakresu MSSF 3 Rada zauważa:

[MSSF 3(2008).UW79]

- takie połączenia jednostek nie obejmują płatności łatwo wycenialnej zapłaty i – w rzadkich przypadkach – trudno jest wskazać jednostkę przejmującą;
- trudności w określeniu jednostki przejmującej nie są wystarczającym powodem uzasadniającym odmienne traktowanie i nie ma potrzeby formułowania dodatkowych wytycznych niezbędnych do wskazania jednostki przejmującej;
- do tego typu połączeń w USA stosuje się już metodę przejścia i nie napotkano na nieprzewidywane trudności.

Połączenia realizowane wyłącznie na podstawie umowy nie wchodziły w zakres poprzedniego MSSF 3 (2004). Wobec tego często rozliczano je jako łączenie udziałów.”

13.3 Zastosowanie metody przejścia do połączenia bez przekazania zapłaty

13.3.1 Zakładana zapłata

W połączeniu jednostek, w ramach którego nie przekazuje się zapłaty, jednostka przejmująca podstawia wartość godziwą swych udziałów w jednostce przejmowanej jako wartość godziwą przekazanej zapłaty na dzień przejścia w celu wyceny wartości firmy lub zysku z zakupu okazynego. **[MSSF 3(2008).33 i B46]**

Jednostka przejmująca powinna wycenić wartość godziwą na dzień przejścia swego udziału w jednostce przejmowanej przy zastosowaniu jednej lub kilku technik wyceny, które są odpowiednie do okoliczności i w przypadku których dostępne są wystarczające dane. Jeżeli zastosowano więcej niż jedną technikę wyceny, jednostka przejmująca powinna ocenić wyniki tych technik biorąc pod uwagę przydatność i wiarygodność zastosowanych danych wejściowych oraz zakres dostępnych informacji. **[MSSF 3(2008).B46]**

Udziały jednostki przejmującej w jednostce przejmowanej mogą być ograniczone do jej prawa do płatności wyrównujących. W praktyce wartość godziwa może być nieistotna.

13.3.2 Kwota przypisywana udziałom niesprawującym kontroli

Kwota przypisywana udziałom niesprawującym kontroli przy połączeniu jednostek wyłącznie na podstawie umowy omówiona została w par. 44 MSSF 3(2008), który stanowi: „W połączeniu jednostek przeprowadzonym jedynie na podstawie umowy, jednostka przejmująca przypisuje właścicielom jednostki przejmowanej kwotę aktywów netto jednostki przejmowanej ujętą zgodnie z niniejszym MSSF. Innymi słowy, udziały kapitałowe w jednostce przejmowanej należące do stron innych aniżeli jednostka przejmująca, są udziałami niekontrolującymi w sprawozdaniu finansowym jednostki przejmującej sporządzonym po połączeniu, nawet, jeżeli wskutek tego wszystkie udziały kapitałowe w jednostce przejmowanej są przyporządkowane do udziałów niekontrolujących.”

14. Przejęcia odwrotne

14.1 Identyfikacja przejęcia odwrotnego

14.1.1 Znaczenie przejęcia odwrotnego

Przejęcie odwrotne ma miejsce wówczas, gdy jednostka, która emituje papiery wartościowe (jednostka przejmująca z prawnego punktu widzenia) jest identyfikowana jako jednostka przejmowana dla celów rachunkowości na podstawie wytycznych z **rozdziału 6**. Jednostka, której udziały kapitałowe są nabywane (jednostka przejmowana z prawnego punktu widzenia) musi być jednostką przejmującą dla celów rachunkowości, aby transakcja była uznana za przejęcie odwrotne. **[MSSF 3(2008).B19]**

Przykład 14.1.1

Przejęcie spółki prywatnej przez publiczną

[MSSF 3(2008).B19]

Czasami przejęcie odwrotne ma miejsce, kiedy spółka prywatna chce stać się spółką publiczną, ale nie chce rejestrować swoich udziałów kapitałowych. Aby więc stać się spółką publiczną, jednostka taka zawiera transakcję, w ramach której spółka publiczna przejmuje jej udziały kapitałowe w zamian za własne. W tym przykładzie spółka publiczna jest jednostką przejmującą z prawnego punktu widzenia, ponieważ emituje udziały kapitałowe, zaś spółka prywatna jest jednostką przejmowaną, ponieważ jej udziały podlegają przejęciu. Jednakże zastosowanie wytycznych przedstawionych w **rozdziale 6** prowadzi do wskazania:

- (a) spółki publicznej jako jednostki przejmowanej dla celów rachunkowych (jednostka przejmowana z rachunkowego punktu widzenia) oraz
- (b) spółki prywatnej jako jednostki przejmującej dla celów rachunkowych (jednostka przejmująca z rachunkowego punktu widzenia).

14.1.2 Obowiązek spełnienia definicji działalności gospodarczej przez jednostkę przejmowaną

MSSF 3(2008) stanowi, że warunkiem uznania transakcji za połączenie jednostek jest spełnienie warunków prowadzenia działalności gospodarczej przez jednostkę przejmowaną. **[MSSF 3(2008).3]** Wynika z tego, że w przypadku przejęć odwrotnych jednostka przejmowana z punktu widzenia rachunkowości musi spełniać warunki definicji prowadzenia działalności gospodarczej aby transakcja mogła być rozliczona jako przejęcie odwrotne. **[MSSF 3(2008).B19]**

Ograniczenie to wyklucza z zakresu MSSF 3(2008) dwa przypadki, które w przeszłości określano mianem przejęć odwrotnych:

- przejęcie spółki prywatnej przez publiczną notowaną na giełdzie „spółkę fasadową” (tj. spółkę notowaną na giełdzie, ale nieprowadzącą żadnej działalności) oraz
- zajęcie przez nowo utworzoną jednostkę pozycji jednostki dominującej w istniejącej grupie kapitałowej w drodze wymiany instrumentów kapitałowych.

W ramach MSSF 3(2008) transakcji takich nie uznaje się za przejęcia odwrotne. Zgodnie z odpowiednimi zasadami rachunkowości można je opisać jako „restrukturyzację kapitałową” lub „odwrotne przejęcie aktywów”. Skonsolidowane sprawozdanie finansowe sporządzone zgodnie z tymi zasadami rachunkowości może wyglądać podobnie do sprawozdania sporządzonego zgodnie z zasadami przejęcia odwrotnego.

14.1.3 Przypadki złożone

Wytyczne dotyczące identyfikacji jednostki przejmującej przedstawione w rozdziale 6 dotyczą transakcji przejęcia odwrotnego. Poza tym MSSF 3(2008) nie przedstawia szczegółowych wytycznych dotyczących bardziej skomplikowanych sytuacji (np. kiedy jednostka przejmująca z punktu widzenia rachunkowości posiadała uprzednio udziały w jednostce przejmowanej z punktu widzenia rachunkowości). Sugeruje się, że dwa podstawowe czynniki prowadzące do uznania transakcji za przejęcie odwrotne to:

- posiadanie przez poprzednich właścicieli jednostki, której udziały są przedmiotem przejęcia, większości udziałów, a zatem i większości głosów w jednostce połączonej oraz
- utworzenie zarządu jednostki połączonej w większości z członków zarządu jednostki, której udziały są przedmiotem przejęcia.

14.2 Rozliczanie przejęcia odwrotnego

Nie istnieją zasadnicze różnice między sposobem rozliczania przejęć odwrotnych przewidywanym w MSSF 3(2004) a sposobem dopuszczalnym w MSSF 3(2008). Obie wersje Standardu dążą do osiągnięcia takiego wyniku rachunkowego, który odzwierciedla skonsolidowane sprawozdanie finansowe w taki sposób, jak gdyby jednostka przejmująca z punktu widzenia rachunkowości przejęła jednostkę przejmowaną z punktu widzenia rachunkowości. Innymi słowy forma prawna połączenia jednostek nie powinna wpływać na rozliczanie treści połączenia jednostek.

14.2.1 Okresy rozliczeniowe

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe sporządzone po przejęciu odwrotnym publikuje się pod nazwą jednostki z prawnego punktu widzenia dominującej (jednostki przejmowanej dla celów rachunkowości), lecz opisuje się je w informacji dodatkowej i objaśnieniach jako kontynuację sprawozdania finansowego jednostki z prawnego punktu widzenia zależnej (tzn. jednostki przejmującej dla celów rachunkowości) i wprowadza jedną korektę, która polega na retrospektywnym skorygowaniu kapitału prawnego jednostki przejmującej dla celów rachunkowości, aby odzwierciedlić kapitał prawny jednostki przejmowanej dla celów rachunkowości. Ta korekta jest wymagana w celu odzwierciedlenia kapitału jednostki z prawnego punktu widzenia dominującej (jednostki przejmowanej dla celów rachunkowości). Informacje porównawcze prezentowane w takim skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym są także retrospektywnie korygowane w celu odzwierciedlenia kapitału prawnego jednostki z prawnego punktu widzenia dominującej (jednostki przejmowanej dla celów rachunkowości). **[MSSF 3(2008).B21]**

W razie konieczności jednostka dominująca z prawnego punktu widzenia sporządza sprawozdanie jednostkowe. Jeżeli daną jednostkę utworzono niedługo przed połączeniem, sprawozdanie finansowe obejmuje wyłącznie faktyczny okres sprawozdawczy.

14.2.2 Szczegółowe zapisy księgowe

MSSF 3(2008).B19 - B27 przedstawia szczegółowe wytyczne dotyczące opracowania skonsolidowanego sprawozdania finansowego w przypadku przejęcia odwrotnego. Dla ułatwienia zrozumienia wytyczne te przedstawiono poniżej w porównaniu z przejęciem „konwencjonalnym” (tj. z przejęciem, w którym jednostka przejmująca z punktu widzenia rachunkowości jest tożsama z jednostką przejmującą z punktu widzenia prawa). Terminologia wykorzystywana w przypadku przejęcia odwrotnego: jednostka przejmująca z punktu widzenia rachunkowości jest jednostką zależną z prawnego punktu widzenia, zaś jednostka przejmowana z punktu widzenia rachunkowości jest jednostką przejmującą z punktu widzenia prawa.

	Przejęcie konwencjonalne	Przejęcie odwrotne [MSSF 3(2008).B19 - B27]
Skonsolidowane sprawozdanie finansowe	W imieniu jednostki przejmującej z prawnego punktu widzenia	W imieniu jednostki przejmującej z prawnego punktu widzenia (w notach ujawnia się, że jest to kontynuacja sprawozdania finansowego jednostki przejmowanej z prawnego punktu widzenia).
Przekazana zapłata	Wartość godziwa zapłaty przekazanej przez jednostkę dominującą z punktu widzenia prawa	Wartość godziwa teoretycznej liczby instrumentów kapitałowych, które jednostka zależna z punktu widzenia prawa musiałaby wyemitować na rzecz jednostki dominującej z punktu widzenia prawa, by jej właściciele mieli ten sam procent własności w jednostce połączonej.
Aktywa netto jednostki przejmowanej z punktu widzenia prawa (jednostki przejmującej z punktu widzenia rachunkowości)	Ujmowane i wyceniane zgodnie z MSSF 3(2008) – ogólnie przeszacowane do wartości godziwej	Nie przekształca się wartości bilansowych sprzed połączenia.
Aktywa netto jednostki przejmującej z punktu widzenia prawa (jednostki przejmowanej z punktu widzenia rachunkowości)	Nie przekształca się wartości bilansowych sprzed połączenia.	Ujmowane i wyceniane zgodnie z wymogami MSSF 3(2008) dotyczącymi jednostek przejmowanych – ogólnie przeszacowane do wartości godziwej.

	Przejęcie konwencjonalne	Przejęcie odwrotne [MSSF 3(2008).B19 - B27]
Wartość firmy / Zysk z okazynego nabycia	Przekazana zapłata minus zidentyfikowane aktywa netto jednostki przejmowanej z prawnego punktu widzenia.	Przekazana zapłata minus zidentyfikowane aktywa netto jednostki przejmującej z prawnego punktu widzenia.
Skonsolidowane zyski zatrzymane oraz inne salda kapitałowe na dzień połączenia	Tylko jednostka przejmująca z prawnego punktu widzenia.	Tylko jednostka przejmowana z prawnego punktu widzenia.
Skonsolidowane instrumenty kapitałowe	Instrumenty kapitałowe jednostki dominującej z punktu widzenia prawa	Wyemitowane instrumenty kapitałowe jednostki zależnej z punktu widzenia prawa przed połączeniem jednostek plus wartość godziwa jednostki dominującej z punktu widzenia prawa
Udziały niesprawujące kontroli w jednostce zależnej z punktu widzenia prawa	Proporcjonalny udział udziałów niesprawujących kontroli w aktywach netto jednostki zależnej z punktu widzenia prawa lub w wartości godziwej	Proporcjonalny udział udziałów niesprawujących kontroli w aktywach netto jednostki zależnej z punktu widzenia prawa w wartości bilansowej sprzed połączenia Nie ma opcji wartości godziwej.
Dane porównawcze	Tylko jednostka przejmująca z prawnego punktu widzenia.	Tylko jednostka przejmowana z prawnego punktu widzenia, z wsteczną korektą odzwierciedlającą kapitał prawny jednostki przejmującej z prawnego punktu widzenia.
Zyski na udział za bieżący okres	Zyski wyliczone na podstawie zysków skonsolidowanych. Średnia ważona liczba udziałów odzwierciedlająca udziały faktycznie wyemitowane dla jednostki zależnej z punktu widzenia prawa od dnia przejęcia	Zyski wyliczone na podstawie zysków skonsolidowanych. Średnia ważona liczba udziałów odzwierciedlająca średnią ważoną udziałów zwykłych sprzed połączenia pomnożona przez współczynnik wymiany ustalony dla celów przejęcia oraz średnią ważoną sumy faktycznych udziałów jednostki dominującej z prawnego punktu widzenia w emisji po dacie przejęcia.
Zyski na udział za okres porównawczy	Tylko jednostka przejmująca	Zyski jednostki zależnej z prawnego punktu widzenia. Średnia ważona liczby akcji zwykłych jednostki zależnej z prawnego punktu widzenia pomnożona przez współczynnik wymiany ustalony dla celów przejęcia.
Jednostkowe sprawozdanie finansowe jednostki dominującej z prawnego punktu widzenia	Jednostka dominująca z prawnego punktu widzenia.	Jednostka dominująca z prawnego punktu widzenia.

14.2.3 Prezentacja kapitału własnego i danych porównawczych

Dochód netto i aktywa netto sprzed połączenia należą do jednostki zależnej z prawnego punktu widzenia (jednostki przejmującej z punktu widzenia rachunkowości) i nie przedstawiają szczególnych problemów.

Kapitał własny sprzed połączenia to teoretycznie kapitał własny jednostki przejmowanej z punktu widzenia prawa wstecznie skorygowany tak, by odzwierciedlał kapitał prawny jednostki dominującej z prawnego punktu widzenia. MSSF 3(2008) opisuje w następujący sposób pozycje na dzień połączenia:

[MSSF3(2008).B22(c) i (d)]

- skonsolidowane sprawozdanie finansowe odzwierciedla zyski zatrzymane i inne salda kapitału własnego jednostki zależnej z prawnego punktu widzenia (jednostki przejmującej z punktu widzenia rachunkowości) przed połączeniem jednostek;

- kwotę ujętą jako wyemitowane udziały kapitałowe w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym, ustaloną przez dodanie udziałów kapitałowych jednostki z prawnego punktu widzenia zależnej (jednostki przejmującej dla celów rachunkowości) istniejących bezpośrednio przed połączeniem jednostek do wartości godziwej jednostki z prawnego punktu dominującej (jednostki przejmowanej dla celów rachunkowości) ustalonej zgodnie z MSSF 3(2008). Jednakże struktura kapitału (tzn. liczba i rodzaj wyemitowanych udziałów kapitałowych) odzwierciedla strukturę kapitału jednostki z prawnego punktu widzenia dominującej (jednostki przejmowanej dla celów rachunkowości) w tym udziały kapitałowe wyemitowane przez jednostkę z prawnego punktu widzenia dominującą w celu przeprowadzenia połączenia. Dlatego strukturę kapitału jednostki z prawnego punktu widzenia zależnej (jednostki przejmującej dla celów rachunkowości) przekształca się stosując wskaźnik wymiany ustalony w umowie przejęcia w celu odzwierciedlenia liczby udziałów jednostki z prawnego punktu widzenia dominującej (jednostki przejmowanej dla celów rachunkowości) wyemitowanych w ramach przejęcia odwrotnego.

Zastosowanie tych wytycznych do okresów sprzed połączenia jednostek:

- wartość całkowita wykazana jako kapitał własny to suma kapitału własnego jednostki zależnej z punktu widzenia prawa oraz
- kwota wykazana jako instrumenty kapitałowe (np. kapitał podstawowy) to kwota wykazana przez jednostkę zależną z punktu widzenia prawa skorygowana o współczynnik wymiany. W przypadku kapitału o stałej wartości nominalnej wynik może być wyższy lub niższy niż faktyczna wartość kapitału podstawowego jednostki zależnej z punktu widzenia prawa sprzed połączenia. Wynikowa korekta zmniejsza lub zwiększa kapitał rezerwowy.

Przykład 14.2.3

Prezentacja kapitału własnego w przypadku jednostki z kapitałem podstawowym

Sprawozdanie z sytuacji finansowej spółki A i spółki B obejmuje następujące kwoty:

	Spółka A PLN	Spółka B PLN
Kapitał podstawowy – udziały nominalne 1 PLN	100	300
Zyski zatrzymane	<u>200</u>	<u>500</u>
Aktywa netto w wartości bilansowej	<u>300</u>	<u>800</u>
Aktywa netto w wartości godziwej	<u>500</u>	<u>2.000</u>
Wartość godziwa całości działalności	<u>5.000</u>	<u>25.000</u>

Na dzień sporządzenia sprawozdania z sytuacji finansowej spółka A wyemitowała 500 nowych udziałów w zamian za całość kapitału podstawowego spółki B.

Ponieważ udziałowcy spółki B otrzymują 5/6 udziałów w kapitale własnym spółki A, spółkę B uznaje się za jednostkę przejmującą. Ponieważ spółka A wyemitowała 500 udziałów w zamian za 300 udziałów spółki B, współczynnik wymiany wynosi 5/3.

Kwota przekazanej zapłaty wynosi 5.000 PLN. Jest równa wartości godziwej 60 nowych udziałów w spółce B, tj. teoretycznej liczby udziałów wyemitowanych przez spółkę B w celu zapewnienia udziałowcom spółki A 1/6 udziałów w połączonym kapitale własnym. Stanowi ona również wartość godziwą spółki A jako jednostki.

	Data połączenia PLN	Dane porównawcze sprzed połączenia PLN
Kapitał podstawowy – udziały nominalne 1 PLN	600	500
Pozostałe kapitały rezerwowe	<u>4.700</u>	<u>(200)</u>
Wyemitowane udziały kapitałowe	5.300	300
Zyski zatrzymane	<u>500</u>	<u>500</u>
Kapitał własny razem	<u>5.800</u>	<u>800</u>

Na dzień połączenia kapitał podstawowy wynosi 600 PLN, co stanowi faktyczną wartość wyemitowanych udziałów spółki A. Kapitał podstawowy sprzed połączenia wynosi 500 PLN, co stanowi wartość wyemitowanych udziałów spółki B (300 PLN) skorygowaną o współczynnik wymiany.

Instrumenty kapitałowe wyemitowane na dzień połączenia to instrumenty kapitałowe spółki B (300 PLN) plus przekazana zapłata (5.000 PLN). Instrumenty kapitałowe wyemitowane przed połączeniem to instrumenty spółki B (300 PLN).

Zyski zatrzymane na dzień połączenia i przed połączeniem to zyski zatrzymane spółki B (500 PLN).

Saldo pozostałych kapitałów rezerwowych sprzed połączenia (200 PLN po Wn) stanowi kapitalizację kapitału rezerwowego w ramach podstawowego (500 udziałów w spółce A wydanych w zamian za 300 udziałów w spółce B).

Zyski na udział będą obliczone w oparciu o zyski skonsolidowane (zyski spółki B sprzed połączenia i zyski spółki A+B po połączeniu). Średnia ważona liczba udziałów zostanie obliczona w oparciu o 500 udziałów sprzed połączenia (czyli liczbę udziałów w spółce A wydanych udziałowcom spółki B) oraz 600 udziałów po połączeniu.

14.2.4 Przykład przejęcia odwrotnego

Przykład 14.2.4

Przejęcie odwrotne

[MSSF 3(2008).PI1-PI15]

Niniejszy przykład ilustruje rozliczenie przejęcia odwrotnego, w ramach którego jednostka B, zależna z punktu widzenia prawa, przejmuje jednostkę A, która emituje instrumenty kapitałowe, a zatem jest jednostką dominującą z prawnego punktu widzenia, dokonanego 30 września 20X6 roku. W przykładzie pominięto rozliczenie skutków podatkowych.

Sprawozdanie z sytuacji finansowej jednostki A i jednostki B bezpośrednio przed połączeniem:

	Jednostka A	Jednostka B
	(jednostka dominująca z prawnego punktu widzenia jednostka przejmowana z punktu widzenia rachunkowości)	(jednostka zależna z prawnego punktu widzenia jednostka przejmująca z punktu widzenia rachunkowości)
	PLN	PLN
Aktywa obrotowe	500	700
Aktywa trwałe	<u>1.300</u>	<u>3.000</u>
Aktywa razem	<u>1.800</u>	<u>3.700</u>
Zobowiązania bieżące	300	600
Zobowiązania długoterminowe	<u>400</u>	<u>1.100</u>
Suma pasywów	<u>700</u>	<u>1.700</u>
Kapitał własny		
Zyski zatrzymane	800	1.400
Wyemitowane udziały kapitałowe		
100 udziałów zwykłych	300	-
60 udziałów zwykłych	<u>-</u>	<u>600</u>
Kapitał własny razem	<u>1.100</u>	<u>2.000</u>
Pasywa razem	<u>1.800</u>	<u>3.700</u>

Przykład ten oparty jest o następujące dane:

- W dniu 30 września 20X6 roku jednostka A emituje 2,5 udziału w zamian za każdy udział zwykły w jednostce B. Wszyscy udziałowcy jednostki B zamieniają swe udziały w tej jednostce. Wobec tego jednostka A emituje 150 udziałów zwykłych w zamian za wszystkie 60 udziałów zwykłych w jednostce B.
- Wartość godziwa jednego udziału zwykłego w jednostce B na dzień 30 września 20X6 roku wynosi 40 PLN. Notowana cena rynkowa akcji zwykłych jednostki A na ten dzień wynosi 16 PLN.
- Wartość godziwa możliwych do zidentyfikowania aktywów i zobowiązań jednostki A na dzień 30 września 20X6 roku odpowiada ich wartościom bilansowym, z wyjątkiem wartości godziwej aktywów długoterminowych jednostki A, która na dzień 30 września 20X6 roku wynosi 1.500 PLN.

Obliczenie wartości godziwej przekazanej zapłaty

Jednostka A (jednostka dominująca z punktu widzenia prawa, zależna z punktu widzenia rachunkowości) emituje 150 udziałów zwykłych. Udziałowcy jednostki B posiadają 60% wyemitowanych udziałów połączonej jednostki (tj. 150 z 250 wyemitowanych udziałów). Pozostałe 40% udziałów jest własnością udziałowców jednostki A. Gdyby połączenie jednostek polegało na emisji dodatkowych udziałów przez jednostkę B na rzecz udziałowców jednostki A w zamian za posiadane przez nich udziały zwykłe w jednostce A, B musiałaby wyemitować 40 udziałów dla osiągnięcia tej samej proporcji własności w jednostce połączonej. Udziałowcy jednostki B posiadaliby wówczas 60 ze 100 wyemitowanych udziałów jednostki B – 60% połączonej jednostki. W efekcie wartość godziwa zapłaty przekazanej przez jednostkę B oraz udziałów grupy w jednostce A wynosi 1.600 PLN (40 udziałów o wartości 40 PLN na udział).

Wartość godziwa przekazanego wynagrodzenia powinna być oparta o najbardziej wiarygodną wycenę. W tym przykładzie notowana cena rynkowa udziałów jednostki A stanowi bardziej wiarygodną podstawę wyceny przekazanej zapłaty niż szacunkowa wartość godziwa udziałów w jednostce B, zatem wyceny zapłaty dokonano na podstawie ceny rynkowej udziałów w A - 100 udziałów w cenie jednostkowej 16 PLN.

Wycena wartości firmy

Wartość firmy wycenia się jako nadwyżkę wartości godziwej przekazanej zapłaty (udziałów grupy w jednostce A) nad kwotą netto ujętych możliwych do zidentyfikowania aktywów i zobowiązań jednostki A w następujący sposób:

	PLN	PLN
Przekazana zapłata		1.600
Wartość netto ujętych możliwych do zidentyfikowania aktywów i zobowiązań jednostki A		
Aktywa obrotowe	500	
Aktywa trwałe	1.500	
Zobowiązania bieżące	(300)	
Zobowiązania długoterminowe	(400)	(1.300)
Wartość firmy		<u>300</u>

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej na dzień 30 września 20X6 roku

Skonsolidowane sprawozdanie z sytuacji finansowej bezpośrednio po połączeniu jednostek:

	PLN
Aktywa obrotowe [700 PLN + 500 PLN]	1.200
Aktywa trwałe [3.000 PLN + 1.500 PLN]	4.500
Wartość firmy	<u>300</u>
<u>Aktywa ogółem</u>	<u>6.000</u>
Zobowiązania bieżące [600 PLN + 300 PLN]	900
Zobowiązania długoterminowe [1.100 PLN + 400 PLN]	1.500
Zobowiązania razem	<u>2.400</u>
Kapitał własny	
Zyski zatrzymane	1.400
Wyemitowane udziały kapitałowe	
250 udziałów zwykłych [600 PLN + 1.600 PLN]	<u>2.200</u>
Kapitał własny razem	<u>3.600</u>
Pasywa razem	<u>6.000</u>

Kwota ujęta jako wyemitowane udziały kapitałowe w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym (2.200 PLN) została obliczona przez zsumowanie udziałów kapitałowych wyemitowanych bezpośrednio przed połączeniem (600 PLN) i wartości godziwej przekazanej zapłaty (1.600 PLN). Jednak struktura kapitału własnego wykazana w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym (tj. liczba i rodzaj wyemitowanych instrumentów kapitałowych) musi odzwierciedlać strukturę kapitału własnego jednostki dominującej z prawnego punktu widzenia, w tym udziały kapitałowe wyemitowane przez tę jednostkę dla celów połączenia.

Zysk przypadający na jedną akcję

Założmy że zyski jednostki B za okres jednego roku zakończony 31 grudnia 20X5 wyniosły 600 PLN, a skonsolidowane zyski za okres jednego roku zakończony 31 grudnia 20X6 wyniosły 800 PLN. Założmy również, że w okresie jednego roku zakończonym 31 grudnia 20X5 oraz w okresie od 1 stycznia 20X6 do dnia odwrotnego przejęcia 30 września 20X6 nie zmieniła się liczba udziałów zwykłych wyemitowanych przez jednostkę B. Zyski przypadające na jeden udział za okres roku zakończony 31 grudnia 20X6 oblicza się następująco:

Liczba udziałów uznanych za istniejące w okresie od 1 stycznia 20X6 do dnia przejęcia (tj. liczba udziałów zwykłych wyemitowanych przez jednostkę A (dominującą z prawnego punktu widzenia, zależną z rachunkowego) w transakcji odwrotnego przejęcia)	<u>150</u>
Liczba udziałów istniejących w okresie po dniu przejęcia do 31 grudnia 20X6	<u>250</u>
Średni ważona liczba udziałów zwykłych $[(150 \times 9/12) + (250 \times 3/12)]$	<u>175</u>
Zysk przypadający na udział $[800/175]$	<u>4,57 PLN</u>

Przekształcony zysk przypadający na jeden udział w okresie roku zakończonego 31 grudnia 20X5 wynosi 4,00 PLN (obliczony jako zysk jednostki B w kwocie 600 PLN podzielony przez liczbę akcji zwykłych (150) wyemitowanych przez jednostkę A w transakcji odwrotnego przejęcia).

15 Data wejścia w życie i postanowienia przejściowe

15.1 MSSF 3(2008) – data wejścia w życie

15.1.1 Obowiązek zastosowania

MSSF 3 (2008) stosuje się do połączeń jednostek gospodarczych o dacie przejścia przypadającej na początek pierwszego rocznego okresu sprawozdawczego, rozpoczynającego się 1 lipca 2009 roku lub po tej dacie. **[MSSF 3(2008).64]** Z pewnymi wyjątkami standard ten stosuje się prospektywnie, tj. nie dokonuje się korekt rachunkowych w odniesieniu do wcześniejszych połączeń jednostek.

Określone postanowienia przejściowe zastępują wymogi MSSF 3(2008) w odniesieniu do podatku odroczonego, co oznacza, że nie wolno ujmować korekt wartości godziwej w przypadkach, gdy podatek odroczonej wynikający z połączenia jednostek przed okresem przejściowym ujmuje się po raz pierwszy po rozpoczęciu rocznego okresu sprawozdawczego, w stosunku do którego obowiązuje MSSF 3(2008). **[MSSF 3(2008).67]**

Obowiązują również określone postanowienia przejściowe dotyczące jednostek niestosujących wcześniej MSSF 3(2008) - np. jednostek wzajemnych - które przeszły jedną lub kilka transakcji połączenia jednostek rozliczanych metodą nabycia (patrz punkt 15.3.2.). **[MSSF 3(2004).67]**

15.1.2 Wcześniejsze zastosowanie

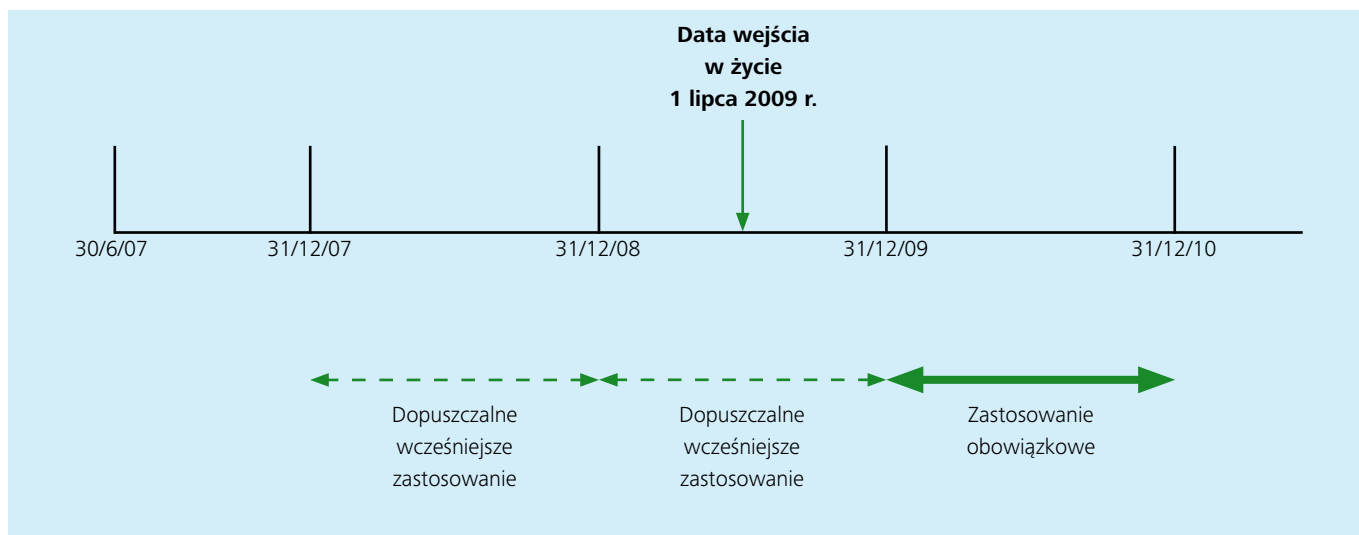
Standard można stosować wcześniej, ale wyłącznie w odniesieniu do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się dnia 30 czerwca 2007 roku lub po tej dacie. Jeżeli dana jednostka zdecyduje się na zastosowanie MSSF 3(2008) przed 1 lipca 2009:

- powinna ten fakt ujawnić oraz
- powinna zastosować jednocześnie zmodyfikowany standard MSR 27.

15.1.3 Skutki nowelizacji wobec jednostek, których rok finansowy odpowiada rokowi kalendarzowemu

Dla jednostek, których rokiem rozliczeniowym jest rok kalendarzowy:

- zastosowanie MSSF 3(2008) jest obowiązkowe począwszy od roku zakończony 31 grudnia 2010 oraz
- dopuszczono wcześniejsze zastosowanie począwszy od roku zakończony 31 grudnia 2008 (tj. zastosowanie w odniesieniu do połączeń jednostek gospodarczych o dacie przejścia po dniu 1 stycznia 2008).

15.1.4 Zestawienie różnorodnych okresów rozliczeniowych

Poniższa tabela przedstawia daty obowiązkowego zastosowania MSF 3(2008) oraz najwcześniejsze transakcje połączenia jednostek, które można rozliczać zgodnie ze znowelizowanym standardem w przypadku jego wcześniejszego zastosowania.

Koniec rocznego okresu sprawozdawczego	Pierwsze obowiązkowe zastosowanie na koniec rocznego okresu sprawozdawczego	Data najwcześniejszego przejęcia w przypadku połączenia jednostek, do których można wcześniej zastosować MSSF 3(2008)
Styczeń	31 stycznia 2011 r.	1 lutego 2008 r.
Luty	28 lutego 2011 r.	1 marca 2008 r.
Marzec	31 marca 2011 r.	1 kwietnia 2008 r.
Kwiecień	30 kwietnia 2011 r.	1 maja 2008 r.
Maj	31 maja 2011 r.	1 czerwca 2008 r.
Czerwiec	30 czerwca 2010 r.	1 lipca 2007 r.
Lipiec	31 lipca 2010 r.	1 sierpnia 2007 r.
Sierpień	31 sierpnia 2010 r.	1 września 2007 r.
Wrzesień	30 września 2010 r.	1 października 2007 r.
Październik	31 października 2010 r.	1 listopada 2007 r.
Listopad	30 listopada 2010 r.	1 grudnia 2007 r.
Grudzień	31 grudnia 2010 r.	1 stycznia 2008 r.

Uwaga: Jeżeli dana jednostka zmienia datę sporządzania sprawozdania rocznego w okresie przejściowym, powyższe terminy ulegają zmianie.

15.2 MSR 27(2008) – data wejścia w życie

Znowelizowana wersja MSR 27 wchodzi w życie dla rocznych okresów rozliczeniowych rozpoczynających się 1 lipca 2009 lub po tej dacie.

[MSR 27(2008).45] Jest to zatem ta sama data, co w przypadku MSSF 3. Dopuszcza się również wcześniejsze zastosowanie, ale tylko pod warunkiem równoczesnego zastosowania znowelizowanej wersji MSSF 3 i ujawnienia tego faktu w sprawozdaniu finansowym. Ponieważ możliwość wcześniejszego zastosowania MSR 27(2008) jest uzależniona od wcześniejszego zastosowania MSSF 3(2008), oznacza to jej ograniczenie do rocznych okresów rozliczeniowych rozpoczynających się 30 czerwca 2007 lub po tej dacie.

Wymogi MSR 27(2008) stosuje się retrospektywnie z następującymi wyjątkami (które stosuje się wyłącznie prospektywnie):

[MSR 27(2008).45]

- Przepisanie całkowitego dochodu ogółem właścicielom jednostki dominującej i udziałom niekontrolującym nawet wtedy, gdy powoduje to, że udziały niekontrolujące przybierają wartość ujemną (par. 28 Standardu). Dlatego też, jednostka nie przekształca przypisanych zysków lub strat za okresy sprawozdawcze przed datą przyjęcia do stosowania zmian w standardzie.
- Ujmowanie zmian w udziałach własnościowych w jednostce zależnej po przejęciu kontroli (wymogi par. 30 i 31 Standardu – patrz punkt 12.3). Dlatego też jednostka nie przekształca przypisanych zysków lub strat za okresy sprawozdawcze przed datą przyjęcia do stosowania zmian w standardzie.
- Ujmowanie utraty kontroli (wymogi par. 34-37 Standardu – patrz punkt 12.4). Jednostka nie przekształca wartości bilansowej inwestycji w byłej jednostce zależnej ani nie przelicza zysków lub strat z tytułu utraty kontroli nad jednostką zależną, jeśli utrata kontroli nastąpiła przed przyjęciem tych zmian do stosowania.

15.3 Okres przejściowy

15.3.1 Zasady ogólne

Aktywa i zobowiązania wynikające z połączenia jednostek zrealizowanego przed datą wejścia w życie standardu nie podlegają korekcie po zastosowaniu MSSF 3(2008) **[MSSF 3(2008).65]**. Podobnie zmiany wprowadzone do MSR 27(2008) stosuje się wyłącznie prospektywnie, bez korygowania rozliczeń transakcji przeprowadzonych przed rozpoczęciem pierwszego rocznego okresu sprawozdawczego, w którym MSR 27(2008) ma zastosowanie. **[MSR 27(2008).45]**

Data przejścia w transakcji połączenia jednostek w połączeniu z odpowiednim rocznym okresem sprawozdawczym, w którym po raz pierwszy stosuje się MSSF 39(2008) określa, którą wersję MSSF 3 stosuje się do rozliczania poszczególnych przypadków połączenia jednostek.

Data przejścia po wejściu w życie MSSF 3(2008): Jeżeli data przejścia przypada na początek lub w trakcie okresu rozliczeniowego, w którym obowiązują po raz pierwszy MSSF 3(2008), standard ten stosuje się w całości do rozliczenia danej transakcji.

Data przejścia przed wejściem w życie MSSF 3(2008): Jeżeli data przejścia przypada przed rozpoczęciem okresu rozliczeniowego, w którym obowiązują po raz pierwszy MSSF 3(2008), do połączenia jednostek stosuje się MSSF 3(2004). Wobec tego:

- połączenie jednostek rozlicza się początkowo zgodnie z MSSF 3(2004);
- pierwotnego rozliczenia połączenia jednostek (np. skapitalizowanych kosztów połączenia, wstępnej wyceny udziałów niesprawujących kontroli, korekty wartości firmy w zależności od metody rozliczania przejścia dokonywanego etapami itd.) nie przekształca się dla odzwierciedlenia nowych lub zmodyfikowanych wymogów MSSF 3(2008) przy jego zastosowaniu po raz pierwszy.
- Korekty zapłaty warunkowej wynikające w związku z połączeniem jednostek koryguje się po rozliczeniu wstępnym w przypadku jednostek, których połączenie rozliczano zgodnie z MSSF 3(2004), co powodowało korektę wartości firmy.
- Nie koryguje się danych porównawczych.

Jednak nowe wymogi MSSF 3(2008) i MSR 27(2008) mają zastosowanie do:

- zmian udziałów własnościowych w jednostce zależnej mających miejsce po rozpoczęciu rocznego okresu sprawozdawczego, w którym po raz pierwszy zastosowano MSSF 3(2008) i MSR27(2008) niezależnie od tego, czy transakcja połączenia jednostek miała miejsce przed czy po pierwszym zastosowaniu MSSF 3(2008) i MSR 27(2008);
- korekt podatku odroczonego po rozpoczęciu rocznego okresu sprawozdawczego, w którym po raz pierwszy zastosowano MSSF 3(2008) i MSR 27(2008) – patrz punkt 15.3.3.

Zapłata warunkowa. Intencją Rady jest utrzymanie rozliczania zapłaty warunkowej wynikającej z połączenia jednostek dokonanego przed zastosowaniem MSSF 3(2008) zgodnie z zasadami MSSF 3(2004). Wobec tego nadal stosuje się korektę wartości firmy. Toczyła się jednak debata na temat oddziaływania tego wymogu zawartego w MSSF 3(2008) i wynikających z niego modyfikacji MSR 39. W konsekwencji usunięto par. 2(f) MSR 39, co oznacza, że umowy zapłaty warunkowej przy połączeniu jednostek nie są już wyłączone z zakresu MSR 39. Modyfikacja ta nie wiąże się z żadnymi zwolnieniami w okresie przejściowym dotyczącymi zapłaty warunkowej w transakcjach połączenia jednostek dokonanych przed wdrożeniem MSSF 3(2008), co powodowałoby zastosowanie MSR 39 do zapłaty warunkowej przeniesionej z poprzednich okresów.

15.3.2 Jednostki wyłączone uprzednio z zakresu MSSF 3

Jednostki wzajemne i połączenia jednostek dokonywane wyłącznie na podstawie umowy nie wchodziły w zakres starej wersji MSSF 3. Natomiast wersję z roku 2008 stosuje się do nich prospektywnie, jak opisano powyżej. W przypadku połączenia jednostek dokonanego w okresach wcześniejszych:

[MSR 3(2008). B68 - B69]

- *Klasyfikacja* – jednostka kontynuuje klasyfikację wcześniejszego połączenia jednostek zgodnie z wcześniejszymi zasadami rachunkowości stosowanymi dla takich połączeń.
- *Poprzednio ujęta wartość firmy* – jednostka eliminuje wartość bilansową dotychczasowego umorzenia wartości firmy oraz korespondujące zmniejszenie wartości firmy. Nie dokonuje się żadnych innych korekt wartości bilansowej.

- *Wartość firmy wcześniej ujęta jako zmniejszenie kapitału własnego* – nie jest ujmowana w aktywach. Wartość firmy nie jest ujmowana w rachunku zysków i strat, kiedy jednostka zbywa przedsięwzięcie, którego ta wartość firmy dotyczy, lub gdy następuje utrata wartości ośrodka wypracowującego środki pieniężne, którego dotyczy ta wartość firmy.
- *Późniejsze rozliczanie wartości firmy* – jednostka zaprzestaje amortyzowania wartości firmy i przeprowadza test na utratę wartości.
- *Wcześniej ujęta ujemna wartość firmy* – wyśięgowanie kwot przeniesionych jako nadwyżka pierwszego rocznego okresu i korekta zysków zatrzymanych.

15.3.3 Aktywa z tytułu odroczonego podatku wynikające z połączenia jednostek

Paragraf 68 MSR 12 „Podatek dochodowy”, poświęcony zmianom wyceny aktywów z tytułu odroczonego podatku wynikających z połączenia jednostek, został zmodyfikowany w toku modyfikacji MSSF 3(2008) (patrz **punkt 11.3.6**). Modyfikacje te stosuje się prospektywnie przy ujmowaniu aktywów z tytułu odroczonego podatku w transakcjach połączenia jednostek od dnia wejścia w życie MSSF 3(2008). **[MSR 12.93]**

Wobec tego, po przyjęciu MSSF 3(2008), niezależnie od daty przejęcia, wpływ ujęcia lub przeszacowania takiego składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku ujmuje się w rachunku zysków i strat, chyba że korzyści ujmowane są w okresie wyceny, a korekty wynikają z nowych informacji dotyczących faktów i okoliczności występujących na dzień przejęcia. **[MSR 12.94]**

Przykład 15.3.3A

Wstępne określenie aktywów z tytułu odroczonego podatku

Roczny okres sprawozdawczy spółki M kończy się w grudniu. 15 grudnia 2009 roku spółka M przejmuje 100% udziałów sprawujących kontrolę w spółce N, a połączenie jednostek rozlicza się zgodnie z MSSF 3(2004). Na dzień przejęcia spółka N posiada korzyści podatkowe do rozliczenia w czasie. Nie jest jasne, czy spółka N będzie w stanie rozliczyć te korzyści po przejęciu - pozycja ta wymaga szczegółowej oceny zgodnie z obowiązującymi przepisami podatkowymi w kraju prowadzenia działalności jednostki N.

Spółka M zatrudnia doradców podatkowych do oceny, czy spółka N będzie mogła zastosować korzyści podatkowe po przejęciu. Na dzień 31 grudnia 2009 ocena nie została jeszcze zakończona. W oparciu o wstępną ocenę zastosowania odpowiednich przepisów nie ujęto składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku we wstępnych rozliczeniach połączenia jednostek zgodnie z MSR 3(2004). Rozliczenie wypracowanych korzyści z tytułu podatku odroczonego ujmuje się w sprawozdaniu finansowym na dzień 31 grudnia 2009 roku jako pozycję szacunkową.

Spółka M stosuje MSSF 3(2008) począwszy od okresu rozliczeniowego zakończonego 31 grudnia 2010. Dnia 30 kwietnia 2010 jej doradcy podatkowi oświadczają, że istnieje możliwość rozliczenia w przyszłości 50% korzyści podatkowych jednostki N. Wobec tego jednostka M ujmuje składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku w wysokości 50% pierwotnej kwoty i koryguje wartość firmy wynikającą z pierwotnego rozliczenia połączenia jednostek (której wysokość jest wystarczająca dla pokrycia korekty).

W lutym 2011 roku, kiedy nadchodzi czas wydania ostatecznej interpretacji przez organy podatkowe, okazuje się, że firma może wykorzystać pełną kwotę. Zgodnie z wymogami MSSF 3(2008), ponieważ korekta ta ma miejsce po zakończeniu okresu wyceny, kwota korzyści nie podlega korekcie do wartości firmy, ale jest ujęta w rachunku zysków i strat. Wymogi MSSF 3(2008) stosuje się nawet w przypadku, kiedy przejęcie spółki N zostało pierwotnie rozliczone zgodnie z MSSF 3(2004).

Przykład 15.3.3B

Korzystna zmiana w prawie podatkowym w okresie wyceny

Przyjmijmy te same okoliczności, co w przykładzie **15.3.3A**, z tym, że przy ocenie dokonywanej w kwietniu 2010 roku doradcy podatkowi wzięli pod uwagę korzystną zmianę w prawie podatkowym wprowadzoną w lutym 2010 roku. Bez tej zmiany spółka N nie mogłaby rozliczyć w czasie korzyści podatkowych.

W tym przypadku ujęcie składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku wynika bezpośrednio ze zmiany przepisów podatkowych wprowadzonej w lutym 2010 roku, nie jest zatem skutkiem pozyskania dodatkowych informacji dotyczących faktów i okoliczności istniejących na dzień przejęcia. Wobec tego składnik aktywów z tytułu odroczonego podatku w kwietniu 2010 roku ujmuje się w rachunku zysków i strat, nawet w przypadku, gdy następuje to w okresie wyceny.

15.3.4 Modyfikacje MSR 28 i MSR 31

MSR 27(2008) wymusza wprowadzenie zmian w MSR 28 i MSR 31 celem ujednoczenia wymogów rachunkowych w przypadku utraty znaczącego wpływu na jednostkę stowarzyszoną lub kontroli nad jednostką współkontrolowaną (patrz punkt 12.5). Wymogi te mają zastosowanie do rocznych okresów sprawozdawczych rozpoczynających się 1 lipca 2009 roku lub po tej dacie, albo też w okresach wcześniejszych – odpowiednich do okresów wcześniejszego zastosowania MSSF 3(2008) i MSR 27(2008).

Zmiany do MSR 28 i MSR 31 nie mają zastosowania retrospektywnego czy prospektywnego i nie opracowano w stosunku do nich postanowień przejściowych podobnych w charakterze do postanowień MSR 27 zakazujących przekształcania uprzednio dokonanych transakcji skutkujących utratą znaczącego wpływu lub współkontroli. Sugeruje się jednak, że uzasadnione byłoby zastosowanie tych zmian na nowych podstawach spójnych z postanowieniami przejściowymi MSR 27. Chodzi o stosowanie nowych wymogów wyłącznie do transakcji zrealizowanych po rozpoczęciu rocznego okresu sprawozdawczego następującego po wprowadzeniu MSSF 39(2008) i MSR 27(2008).

15.3.5 Modyfikacje innych MSSF

MSSF 3(2008) i MSR 27(2008) wymuszają wprowadzenie zmian do innych MSSF. Zmiany te obowiązują w odniesieniu do okresów rocznych rozpoczynających się 1 lipca 2009 roku lub po tej dacie, albo też do okresów wcześniejszych, w których rozpoczęto stosowanie MSSF 3(2008) i MSR 27(2008). Choć nie jest to powiedziane *expressis verbis*, zmiany te stosuje się prospektywnie ze względu na ich charakter.

16 Ujawnienia

16.1 Połączenia jednostek gospodarczych dokonane w okresie bieżącym lub po okresie sprawozdawczym

MSSF 3(2008) wymaga od jednostki przejmującej ujawnienia informacji umożliwiających użytkownikom sprawozdania finansowego ocenę charakteru i skutków finansowych połączenia jednostek gospodarczych dokonanego:

[MSSF 3(2008).59]

- w bieżącym okresie sprawozdawczym lub
- po zakończeniu okresu sprawozdawczego ale przed zatwierdzeniem sprawozdania finansowego do publikacji.

Szczegółowe wytyczne dotyczące ujawniania informacji niezbędnych do osiągnięcia celów MSSF 3(2008).59 przedstawiono w Załączniku B do Standardu. Wymogi te przedstawiono niżej wraz z przykładami wydanymi wraz z MSSF 3(2008), ilustrującymi niektóre wymogi (nie wszystkie zostały zilustrowane przykładami).

Jeżeli specyficzne ujawnienia informacji wymagane przez niniejszy i inne MSSF nie pozwalają na osiągnięcie celów określonych w paragrafach 59 i 61 jednostka przejmująca ujawnia wszelkie dodatkowe informacje niezbędne do osiągnięcia tych celów. **[MSSF 3(2008).63]**

Ujawnienia te są obowiązkowe w odniesieniu do wszystkich transakcji połączenia jednostek dokonanych w okresie sprawozdawczym i po jego zakończeniu (patrz punkt 16.1.12). W przypadku przeprowadzonych w trakcie okresu sprawozdawczego połączeń jednostek, które są indywidualnie nieistotne, które jednakże są istotne łącznie, jednostka przejmująca ujawnia informacje łączne. **[MSSF 3(2008).B65]**

W poniższych przykładach przyjęto, że JP (jednostka przejmująca) jest spółką giełdową, a JC (jednostka przejmowana) nie.

16.1.1 Szczegółowe informacje dotyczące połączenia jednostek

Jednostka przejmująca powinna ujawnić:

[MSSF 3.B64(a) – (d)]

- nazwę i opis jednostki przejmowanej,
- datę przejęcia,
- procentowy udział przejętych udziałów kapitałowych z prawem głosu,
- główne przyczyny połączenia jednostek oraz opis tego, w jaki sposób jednostka przejmująca objęła kontrolę nad jednostką przejmowaną.

Przykład 16.1.1

[MSSF 3(2008).PI72]

Dnia 30 czerwca 20X0 roku JP przejęła 15% udziałów zwykłych w JC. Dnia 30 czerwca 20X2 roku JP przejęła 60% udziałów zwykłych w JC i uzyskała nad nią kontrolę. JC jest dostawcą sieciowych produktów bazodanowych i usług na terenie Kanady i Meksyku. Wskutek przejęcia JP zostanie czołowym dostawcą sieciowych produktów bazodanowych oraz usług na tych rynkach. Oczekuje się również redukcji kosztów dzięki ekonomii skali.

16.1.2 Wartość firmy

Jednostka przejmująca ma obowiązek przedstawienia jakościowego opisu czynników przyczyniających się do ujęcia wartości firmy, takich jak spodziewane synergie z tytułu połączenia działalności jednostki przejmującej i przejmowanej, wartości niematerialne niekwalifikujące się do osobnego ujęcia i inne czynniki. **[MSSF 3(2008). B64(e)]**

Ponadto jednostka przejmująca musi ujawnić kwotę wartości firmy, co do której oczekuje się, że dla celów podatkowych będzie stanowić koszt uzyskania przychodu. **[MSSF 3(2008). B64(k)]**

Przykład 16.1.2

[MSSF 3(2008).PI72]

Na wartość firmy w kwocie 2.500 PLN wynikającą z przejęcia składają się przede wszystkim synergie i ekonomia skali spodziewane wskutek połączenia działalności JP i JC.

Żaden z ujętych elementów wartości firmy nie będzie stanowił kosztów uzyskania przychodów.

16.1.3 Wartość godziwa zapłaty oraz szczegółowe informacje dotyczące zapłaty warunkowej

Jednostka przejmująca ma obowiązek ujawnić wartość godziwą całkowitej przekazanej zapłaty na dzień przejęcia oraz wartość godziwą wszystkich podstawowych składników zapłaty na ten sam dzień, jak np.:

[MSSF 3(2008). B64(f)]

- środki pieniężne,
- inne materialne (rzeczowe) i niematerialne aktywa, w tym przedsięwzięcie lub jednostka zależna jednostki przejmującej,
- przejęte zobowiązania (np. z tytułu zapłaty warunkowej) oraz
- udziały kapitałowe jednostki przejmującej, w tym liczba instrumentów lub udziałów wyemitowanych lub możliwych do wyemitowania oraz metodę ustalania wartości godziwej tych instrumentów lub udziałów.

W przypadku umów dotyczących zapłaty warunkowej i aktywów z tytułu odszkodowania

[MSSF 3(2008). B64(g)]

- kwotę ujętą na dzień przejęcia,
- opis umowy i podstawy określenia kwoty płatności,
- szacunek przedziału wyników (niezdyskontowanych), lub jeśli przedział nie może być oszacowany, stwierdzenie tego faktu wraz z podaniem powodu, dla którego było to niemożliwe. Jeżeli kwota maksymalnej płatności jest nieograniczona, jednostka przejmująca ujawnia ten fakt.

Przykład 16.1.3

[MSSF 3(2008).PI72]

Na dzień 30 czerwca 20X2 r.

Zapłata	PLN
Środki pieniężne	5.000
Instrumenty kapitałowe (100,000 udziałów zwykłych JP)	4.000
Umowa zapłaty warunkowej	<u>1.000</u>
Przekazana zapłata razem	<u>10.000</u>

Wartość godziwa 100.000 udziałów zwykłych wyemitowanych w ramach zapłaty za JC (4.000 PLN) określono na podstawie rynkowej ceny zamknięcia udziałów zwykłych JP na dzień przejęcia.

Umowa zapłaty warunkowej wymaga od JP przekazania byłym właścicielom JC 5% przychodów XC, nieskonsolidowanej inwestycji kapitałowej będącej własnością JC w kwocie przekraczającej 7.500 PLN za rok 20X3 z ograniczeniem do kwoty maksymalnej 2.500 PLN (niezdykontowanej). Potencjalna niezdykontowana kwota wszystkich przyszłych płatności, jakie JP ma obowiązek wykonać w ramach umowy zapłaty warunkowej zawiera się w przedziale od 0 PLN do 2.500 PLN.

Wartość godziwą umowy zapłaty warunkowej w kwocie 1.000 PLN oszacowano metodą dochodową. Szacunki wartości godziwej oparto o zakładany zakres wartości dyskonta od 20 do 25% oraz zakładane przychody XC skorygowane prawdopodobieństwem w kwocie od 10.000 do 20.000 PLN.

16.1.4 Szczegółowe informacje dotyczące przejętych należności

W przypadku nabytych należności jednostka przejmująca powinna ujawnić:

[MSSF 3(2008). B64(h)]

- wartość godziwą należności,
- wartość brutto kwot należności wynikających z zawartych umów oraz
- najlepszy szacunek na dzień przejęcia określonych w umowach przepływów pieniężnych, których wpływu nie można oczekiwać.

Ujawnienia te są wymagane dla wszystkich głównych kategorii należności, takich jak kredyty, leasing finansowy i inne.

Przykład 16.1.4

[MSSF 3(2008).PI72]

Wartość godziwa przejętych aktywów finansowych obejmuje należności z tytułu umów leasingu finansowego dotyczących sieciowego sprzętu bazodanowego o wartości godziwej 2.375 PLN. Wartość brutto należna na mocy umowy wynosi 3.100 PLN, z czego 450 PLN uznano za nieodzyskiwalne.

16.1.5 Szczegółowe informacje dotyczące przejętych aktywów i zobowiązań

Jednostka przejmująca ma obowiązek ujawnić kwoty ujętych na dzień przejęcia głównych klas nabytych aktywów i przejętych zobowiązań.

[MSSF 3(2008). B64(i)]

Przykład 16.1.5

[MSSF 3(2008).PI72]

Ujęte kwoty możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów i przejętych zobowiązań

	PLN
Aktywa finansowe	3.500
Zapasy	1.000
Rzeczowy majątek trwały	10.000
Możliwe do zidentyfikowania wartości niematerialne	3.300
Zobowiązania finansowe	(4.000)
Zobowiązania warunkowe	<u>(1.000)</u>
Możliwe do zidentyfikowania aktywa netto razem	<u>12.800</u>

16.1.6 Szczegółowe informacje dotyczące ujętych zobowiązań warunkowych

W przypadku każdego zobowiązania warunkowego, które ujęto zgodnie z MSSF 3(2008).23 (patrz punkt 8.5.1), jednostka przejmująca ujawnia informacje wymagane w paragrafie 85 MSR 37 *Rezerwy, zobowiązania warunkowe i aktywa warunkowe*. **[MSSF 3(2008). B64(j)]**

MSR 37 ustala ogólne wymogi dotyczące ujawniania informacji dotyczących rezerw ujmowanych zgodnie z tym Standardem. MSSF 3(2008).B64(j) wymaga ujawnienia tych samych informacji w przypadku zobowiązań warunkowych ujętych w związku z połączeniem jednostek w następujący sposób:

[MSR 37.85]

- krótki opis charakteru obowiązku (zobowiązania) oraz oczekiwanych terminów wynikających zeń wpływów korzyści ekonomicznych;
- wskazania świadczące o wszelkich istotnych niepewnościach co do kwoty i terminu wystąpienia tych wpływów. Jeśli konieczne jest podanie takiej informacji, jednostka przejmująca ujawnia główne założenia poczynione odnośnie do przyszłych zdarzeń oraz
- kwotę wszelkiego zakładanego zwrotu, z podaniem kwoty składnika aktywów, która została ujęta z tytułu oczekiwanego zwrotu.

Przykład 16.1.6

[MSSF 3(2008).PI72]

Ujęto zobowiązanie warunkowe w kwocie 1.000 PLN z tytułu oczekiwanych roszczeń gwarancyjnych dotyczących produktów sprzedawanych przez JC w ciągu ostatnich trzech lat. Oczekuje się, że większość tych wydatków zostanie poniesiona w roku 20X3 i że do końca roku 20X4 zostaną poniesione wszystkie. Potencjalną niezdykontowaną kwota wszystkich przyszłych płatności wymaganych od JP w ramach realizacji umów gwarancyjnych szacuje się w zakresie od 500 do 1.500 PLN.

Jeżeli zobowiązanie warunkowe nie zostanie ujęte ze względu na niemożność wiarygodnej wyceny jego wartości godziwej, jednostka przejmująca musi ujawnić:

[MSSF 3(2008). B64(j)]

- informacje wymagane przez paragraf 86 MSR 37 oraz
- powód, dla którego zobowiązania nie można wycenić.

MSR 37 podaje ogólne wymogi ujawniania informacji dotyczących zobowiązań warunkowych:

[MSR 37.86]

- krótki opis charakteru zobowiązania warunkowego oraz
- w miarę możliwości:
 - wartość szacunkową skutków finansowych;
 - przesłanki świadczące o istnieniu niepewności co do kwoty lub terminu wystąpienia wypływu środków oraz
 - możliwości uzyskania zwrotów.

16.1.7 Szczegółowe informacje dotyczące osobno ujmowanych transakcji

W przypadku transakcji ujmowanych oddzielnie od przejęcia aktywów i zobowiązań w procesie połączenia jednostek gospodarczych zgodnie z wymogami MSSF 3(2008).51 (patrz punkt 9.3) jednostka przejmująca ujawnia:

[MSSF 3(2008). B64(l)]

- opis każdej transakcji,
- w jaki sposób jednostka przejmująca rozliczyła każdą transakcję,
- kwoty ujęte dla każdej transakcji i pozycje w sprawozdaniu finansowym, w której każda kwota jest ujęta oraz
- jeżeli transakcja stanowi ostateczne rozliczenie wcześniej istniejącego powiązania, metodę przyjętą do ustalenia kwoty rozliczenia.

Ujawnienie osobno ujmowanych transakcji wymagane przez MSSF 3(2008)B64(l) obejmuje kwotę kosztów związanych z przejęciem i oddzielnie - kwotę kosztów ujętych w kosztach oraz pozycje sprawozdania z całkowitych dochodów, w których koszty te zostały ujęte. Ujawnieniu podlegają także koszty emisji nieujęte jako koszty okresu oraz sposób ich ujęcia. **[MSSF 3(2008).B64(m)]**

Przykład 16.1.7

[MSSF 3(2008).PI72]

Koszty związane z przejęciem (obejmujące koszty sprzedaży, koszty ogólne i administracyjne w sprawozdaniu z całkowitych dochodów sporządzonym przez JP za rok zakończony 31 grudnia 20X2) wynosiły 1.250 PLN.

16.1.8 Szczegółowe informacje dotyczące transakcji okazynego nabycia

W przypadku nabycia okazynego (patrz punkt 10.3) jednostka przejmująca ujawnia:

[MSSF 3(2008). B64(n)]

- kwotę zysku ujętego zgodnie z paragrafem 34 MSSF 3(2008) oraz pozycję w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, w której taki zysk ujęto oraz
- podanie przyczyn, które doprowadziły do powstania zysku z transakcji.

MSSF 3(2008) nie stanowi, czy kwotę ujętego zysku należy wykazać w oddzielnej pozycji. Można by uwzględnić ją w „pozostałych zyskach i stratach”. Wymogi MSSF 3(2008).B64(n) zapewniają oddzielne wykazanie tej kwoty w notach.

16.1.9 Szczegółowe informacje dotyczące udziałów niesprawujących kontroli

W przypadku każdego połączenia jednostek, w którym jednostka przejmująca posiada mniej niż 100 procent udziałów kapitałowych w jednostce przejmowanej na dzień przejęcia:

[MSSF 3(2008). B64(o)]

- kwoty udziałów niesprawujących kontroli w jednostce przejmowanej ujętej na dzień przejęcia i podstawę wyceny tej kwoty oraz
- w przypadku każdego udziału niekontrolującego w jednostce przejmowanej wycenianego w wartości godziwej, techniki wyceny oraz główne dane wejściowe w modelu wykorzystane do wyceny tej wartości.

Przykład 16.1.9

[MSSF 3(2008).PI72]

Wartość godziwą udziałów niesprawujących kontroli w JC, spółce nienotowanej na giełdzie, oszacowano stosując metodę rynkową i dochodową.

Szacunki wartości godziwej są oparte o:

- (a) przyjęty przedział wartości dyskonta od 20 do 25%;
- (b) przyjętą wartość końcową w oparciu o zakres końcowych wielokrotności EBITDA od 3 do 5 (lub, w razie konieczności, w oparciu o stopę długoterminowego zrównoważonego wzrostu mieszczącą się w zakresie wartości od 3 do 6%);
- (c) przyjęte finansowe wielokrotności spółek o profilu podobnym do JC oraz
- (d) przyjęte korekty z tytułu braku kontroli lub braku rynku, który uczestnicy rynku braliby pod uwagę przy szacowaniu wartości godziwej udziałów niesprawujących kontroli w JC.

16.1.10 Połączenie jednostek gospodarczych realizowane etapami

W przypadku połączenia jednostek realizowanego etapami jednostka przejmująca ujawnia:

[MSSF 3(2008). B64(p)]

- wartość godziwą na dzień przejęcia udziału kapitałowego w jednostce przejmowanej należącego do jednostki przejmującej tuż przed dniem przejęcia oraz
- kwotę zysku lub straty ujętych na skutek przeszacowania do wartości godziwej udziału kapitałowego w jednostce przejmowanej należącego do jednostki przejmującej przed połączeniem jednostek oraz pozycję w sprawozdaniu z całkowitych dochodów, w której zysk lub strata są ujmowane.

Przykład 16.1.9

[MSSF 3(2008).PI72]

Wartość godziwą udziałów kapitałowych JP w JC posiadanych przed połączeniem jednostek wynosiła 2.000 PLN. W wyniku wyceny tych 15% udziałów kapitałowych w wartości godziwej JP ujęła zysk w kwocie 500 PLN. Zysk ten ujmuje się w pozostałych dochodach w sprawozdaniu z całkowitych dochodów JP za rok zakończony 31 grudnia 20X2.

16.1.11 Wpływ jednostki przejmowanej na kwoty wykazane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów

Jednostka przejmująca ma obowiązek ujawnić następujące informacje:

[MSSF 3(2008). B64(q)]

- kwoty przychodu oraz zysku lub straty jednostki przejmowanej od dnia przejęcia, uwzględnione w skonsolidowanym sprawozdaniu z całkowitych dochodów za okres sprawozdawczy oraz
- przychody oraz zysk lub stratę połączonej jednostki za bieżący okres sprawozdawczy, wyliczone w taki sposób, jak gdyby datą przejęcia w przypadku wszystkich połączeń jednostek przeprowadzonych w trakcie roku był początek rocznego okresu sprawozdawczego.

Jeżeli ujawnienie którejkolwiek z informacji wymaganych w MSSF 3(2008).B64(q) jest niewykonalne, jednostka przejmująca ujawnia ten fakt i wyjaśnia powody tej niemożności. MSSF 3 (2008) stosuje termin „niewykonalny” w tym samym znaczeniu, co MSR 8 „Zasady(polityka) rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów”. **[MSSF 3(2008). B64(q)]**

Przykład 16.1.10 **[MSSF 3(2008).PI72]**

Przychody ujęte w skonsolidowanym sprawozdaniu z całkowitych dochodów za okres rozpoczęty 30 czerwca 20X2 roku jako wkład JC wyniosły 4.090 PLN. W tym samym okresie JC wygenerowała zysk w kwocie 1.710 PLN. Gdyby okres konsolidacji JC rozpoczął się 1 stycznia 20X2 roku, skonsolidowane sprawozdanie z całkowitych dochodów obejmowałoby przychody w kwocie 27.670 PLN i zysk w kwocie 12.870 PLN.

16.1.12 Połączenia jednostek gospodarczych dokonane po okresie sprawozdawczym

Jeżeli dzień przejęcia przy połączeniu jednostek następuje po zakończeniu okresu sprawozdawczego, ale przed zatwierdzeniem sprawozdania finansowego do publikacji, jednostka przejmująca ujawnia informacje wymagane w punktach od 16.1.1 do 16.1.11, chyba że początkowe rozliczenie połączenia jednostek jest niekompletne w momencie zatwierdzenia sprawozdania finansowego do publikacji. **[MSSF 3(2008).B66]**

W takiej sytuacji jednostka przejmująca opisuje, jakie ujawnienia informacji nie mogą być dokonane oraz przyczyny tego stanu rzeczy.

[MSSF 3(2008).B66]

16.2 Korekty dotyczące połączenia jednostek dokonane w bieżącym lub poprzednim okresie sprawozdawczym

Jednostka przejmująca ujawnia informacje umożliwiające użytkownikom jej sprawozdania finansowego ocenę skutków finansowych korekt ujętych w bieżącym okresie, które dotyczą połączeń jednostek przeprowadzonych w okresie lub poprzednich okresach sprawozdawczych.

[MSSF 3(2008).61]

Jeżeli specyficzne ujawnienia informacji wymagane przez niniejszy i inne MSSF nie pozwalają na osiągnięcie celów określonych w MSSF 3(2008).61 jednostka przejmująca ujawnia wszelkie dodatkowe informacje niezbędne do osiągnięcia tych celów. **[MSSF 3(2008).63]**

Informacje te należy ujawnić oddzielnie dla każdego istotnego połączenia jednostek lub zbiorczo dla pojedynczo nieistotnych połączeń stanowiących łącznie wartość istotną. **[MSSF 3(2008).B67]**

16.2.1 Połączenia jednostek w przypadku niekompletnego ujęcia początkowego

Jeżeli początkowe ujęcie połączenia jednostek jest niekompletne (zob. **punkt 11.3**) dla określonych aktywów, zobowiązań, niekontrolujących udziałów lub składników zapłaty i wykazane w sprawozdaniu finansowym kwoty z tytułu połączenia jednostek zostały w związku z tym ujęte tylko tymczasowo:

[MSSF 3(2008). B67(a)]

- przyczyny, ze względu na które początkowe rozliczenie połączenia jednostek jest niekompletne,
- aktywa, zobowiązania, udziały kapitałowe oraz składniki zapłaty, dla których początkowe ujęcie jest niekompletne oraz
- charakter i kwotę korekt w okresie wyceny ujętych w okresie sprawozdawczym zgodnie z par. MSSF 3(2008).49 (patrz **punkt 11.3**).

Przykład 16.2.1 **[MSSF 3(2008).PI72]**

Wartość godziwa przejętych możliwych do zidentyfikowania wartości niematerialnych w kwocie 3.300 PLN ma charakter tymczasowy i zależy od uzyskania ostatecznej wyceny tych składników aktywów.

16.2.2 Aktywa i zobowiązania warunkowe

Dla każdego okresu sprawozdawczego po dniu przejścia do czasu, kiedy jednostka uzyska, sprzeda lub w inny sposób utraci prawo do aktywów z tytułu zapłaty warunkowej lub dopóki nie ureguluje zobowiązania z tytułu zapłaty warunkowej lub zobowiązanie zostanie darowane lub wygaśnie jednostka przejmująca ujawnia:

[MSSF 3(2008). B67(b)]

- wszelkie zmiany w ujętych kwotach, w tym różnice wynikające z rozliczenia,
- wszelkie zmiany w przedziale wyników (niezdyskontowanych) oraz przyczyny tych zmian oraz
- techniki wyceny i główne dane wejściowe do modelu wykorzystane do wyceny zapłaty warunkowej.

W przypadku zobowiązań warunkowych ujmowanych w związku z połączeniem jednostek, jednostka przejmująca ujawnia informacje wymagane przez paragrafy 84 i 85 MSR 37 dla każdej klasy rezerw. **[MSSF 3(2008). B67(c)]**

Wymogi MSR 37.85 przedstawiono w punkcie 16.1.6. MSR 37.84 wymaga ujawnienia następujących informacji w odniesieniu do poszczególnych kategorii rezerw (w tej sytuacji także każdej kategorii ujętych zobowiązań warunkowych):

- wartości bilansowej na początek i na koniec okresu;
- dodatkowe zobowiązania warunkowe ujęte w danym okresie, w tym zwiększenia już istniejących zobowiązań warunkowych;
- kwoty wykorzystane (tj. poniesione i rozliczone w zobowiązaniach warunkowych) w danym okresie;
- kwoty niewykorzystane odwrócone w danym okresie oraz
- zwiększenie zdyskontowanej kwoty wynikającej z upływu czasu oraz skutki zmian stopy dyskonta w danym okresie.

16.2.3 Wartość firmy

Jednostka powinna ujawnić uzgodnienie wartości bilansowej wartości firmy na początek i koniec okresu sprawozdawczego, wykazując oddzielnie:

[MSSF 3(2008). B67(d)]

- wartość brutto i łączne odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości na początek okresu sprawozdawczego,
- dodatkową wartość firmy ujętą w trakcie okresu sprawozdawczego, z wyjątkiem wartości firmy zawartej w grupie aktywów przeznaczonych do zbycia, która, na dzień przejścia, spełnia kryteria klasyfikacyjne „przeznaczonej do sprzedaży” określone w MSSF 5 *Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży i działalność zaniechana*,
- korekty wynikające z późniejszego ujęcia aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego w okresie sprawozdawczym zgodnie z par. MSSF 3(2008).67 (patrz **punkt 15.3.3**),
- wartość firmy zawartą w grupie aktywów przeznaczonych do zbycia sklasyfikowanej jako „przeznaczona do sprzedaży” zgodnie z MSSF 5 oraz wartość firmy usuniętą z bilansu w trakcie okresu, która nie była wcześniej zawarta w grupie aktywów przeznaczonych do zbycia sklasyfikowanej jako „przeznaczona do sprzedaży”,
- odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości ujęte w ciągu okresu sprawozdawczego zgodnie z MSR 36. (MSR 36 wymaga ujawnienia informacji o wartości odzyskiwalnej i utracie wartości w odniesieniu do wartości firmy w uzupełnieniu do niniejszego wymogu),
- różnice kursowe netto powstałe w trakcie okresu sprawozdawczego zgodnie z MSR 21 *Skutki zmian kursów wymiany walut obcych*,
- wszelkie inne zmiany wartości bilansowej w trakcie okresu sprawozdawczego,
- wartość brutto i łączne odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości na koniec okresu sprawozdawczego.

16.2.4 Istotne zyski i straty ujęte w okresie sprawozdawczym

Jednostka przejmująca ujawnia kwotę i objaśnienie wszelkich zysków lub strat ujętych w bieżącym okresie sprawozdawczym, które jednocześnie:

[MSSF 3(2008). B67(e)]

- dotyczą możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów lub zobowiązań przejętych w ramach połączenia jednostek przeprowadzonego w bieżącym lub w poprzednim okresie sprawozdawczym oraz
- mają taką wielkość, charakter lub częstotliwość występowania, że ich ujawnienie przyczynia się do lepszego zrozumienia sprawozdań finansowych połączonej jednostki.

16.3 Dodatkowe wymogi dotyczące ujawniania informacji zawarte w MSR 27(2008)

W porównaniu z MSR 27(2003) wersja z roku 2008 zawiera następujące dodatkowe wymagania dotyczące ujawniania informacji:

[MSRS 27(2008).41(e) i (f)]

- skonsolidowane sprawozdanie finansowe powinno przedstawiać zestawienie ukazujące wpływ wszelkich zmian w udziałach własnościowych jednostki dominującej w jednostce zależnej, które nie skutkują utratą kontroli, na kapitał własny możliwy do przypisania właścicielom jednostki dominującej, oraz
- jeśli nastąpiła utrata kontroli nad jednostką zależną, jednostka dominująca ujawnia ewentualne zyski lub straty oraz:
 - część tego zysku lub straty, możliwą do przypisania przy ujęciu inwestycji utrzymanej w byłej jednostce zależnej według wartości godziwej na dzień utraty kontroli oraz
 - pozycję (pozycje) sprawozdania z całkowitych dochodów, w których zysk lub strata są ujęte (jeśli nie są przedstawione w osobnej pozycji).

16.4 Ujawnienie skutków zastosowania nowych Standardów i wynikających z nich zasad rachunkowości

16.4.1 Omówienie zmodyfikowanych Standardów przed zastosowaniem

W odniesieniu do sprawozdań finansowych sporządzonych w okresie od stycznia 2008 (data wydania MSSF 3(2008) i MSR 27(2008)) a datą przyjęcia przez jednostkę zmodyfikowanych Standardów, MSR 8 *Zasady rachunkowości, zmiany wartości szacunkowych i korygowanie błędów* wymaga ujawnienia:

[MSR 8.30]

- faktu niezastosowania przez jednostkę nowych MSSF, które zostały już opublikowane, ale jeszcze nie weszły w życie oraz
- znanych lub wiarygodnie oszacowanych informacji potrzebnych do oceny możliwego wpływu zastosowania nowego standardu na sprawozdania finansowe jednostki za okres, w którym zostaną one zastosowane po raz pierwszy.

Jednostka rozważa przedstawienie następujących informacji:

[MSR 8.31]

- nazwy nowego standardu,
- charakteru przyszłej zmiany lub zmian zasad rachunkowości,
- terminu, w którym standard powinien być zastosowany,
- terminu, w którym jednostka zamierza wdrożyć postanowienia standardu po raz pierwszy oraz
- albo:
 - opis wpływu na sprawozdania finansowe jednostki zmian będących skutkiem zastosowania nowego standardu po raz pierwszy, albo
 - informację, że ten wpływ nie jest znany lub nie jest możliwe jego wiarygodne oszacowanie.

Proponowaną formę tego rodzaju ujawnień przedstawiono w przykładzie 16.4.1.

Przykład 16.4.1

Wpływ znowelizowanych Standardów przed ich zastosowaniem

Niżej przedstawione standardy (których nie zastosowano w niniejszym sprawozdaniu finansowym) zostały wydane, ale nie weszły w życie na dzień zatwierdzenia niniejszego sprawozdania finansowego:

...

MSR 27(2008) *Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe* oraz

MSSF 3(2008) *Połączenie jednostek gospodarczych*.

Zdaniem Zarządu wszystkie wyżej wymienione standardy i interpretacje zostaną zastosowane w sprawozdaniu finansowym grupy za okres rozpoczynający się 1 stycznia 2009 roku.

Poza kwestiami prezentacji podstawowe modyfikacje MSR 27, które będą miały wpływ na rozliczenia Grupy dotyczą transakcji powodujących zmiany wielkości udziałów jednostki dominującej w jednostce zależnej. Zmiany te prawdopodobnie wywrą znaczący wpływ na rozliczanie takich transakcji w przyszłych okresach sprawozdawczych, ale zakres ich oddziaływania będzie zależał od szczegółowych warunków transakcji, których w chwili obecnej nie da się przewidzieć. Zmiany te zostaną zastosowane prospektywnie w odniesieniu do transakcji zawartych po dniu przyjęcia zmodyfikowanego standardu, nie będzie zatem konieczności przekształcania rozliczenia transakcji zawartych przed datą przyjęcia.

Podobna sytuacja dotyczy MSSF 3 i zasad rozliczania połączenia jednostek gospodarczych. Do tego Standardu wprowadzono istotne zmiany, ale ich wpływ można określić dopiero znając szczegółowe uwarunkowania poszczególnych transakcji połączenia jednostek. Zmiany do MSSF 3 będą stosowane prospektywnie w odniesieniu do transakcji dokonanych po dniu przyjęcia zmodyfikowanego standardu, nie będzie zatem konieczności przekształcania danych dotyczących transakcji zawartych przed tą datą.

16.4.2 Omówienie wpływu zmodyfikowanych Standardów w okresie ich przyjęcia

W roku, w którym MSSF 3(2008) i MSR 27(2008) zostaną zastosowane po raz pierwszy, obowiązuje zapis MSR 8.28. Paragraf ten wymaga, by jednostka ujawniła następujące informacje w chwili, gdy zastosowanie zmodyfikowanego standardu wpłynie na bieżący okres lub poprzednie okresy rozliczeniowe lub może wpłynąć na przyszłe okresy rozliczeniowe, chyba że kwoty korekty nie da się określić:

[MSR 8.28]

- nazwę standardu,
- stwierdzenie, że zmiany zasad (polityki) rachunkowości dokonano zgodnie z przepisami przejściowymi - jeśli istnieją,
- charakter zmiany zasad (polityki) rachunkowości,
- opis przepisów przejściowych - jeśli istnieją,
- opis przepisów przejściowych – jeśli istnieją przepisy, które mogą mieć wpływ na przyszłe okresy,
- kwotę korekty dotyczącą przyszłego okresu i każdego prezentowanego w sprawozdaniu okresu poprzedniego, jeśli jej ustalenie jest niewykonalne w praktyce w odniesieniu do:
 - każdej pozycji sprawozdania finansowego, na którą wpływa oraz
 - zysku i rozwodnionego zysku na jedną akcję, jeśli jednostka podlega wymogom MSR 33 *Zysk przypadający na jedną akcję*,
- kwotę korekty dotyczącą okresów wcześniejszych niż okresy prezentowane, jeśli jest to wykonalne w praktyce oraz
- jeśli retrospektywne zastosowanie wymagane przez standard jest niewykonalne w praktyce dla danego wcześniejszego okresu lub okresów poprzedzających okresy prezentowane, należy przedstawić opis okoliczności, które o tym zdecydowały oraz informacje o tym, w jaki sposób i od kiedy wprowadzono zmianę zasad (polityki) rachunkowości.

Jeżeli jednostka stosuje standardy przed datą ich wejścia w życie, należy ten fakt ujawnić. [MSSF 3(2008).64 i MSR 27(2008).45]

Poniższy przykład ilustruje ujawnianie wymaganych informacji w okresie rozliczeniowym rozpoczętym 1 stycznia 2008 roku. Warto zauważyć, że ma to być ilustracja rodzajów obowiązkowych ujawnień, a zatem nie obejmuje ona wszystkich obowiązkowych informacji i wszystkich możliwych sytuacji.

Przykład 16.4.2

Wpływ znowelizowanych Standardów w roku ich zastosowania

Grupa zdecydowała się na zastosowanie następujących standardów przed terminem ich wejścia w życie:

- MSSF 3 (2008) *Połączenie jednostek gospodarczych* oraz
- MSR 27(2008) *Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe*.

Modyfikacje tych standardów spowodowały pewne zmiany w zasadach rachunkowości stosowanych przez Grupę.

MSSF 3 (2008).

Zgodnie z postanowieniami przejściowymi MSSF3(2008) standard ten zastosowano prospektywnie w odniesieniu do transakcji połączenia jednostek, których data przejścia przypada na 1 stycznia 2008 roku lub po tej dacie.

Wpływ MSSF 3 (2008) *Połączenie jednostek gospodarczych*:

- zmiana podstawy wyceny wartości firmy ujętej w odniesieniu do połączenia jednostek dokonanego w okresie, tak aby odzwierciedlała: (i) różnicę między wartością godziwą udziałów niesprawujących kontroli a ich udziałem w możliwych do zidentyfikowania aktywach netto jednostki przejmowanej w przypadku zastosowania opcji wartości godziwej oraz (ii) różnicę między wartością godziwą poprzednio posiadanych udziałów kapitałowych w jednostce przejmowanej a ich wartością bilansową,
- umożliwienie indywidualnego dla każdej transakcji wyboru metody wyceny udziałów niesprawujących kontroli (wcześniej określanych jako „udziały mniejszościowe”),
- zmiana sposobu ujmowania i dalszych wymogów rachunkowych dotyczących zapłaty warunkowej,
- zmiana podstawy alokacji części zapłaty w połączeniu jednostek do zastępczych płatności w formie akcji przyznanych w chwili połączenia,
- wymóg ujmowania kosztów związanych z przejściem oddzielnie od połączenia jednostek, co prowadzi do ujmowania tych kosztów w momencie poniesienia oraz
- w przypadku połączenia jednostek realizowanego etapami, wymóg przeniesienia kwot związanych z poprzednio posiadanymi udziałami w jednostce przejmowanej z kapitału własnego do rachunku zysków i strat.

W bieżącym okresie te zmiany zasad rachunkowości miały następujący wpływ na rozliczenie przejścia spółki ABC Sp. z o.o.:

Sprawozdanie z sytuacji finansowej

	PLN
Kwota, o jaką wartość godziwa udziałów niesprawujących kontroli przewyższa wartość godziwą możliwych do zidentyfikowania aktywów netto ABC Sp. z o.o.	4.000
Zobowiązanie ujęte w odniesieniu do wartości godziwej przychodów warunkowych, które nie zostałyby ujęte w poprzedniej wersji Standardu	500
Część nagród – płatności w formie akcji przyznanych w chwili połączenia jednostek alokowana do usług świadczonych po połączeniu	(300)
Koszty związane z przejściem rozliczane w chwili poniesienia	(1.500)
Dodatkowa wartość firmy ujęta w wyniku przyjęcia MSSF 3 (2008)	<u>2.700</u>

Sprawozdanie z całkowitych dochodów

	PLN
Zysk z ujęcia poprzednio posiadanych udziałów w wartości godziwej	2.000
Przeniesienie z kapitału własnego do rachunku zysków i strat zmian wartości godziwej inwestycji dostępnych do sprzedaży posiadanych przez ABC Sp. z o.o., ujętych w innych całkowitych dochodach przy rozliczaniu ABC Sp. z o.o. jako jednostki stowarzyszonej w poprzednich okresach rozliczeniowych	200
Koszty związane z przejęciem rozliczane w chwili poniesienia	(1,500)
Koszt nagród wypłacanych w formie akcji alokowanych do usług świadczonych po połączeniu	(300)
Zwiększenie zysku za okres w wyniku przyjęcia MSSF 3 (2008)	<u>400</u>
Zwiększenie podstawowego zysku na akcję w wyniku przyjęcia MSSF 3 (2008)	<u>23 gr</u>
Zwiększenie rozwodnionego zysku na akcję w wyniku przyjęcia MSSF 3 (2008)	<u>19 gr</u>

- Zmodyfikowany Standard wymaga również ujawnienia dodatkowych informacji dotyczących połączenia jednostek gospodarczych (patrz nota xx).
- Na wyniki przyszłych okresów mogą mieć wpływ odpisy z tytułu utraty wartości zwiększonej wartości firmy oraz potencjalne zmiany zobowiązań ujętych z tytułu zapłaty warunkowej.
- Zmodyfikowany Standard będzie również oddziaływał na rozliczanie połączenia jednostek gospodarczych w przyszłych okresach sprawozdawczych, ale wpływ ten można określić dopiero po zapoznaniu się ze szczegółami przyszłej transakcji połączenia jednostek gospodarczych.

MSR 27(2008)

- MSR 27(2008) przyjęto w odniesieniu do okresów rozpoczynających się 1 stycznia 2008 roku lub po tej dacie. Zmodyfikowany standard stosuje się prospektywnie zgodnie z odpowiednimi przepisami przejściowymi.
- Zmodyfikowany Standard doprowadził do zmiany zasad rachunkowości Grupy w odniesieniu do wzrostu lub spadku udziałów właścicielskich w jednostkach zależnych. W poprzednich latach, z braku szczegółowych wymogów MSSF, zwiększenie udziałów w jednostkach zależnych traktowano tak samo, jak ich przejęcie, a wartość godziwa lub zysk z transakcji zakupu były ujmowane w odpowiednich pozycjach. Wpływ zmniejszenia udziałów w jednostkach zależnych, nieoznaczający utraty kontroli (różnica między uzyskanymi przychodami a wartością bilansową zbytych udziałów netto) ujmowano w wyniku finansowym. MSR 27(2008) nie dopuszcza takiego sposobu rozliczania. Wszystkie zwiększenia i zmniejszenia takich udziałów ujmuje się w kapitale własnym, bez wpływu na wartość firmy czy wynik finansowy.
- W przypadku zbycia części udziałów Grupy w jednostce XYZ Sp. z o.o. wpływ zmiany zasad rachunkowości wyraża się poprzez ujęcie bezpośrednio w kapitale własnym różnicy w kwocie 3 mln PLN między wygenerowanymi przychodami a przeniesieniem z kapitału własnego jednostki dominującej do udziałów niesprawujących kontroli. Zgodnie z poprzednio obowiązującymi zasadami rachunkowości kwotę tę ujęto by w wyniku finansowym. Wobec tego zmiana zasad rachunkowości spowodowała zmniejszenie zysku za okres o kwotę 3 mln PLN przy jednoczesnym zmniejszeniu zysku podstawowego na akcję w kwocie 1,43 PLN i zysku rozwodnionego na akcję w kwocie 1,28 PLN.

16.4.3 Ujawnienie zasad rachunkowości

Po przyjęciu MSSF 3(2008) i MSR 27(2008) należy skorygować przyjęte zasady rachunkowości dla odzwierciedlenia zmiany zasad rachunkowości dotyczących połączenia jednostek i konsolidacji. Poniższe przykłady stanowią ilustrację rodzajów ujawnianych informacji odpowiednich w tych okolicznościach. Warto jednak zauważyć, że przykłady te nie obejmują wszystkich aspektów zmodyfikowanych standardów i że w przypadku, gdy dla danej jednostki istotne są inne aspekty standardów, należy je również uwzględnić w zasadach rachunkowości jednostki.

Przykład 16.4.3

Wyciąg z zestawienia istotnych zasad rachunkowości

Podstawa konsolidacji

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe obejmuje sprawozdanie finansowe Spółki oraz jednostek zależnych pozostających pod jej kontrolą (w tym spółek celowych) sporządzone na dzień 31 grudnia każdego roku. Kontrola jest to zdolność do kierowania polityką finansową i operacyjną jednostki w celu osiągnięcia korzyści ekonomicznych z jej działalności.

Udziały niesprawujące kontroli w aktywach netto jednostek zależnych objętych konsolidacją identyfikuje się osobno od kapitału własnego Grupy przedstawionego w sprawozdaniu finansowym. Udziały niesprawujące kontroli można pierwotnie wyceniać w wartości godziwej lub według ich proporcjonalnego udziału w możliwych do zidentyfikowania aktywach netto jednostki przejmowanej. Wyboru metody wyceny dokonuje się indywidualnie dla każdej transakcji przejęcia. Po przejęciu na udziały niesprawujące kontroli składa się kwota tych udziałów w momencie początkowego ujęcia oraz ich udział w zmianach kapitału własnego od dnia połączenia.

Wyniki działalności jednostek zależnych przejętych lub zbytych w ciągu roku uwzględnia się w skonsolidowanym sprawozdaniu z całkowitych dochodów od dnia faktycznego przejęcia lub do dnia faktycznego zbycia - odpowiednio do okoliczności.

W razie konieczności dokonuje się korekty sprawozdań finansowych jednostek zależnych w celu ujednoczenia stosowanych przez nie zasad rachunkowości z zasadami Grupy.

Wszystkie transakcje, salda, dochody i koszty wewnątrzgrupowe podlegają eliminacji w momencie konsolidacji.

Zmiany udziałów Grupy w jednostkach zależnych nieskutkujące utratą kontroli rozlicza się jako transakcje kapitałowe. Wszelkie różnice pomiędzy kwotą korekty udziałów niesprawujących kontroli a wartością godziwą kwoty zapłaconej lub otrzymanej odnosi się bezpośrednio na kapitał własny i przypisuje Grupie.

Połączenia jednostek gospodarczych

Przejęcia jednostek zależnych i przedsiębiorstw rozlicza się metodą przejęcia.

Koszt przejęcia wycenia się jako zbiorczą kwotę wartości godziwych na dzień wymiany przekazanych aktywów, przejętych lub powstałych zobowiązań oraz instrumentów kapitałowych wyemitowanych przez Grupę w zamian za przejęcie kontroli nad jednostką przejmowaną. Koszty związane z przejęciem ujmuje się w rachunku zysków i strat w momencie ich powstania.

Koszty przejęcia mogą obejmować aktywa i zobowiązania wynikające z umowy zapłaty warunkowej wycenione w wartości godziwej na dzień przejęcia. Późniejsze zmiany tych wartości godziwych koryguje się o koszty przejęcia, jeżeli można je zakwalifikować jako korekty okresu wyceny (patrz niżej). Wszystkie pozostałe późniejsze zmiany wartości godziwej zapłaty warunkowej zakwalifikowane jako aktywa lub zobowiązania rozlicza się zgodnie z odpowiednimi MSSF. Nie ujmuje się zmian wartości godziwej zapłaty warunkowej zakwalifikowanej jako kapitał własny.

Możliwe do zidentyfikowania aktywa, zobowiązania i zobowiązania warunkowe jednostki przejmowanej spełniające warunki ujęcia zgodnie z MSSF 3(2008) ujmuje się w wartości godziwej na dzień przejęcia z następującymi wyjątkami:

- aktywa i zobowiązania wynikające z odroczonego podatku dochodowego lub związane z umowami o świadczenia pracownicze ujmuje się i wycenia zgodnie z MSR 12 *Podatek dochodowy* i MSR 19 *Świadczenia pracownicze*;
- zobowiązania lub instrumenty kapitałowe związane z zastąpieniem przez Grupę nagród wypłacanych w formie akcji wycenia się zgodnie z MSSF 2 *Płatności w formie akcji*,
- aktywa (lub grupy aktywów) przeznaczone do zbycia) sklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży zgodnie z MSSF 5 *Aktywa trwale przeznaczone do sprzedaży i działalność zaniechana* wycenia się zgodnie z wymogami tego standardu.

Jeżeli początkowe rozliczenie księgowe połączenia jednostek na koniec okresu sprawozdawczego, w którym połączenie miało miejsce, nie jest kompletne, jednostka przejmująca prezentuje w swoim sprawozdaniu finansowym tymczasowe kwoty dotyczące pozycji, których rozliczenie jest niekompletne. W okresie wyceny jednostka retrospektywnie koryguje tymczasowe kwoty ujęte na dzień przejęcia (patrz niżej) lub ujmuje dodatkowe aktywa albo zobowiązania, dla odzwierciedlenia nowych faktów i okoliczności, które istniały na dzień przejęcia, które, jeśli byłyby znane, wpłynęłyby na ujęcie tych kwot na ten dzień.

Okres wyceny to okres od dnia przejęcia do dnia otrzymania przez Grupę kompletnych informacji dotyczących faktów i okoliczności istniejących na dzień przejęcia. Maksymalna długość tego okresu wynosi jeden rok.

W przypadku połączenia jednostek realizowanego etapami udziały w jednostce przejmowanej uprzednio posiadane przez Grupę przeszacowuje się do wartości godziwej na dzień przejęcia (tj. dzień uzyskania kontroli), a wynikający stąd zysk lub stratę ujmuje się w rachunku zysków i strat. Kwoty wynikające z posiadania udziałów w jednostce przejmowanej przed datą przejęcia, uprzednio ujmowane w innych całkowitych dochodach, przenosi się do rachunku zysków i strat, jeżeli takie traktowanie byłoby poprawne w chwili zbycia tych udziałów.

Wartość firmy

Wartość firmy wynikająca z przejęcia jednostki zależnej ujmuje się jako składnik aktywów na dzień przejęcia kontroli (dzień przejęcia). Wartość firmy wycenia się jako nadwyżkę sumy przekazanej zapłaty, kwoty udziałów niesprawujących kontroli w jednostce przejmowanej oraz wartości godziwej poprzednio posiadanych przez jednostkę przejmującą udziałów w jednostce przejmowanej nad kwotą wartości godziwej możliwych do zidentyfikowania aktywów netto.

Jeżeli po przeszacowaniu udział Grupy w wartości godziwej netto możliwych do zidentyfikowania aktywów netto jednostki przejmowanej przewyższa sumę przekazanej zapłaty, wartości udziałów niesprawujących kontroli w jednostce przejmowanej oraz wartości godziwej poprzednio posiadanych udziałów kapitałowych w jednostce przejmowanej, nadwyżkę tę ujmuje się bezpośrednio w rachunku zysków i strat jako zysk z tytułu okazynego nabycia.

Wartość firmy nie podlega amortyzacji, tylko testom na utratę wartości przeprowadzanym co najmniej raz w roku. Odpisy z tytułu utraty wartości ujmuje się bezpośrednio w rachunku zysków i strat bez możliwości późniejszego odwrócenia.

W chwili zbycia jednostki zależnej przypisana do niej wartość firmy jest uwzględniana w obliczeniu zysku lub straty ze zbycia.

Załącznik 1

Porównanie MSSF 3(2008) i MSSF 3(2004)

Połączenia jednostek gospodarczych		
Pozycja	MSSF 3(2008)	MSSF 3(2004)
Zakres standardu		
Jednostki wzajemne i połączenia jednostek realizowane wyłącznie na podstawie umowy	Wchodzą w zakres zmodyfikowanego standardu.	Poprzednia wersja MSSF 3 nie obejmowała tego typu transakcji.
Definicje i terminologia		
Połączenia jednostek gospodarczych	Transakcja lub inne zdarzenie, w którym jednostka przejmująca obejmuje kontrolę nad jednym lub większą liczbą przedsięwzięć.	Zmodyfikowany MSSF 3 kładzie większy nacisk na kontrolę nad inną jednostką.
Przedsięwzięcie	Zintegrowany zespół działań i aktywów, którym można operować i zarządzać w celu uzyskania zwrotu.	Zintegrowany zespół działań i aktywów, który nie rozpoczął planowanej działalności podstawowej nie jest przedsięwzięciem.
Zapłata warunkowa	<ul style="list-style-type: none"> Pierwotnie ujmowana jako część przekazanej zapłaty. Niewystąpienie przyszłego zdarzenia (np. nieosiągnięcie zakładanych zysków) nie jest uznawane za korektę okresu wyceny – wobec tego wartość firmy nie podlega korekcie. Dalsze rozliczenia zależą od tego, czy zapłatę warunkową ujęto pierwotnie w kapitale własnym czy w zobowiązaniach i czy zdarzenie to uznano za korektę okresu wyceny. Wymogi dotyczące ujawniania informacji. 	<ul style="list-style-type: none"> Pierwotnie ujmowana w kosztach połączenia jednostek, pod warunkiem, że spełnia kryteria prawdopodobieństwa i wiarygodności wyceny. Jeśli przyszłe zdarzenie nie wystąpi, koszty połączenia uwzględnia się w wartości firmy. Późniejsze korekty zapłaty warunkowej uwzględnia się w wartości firmy, z wyjątkiem instrumentów kapitałowych, kiedy to korekta dotyczy kapitału własnego. Aktualna wersja MSSF 3 nie zawiera wymogów dotyczących ujawnienia zapłaty warunkowej.
Przekazana zapłata		
Platności w formie akcji rozliczane w instrumentach kapitałowych	Zawiera wytyczne przydatne przy określaniu części nagród zastępczych stanowiącej część zapłaty przekazanej w zamian za przejętą jednostkę.	Brak szczegółowych wytycznych.
Koszty poniesione w związku z połączeniem jednostek		
Koszty przejęcia	Koszty realizacji połączenia jednostek rozlicza się w chwili poniesienia.	Koszty realizacji połączenia jednostek uwzględnia się w kosztach przejęcia, wskutek czego wpływają na wartość firmy.
Ujmowanie i wycena aktywów nabytych i zobowiązań przejętych w chwili początkowego ujęcia		
Rezerwy z tytułu wyceny	Zabrania oddzielnej wyceny rezerwy na dzień przejęcia w przypadku aktywów wycenianych w wartości godziwej o niepewnych przyszłych przepływach pieniężnych (np. należności wątpliwych).	Brak szczegółowych wytycznych.
Aktywa, które jednostka przejmująca zamierza zbyć lub wykorzystać odmiennie od pozostałych uczestników rynku	Wymaga od jednostki przejmującej wyceny składnika aktywów w „neutralnej” wartości godziwej.	Brak szczegółowych wytycznych.

Wyjątki od zasad ujmowania i wyceny w chwili początkowego ujęcia

Aktywa przeznaczone do sprzedaży	Wymaga wyceny zgodnie z MSSF 5 <i>Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży i działalność zaniechana</i> .	Wymaga wyceny takich aktywów w wartości godziwej zmniejszonej o koszty sprzedaży.
Zobowiązania warunkowe	Wymaga ujęcia „zobowiązań” spełniających definicję zobowiązania zawartą w „Założeniach koncepcyjnych” i tylko pod warunkiem, że bieżące zobowiązanie wynika z przeszłych zdarzeń, a wartość godziwą da się wiarygodnie wycenić.	Wymaga ujęcia możliwych zobowiązań, jeżeli ich wartość godziwą da się wiarygodnie wycenić.
Świadczenia pracownicze	Wymaga ujęcia i wyceny zgodnie z MSR 19 <i>Świadczenia pracownicze</i> .	Ograniczone wytyczne przedstawiono w Załączniku B.
Podatek dochodowy	Wymaga ujęcia i wyceny zgodnie z MSR 12 <i>Podatek dochodowy</i> .	Ograniczone wytyczne przedstawiono w Załączniku B.
Aktywa z tytułu odszkodowania	Wymaga ujęcia i wyceny zgodnie z innymi MSSF.	Brak szczegółowych wytycznych.
Ponownie nabyte prawa	Wymaga wyceny w oparciu o pozostały okres obowiązywania umowy.	Brak szczegółowych wytycznych.
Płatności w formie akcji rozliczane w instrumentach kapitałowych	Wymaga wyceny zgodnie z MSSF 2 <i>Płatności w formie akcji</i> .	Brak szczegółowych wytycznych.

Metoda przejęcia (w MSSF 3(2004) zwana metodą zakupu)

Wycena wartości firmy/ zysku z tytułu nabycia okazijnego	<p>Różnica pomiędzy:</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) wynagrodzeniem przekazanym na dzień przejęcia i wartością udziałów niesprawujących kontroli oraz posiadanych uprzednio udziałów kapitałowych w jednostce przejmowanej a (ii) wartością netto możliwych do zidentyfikowania nabytych aktywów i przejętych zobowiązań wycenionych w wartości godziwej na dzień przejęcia. <p>Jeżeli:</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) > (ii) = różnica jest wartością firmy; (i) < (ii) = zysk z tytułu okazijnego nabycia ujmowany w rachunku zysków i strat. 	<p>Nie wymaga:</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) wyceny kwoty udziałów niesprawujących kontroli przy obliczaniu wartości firmy/zysku z tytułu okazijnego nabycia, (ii) przeszacowania do wartości godziwej uprzednio posiadanych udziałów kapitałowych w przejmowanej jednostce oraz (iii) wartości netto przejętych aktywów na dzień przejęcia. Zamiast tego uwzględnia się część możliwych do zidentyfikowania aktywów netto przypisanych jednostce przejmującej.
Udziały niesprawujące kontroli w jednostce przejmowanej (w MSSF 3(2004) określane jako udziały mniejszościowe)	<p>Wycena udziałów niesprawujących kontroli wymagana do określenia wartości firmy/zysku z okazijnego nabycia. Udziały niesprawujące kontroli wycenia się przy użyciu:</p> <ul style="list-style-type: none"> (i) wartości godziwej udziałów niesprawujących kontroli lub (ii) proporcjonalnego udziału w wartości godziwej możliwych do zidentyfikowania aktywów netto przejmowanej jednostki. 	Udziały mniejszościowe określa się jako część wartości godziwej nabytych aktywów netto i przejętych zobowiązań (warunkowych) przypisaną tym udziałom.

Porównanie MSR 27(2008) i MSR 27 (2003)

Skonsolidowane i jednostkowe sprawozdania finansowe		
Pozycja	MSR 27(2008)	MSR 27(2003)
Zwiększenia lub zmniejszenia udziałów własnościowych jednostki dominującej niepowodujące utraty kontroli	Rozlicza się jako transakcje kapitałowe jednostki skonsolidowanej.	Nie ma wytycznych dotyczących rozliczania.
Przypisanie strat jednostki zależnej do udziałów niesprawujących kontroli	Straty przypisuje się do udziałów niesprawujących kontroli nawet jeżeli przekraczają one wartość udziału tych udziałów w kapitale własnym jednostki zależnej.	Nadmiar strat alokuje się do jednostki dominującej, chyba że na udziałach mniejszościowych ciąży wiążące zobowiązanie do rekompensaty strat.
Utrata kontroli nad jednostką zależną	Pozostałe udziały niesprawujące kontroli na dzień utraty kontroli przeszacowuje się do wartości godziwej.	Wartość bilansowa na dzień utraty kontroli uznawana jest za koszt dla celów dalszego rozliczania jednostki zależnej jako pozycji kosztowej.

Kontakt

Członkowie Zespołu Technicznego Deloitte Audit:

Piotr Sokołowski

Partner

E-mail: psokolowski@deloitteCE.com

Marcin Samolik

Starszy Menedżer

E-mail: msamolik@deloitteCE.com

Przemysław Zawadzki

Menedżer

E-mail: pzawadzki@deloitteCE.com

Paweł Tendera

Starszy Specjalista

E-mail: ptendera@deloitteCE.com

www.deloitte.com/pl

Adresy biur Deloitte

Biuro główne - Warszawa

Al. Jana Pawła II 19
00-854 Warszawa
Tel.: +48 (22) 511 08 11
Tel.: +48 (22) 511 08 12
Fax: +48 (22) 511 08 13
E-mail: dpoland@deloitteCE.com

Gdańsk

Ul. Arkońska 6
80-387 Gdańsk
Tel.: +48 (58) 761 67 60
E-mail: gdańsk@deloitteCE.com

Audyt

Tel.: +48 (58) 761 67 70
Fax: +48 (58) 761 67 61

Podatki

Tel.: +48 (58) 761 67 90
Fax: +48 (58) 761 67 61

Katowice

Ul. Uniwersytecka 13
40-007 Katowice
E-mail: katowice@deloitteCE.com

Audyt

Tel.: +48 (32) 603 03 30
Fax: +48 (32) 603 03 31

Podatki

Tel.: +48 (32) 603 03 51
Fax: +48 (32) 603 03 31

Kraków

Al. Armii Krajowej 16
30-150 Kraków
E-mail: krakow@deloitteCE.com

Audyt

Tel.: +48 (12) 622 43 40
Fax: +48 (12) 622 43 43

Podatki

Tel.: +48 (12) 622 43 80
Fax: +48 (12) 622 43 83

Łódź

Al. Józefa Piłsudskiego 76
90-330 Łódź
E-mail: lodz@deloitteCE.com

Audyt

Tel.: +48 (42) 290 60 00
Fax: +48 (42) 290 60 01

Podatki

Tel.: +48 (42) 290 61 00
Fax: +48 (42) 290 61 01

Poznań

Ul. Ułańska 7
60-748 Poznań
E-mail: poznan@deloitteCE.com

Audyt

Tel.: +48 (61) 882 42 50
Fax: +48 (61) 882 42 51

Podatki

Tel.: +48 (61) 882 42 00
Fax: +48 (61) 882 42 01

Szczecin

Pl. Rodła 8
70-419 Szczecin
Tel.: +48 (91) 359 40 65
Fax: +48 (91) 359 40 66
E-mail: szczecin@deloitteCE.com

Wrocław

Plac Grunwaldzki 23
50-365 Wrocław
Tel.: +48 (71) 335 45 00
Fax: +48 (71) 335 45 05
E-mail: wroclaw@deloitteCE.com

Deloitte świadczy usługi audytorskie, konsultingowe, doradztwa podatkowego i finansowego klientom z sektora publicznego oraz prywatnego, działającym w różnych branżach. Dzięki globalnej sieci firm członkowskich obejmującej 140 krajów oferujemy najwyższej klasy umiejętności, doświadczenie i wiedzę w połączeniu ze znajomością lokalnego rynku. Pomagamy klientom odnieść sukces niezależnie od miejsca i branży, w jakiej działają. 170 000 pracowników Deloitte na świecie realizuje misję firmy: stanowić standard najwyższej jakości.

Specjalistów Deloitte łączy kultura współpracy oparta na zawodowej rzetelności i uczciwości, maksymalnej wartości dla klientów, lojalnym współdziałaniu i sile, którą czerpią z różnorodności. Deloitte to środowisko sprzyjające ciągłemu pogłębianiu wiedzy, zdobywaniu nowych doświadczeń oraz rozwojowi zawodowemu. Eksperti Deloitte z zaangażowaniem współtworzą społeczną odpowiedzialność biznesu, podejmując inicjatywy na rzecz budowania zaufania publicznego i wspierania lokalnych społeczności.

Nazwa Deloitte odnosi się do jednej lub kilku jednostek Deloitte Touche Tohmatsu Limited, prywatnego podmiotu prawa brytyjskiego z ograniczoną odpowiedzialnością i jego firm członkowskich, które stanowią oddzielne i niezależne podmioty prawne. Dokładny opis struktury prawnej Deloitte Touche Tohmatsu Limited oraz jego firm członkowskich można znaleźć na stronie www.deloitte.com/pl/onas